

Orașul funcționalist. Critica orașului tradițional

Renașterea

Pentru Alberti, arhitectura este activitatea artistică de edificare în general:
„concepția, cu ajutorul unui ansamblu de principii și de reguli, a domeniului construit în totalitatea sa, de la casă la oraș și la așezările rurale”.

Piero della Francesca (1415-1492)

Odată cu Renașterea și până în secolul al XIX-lea, căutarea proporției ideale și imitarea Antichității devine garanția frumosului și cuprind și orașul. Începând de acum, limbajul clasic va parcurge și istoria orașului, folosit diferit, în funcție de gust și de circumstanțele specifice.

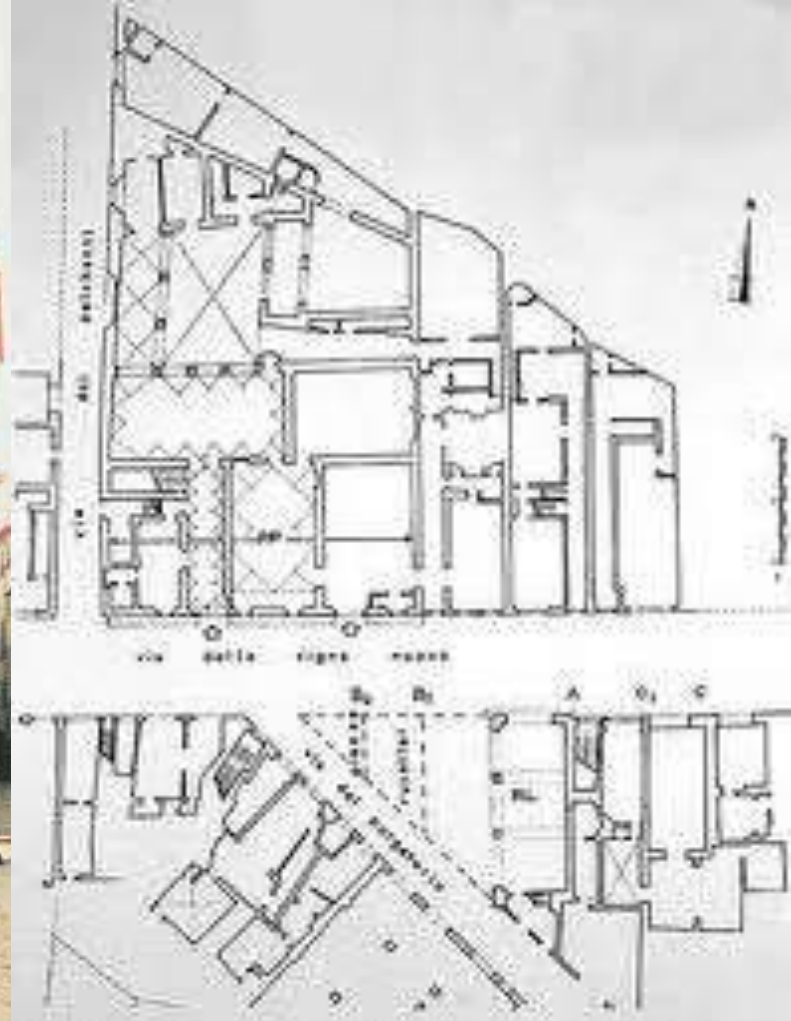
La nivelul orașului, se deschide calea intervențiilor urbane **de estetizare a spațiului public/urban**, de regularizare geometrică, de ordonare, prin aplicarea principiilor subîntinse de estetica ordinelor clasice — a perspectivei.

Palazzo Rucellai, 1446-51, arh. Leon Battista Alberti

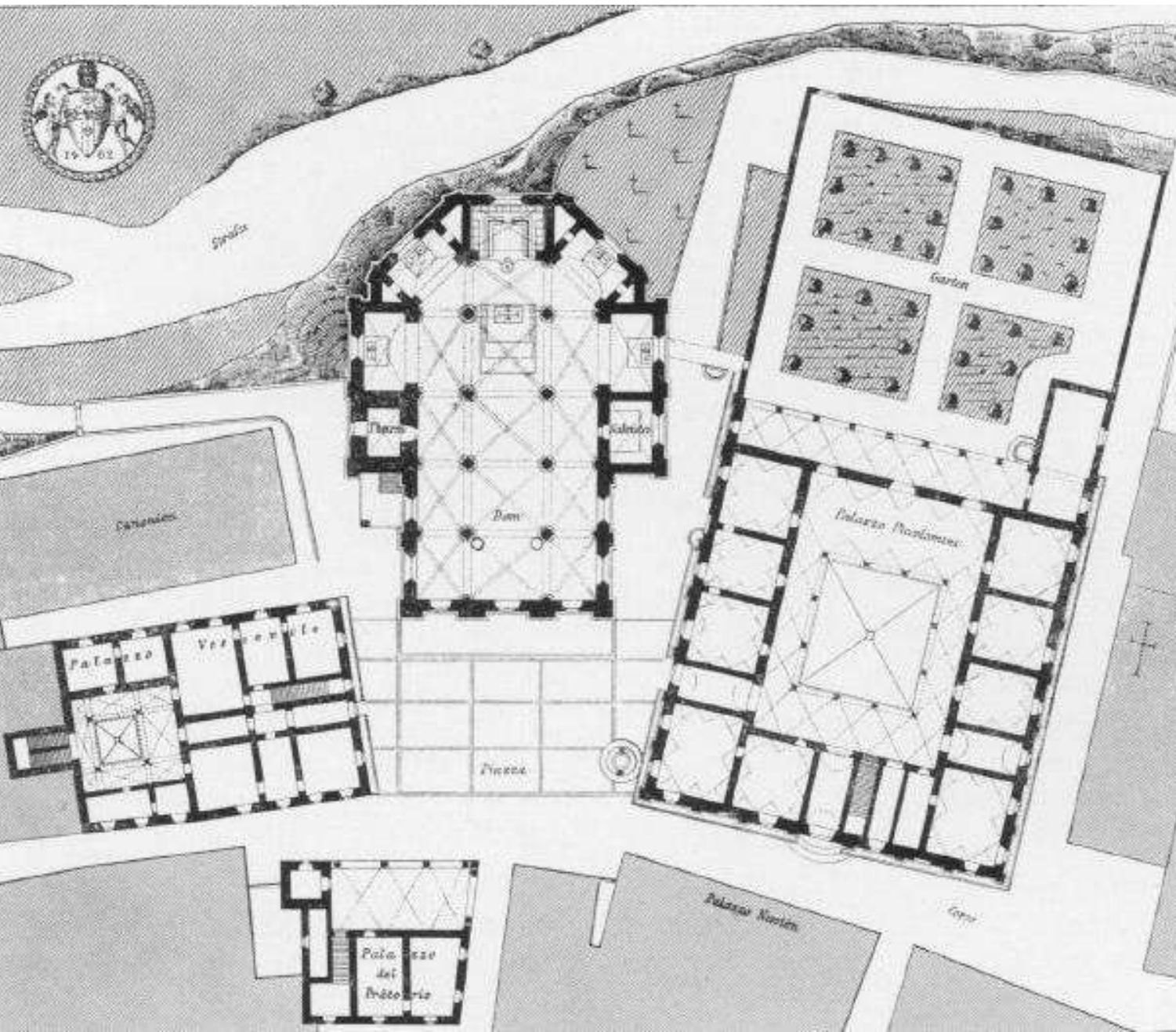

Palazzo Rucellai, 1446-51,
arch. Leon Battista Alberti

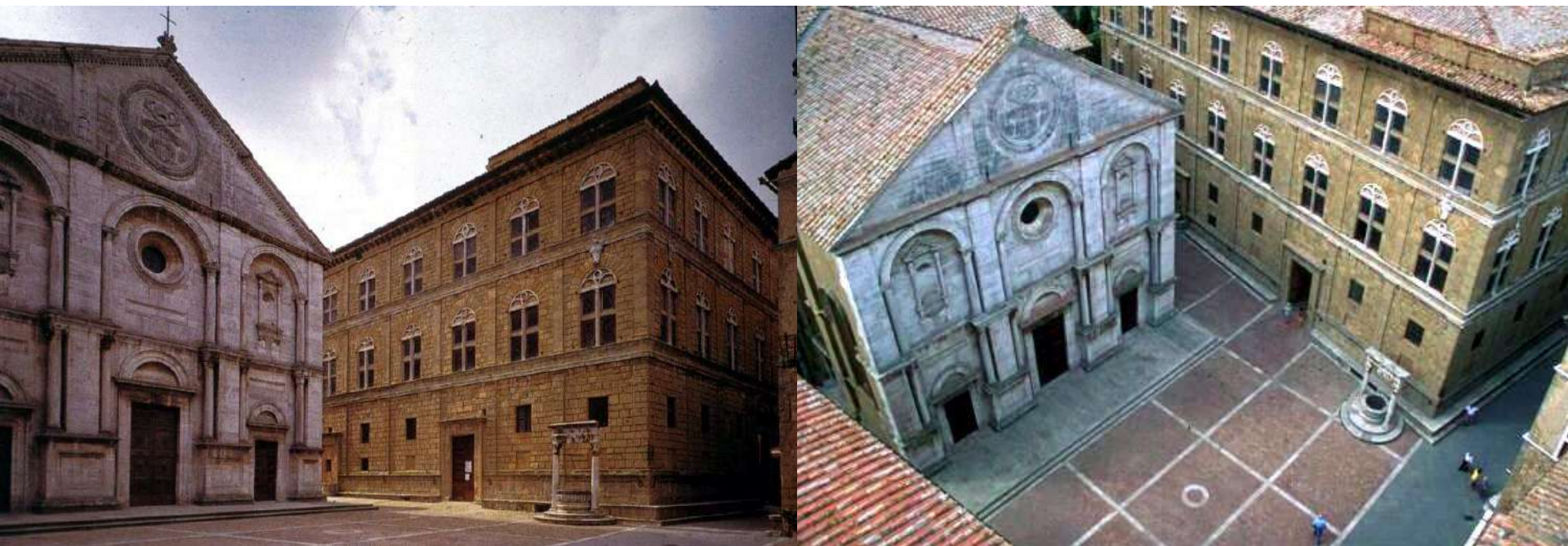

Se deschide calea **intervențiilor urbane de estetizare a spațiului public/urban**, de regularizare geometrică, de ordonare, prin aplicarea principiilor subținse de estetica ordinelor clasice.

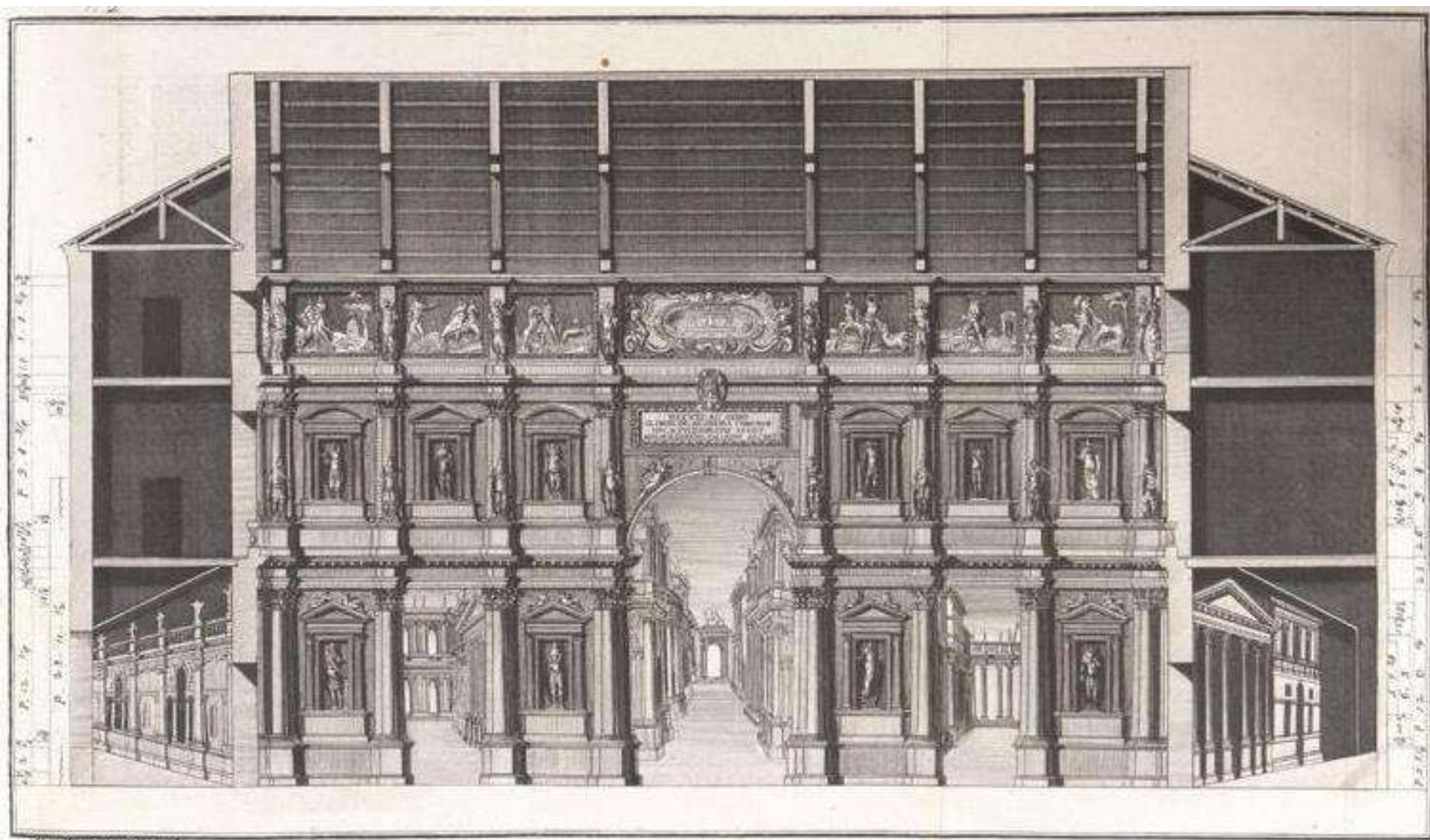
Piața din Pienza
1459-62
Papa Pius II Piccolomini
arh. Bernardo Rossellino

Piata din Pienza, 1459-62, Papa Pius II Piccolomini, arh. Bernardo Rosselino

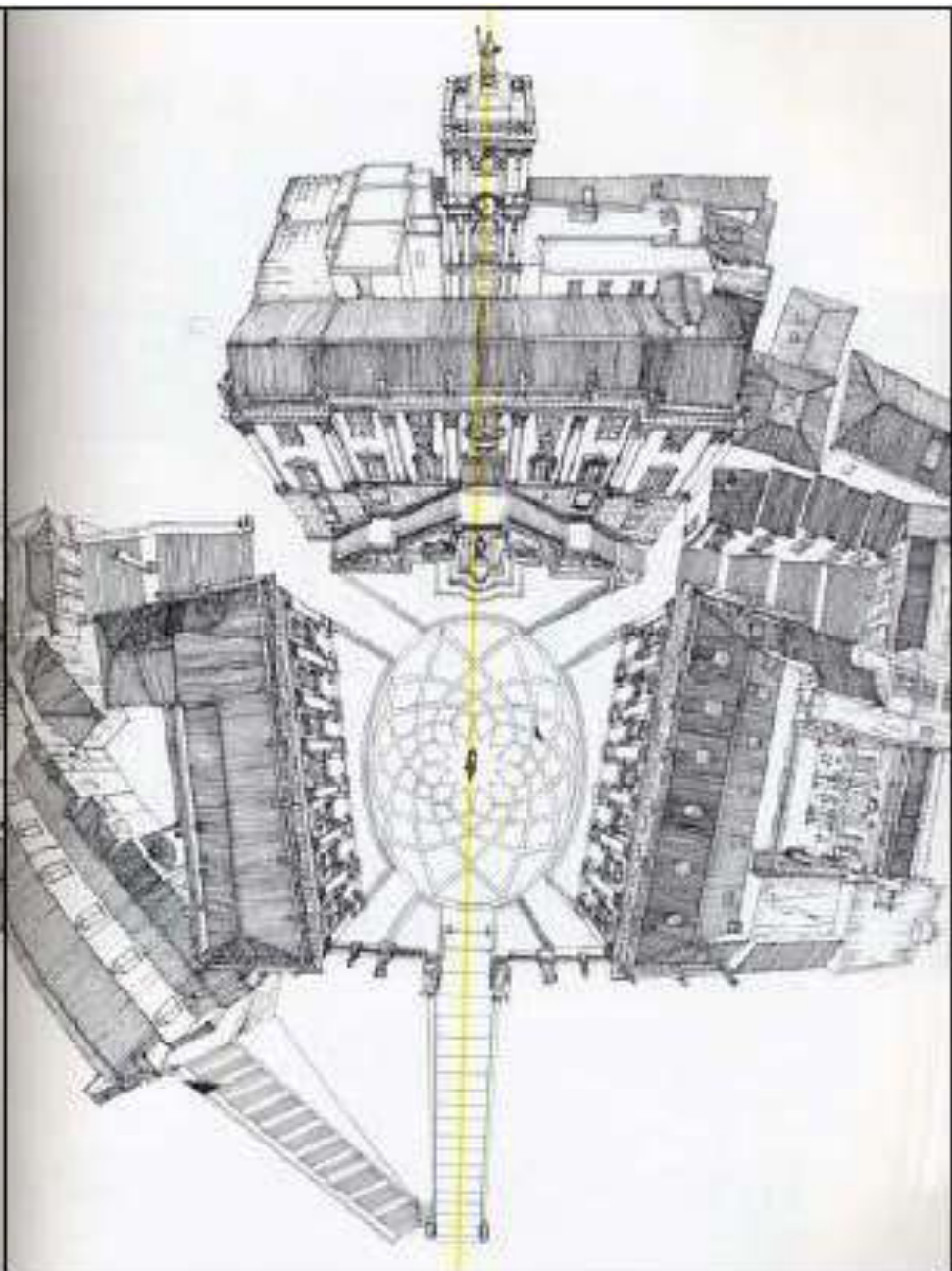
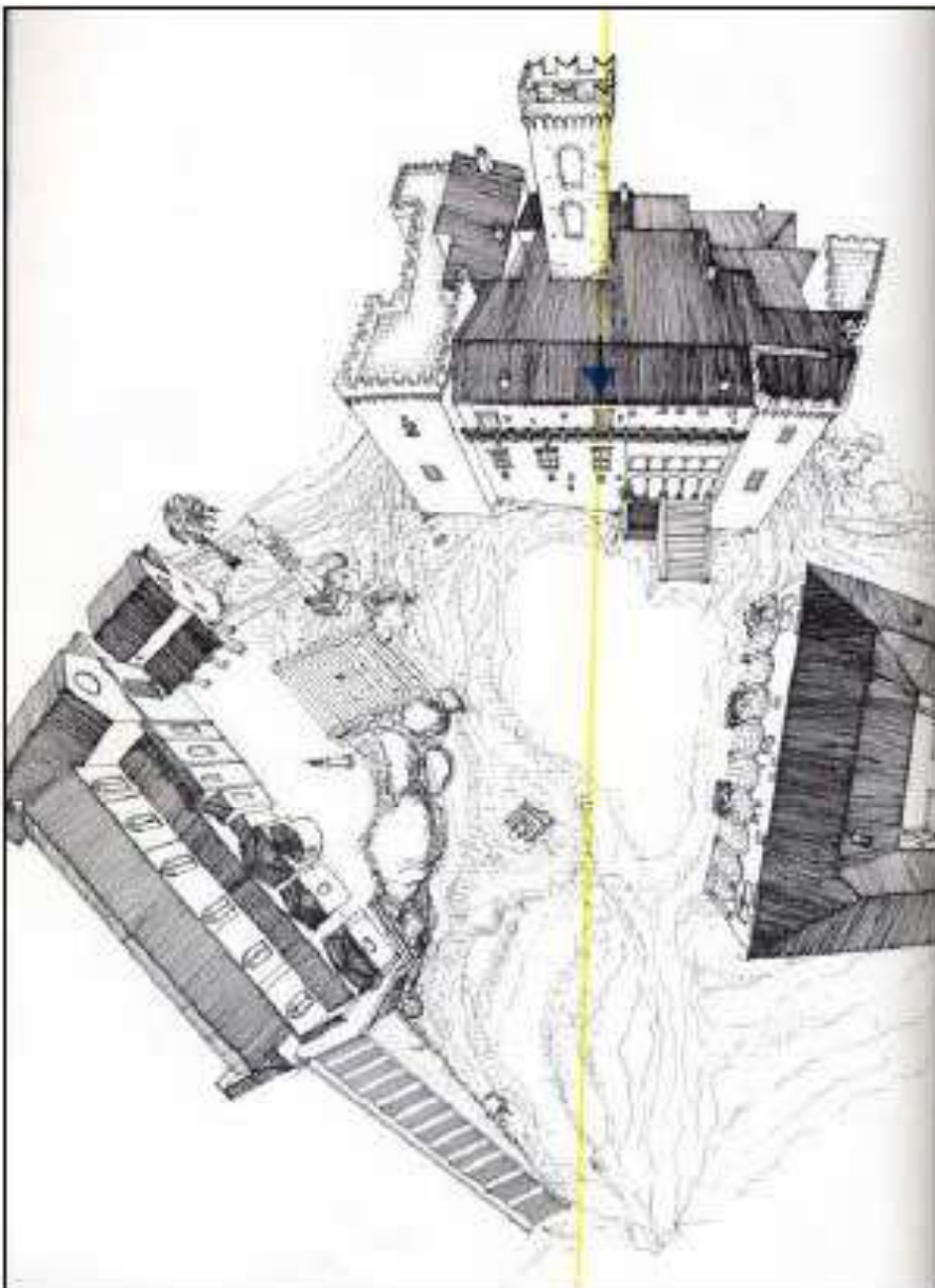

Teatro Olimpico de Vicenza, Andrea Palladio, 1580

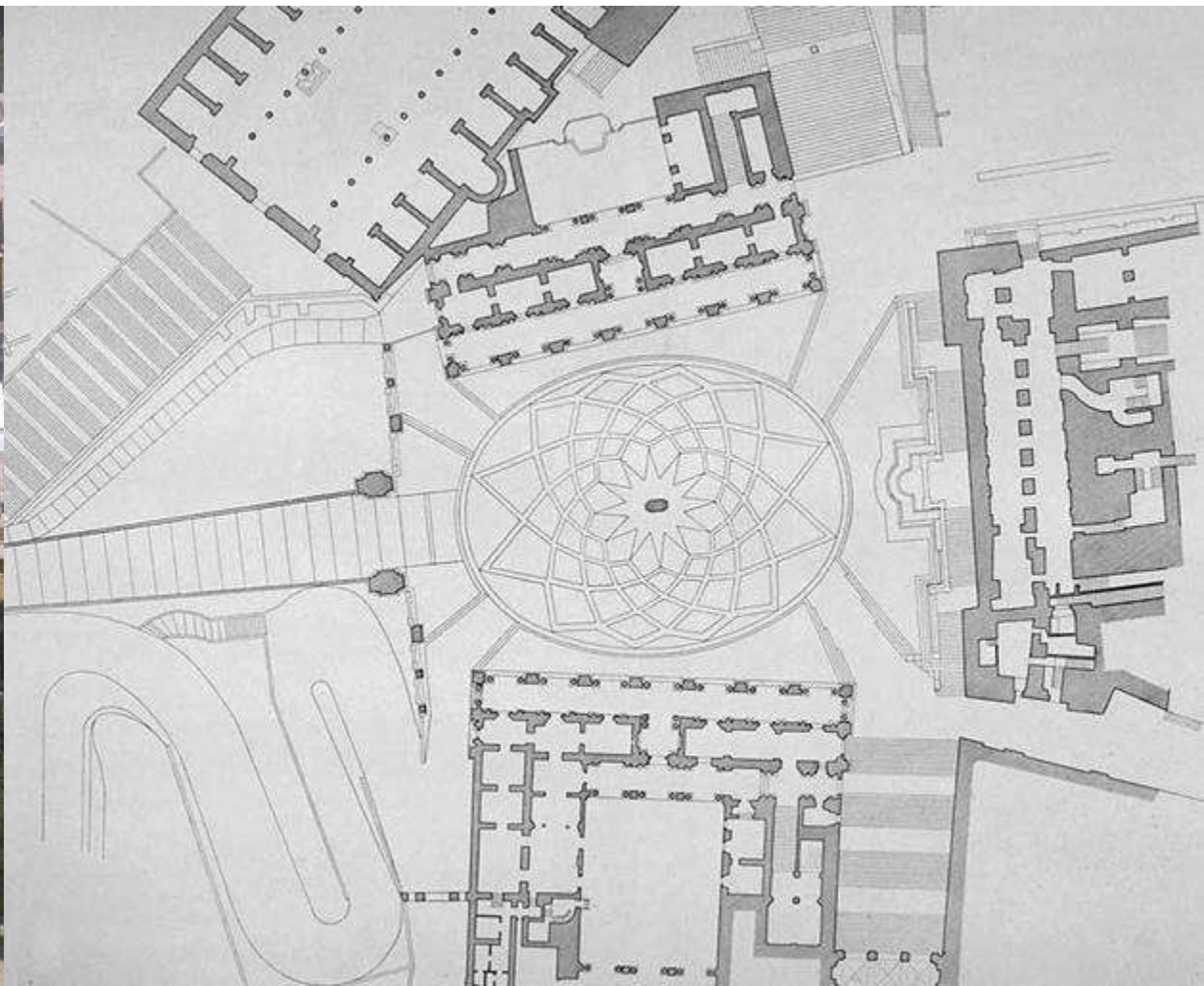

Piazza del Campidoglio, 1538 ~ 1650, Michelangelo

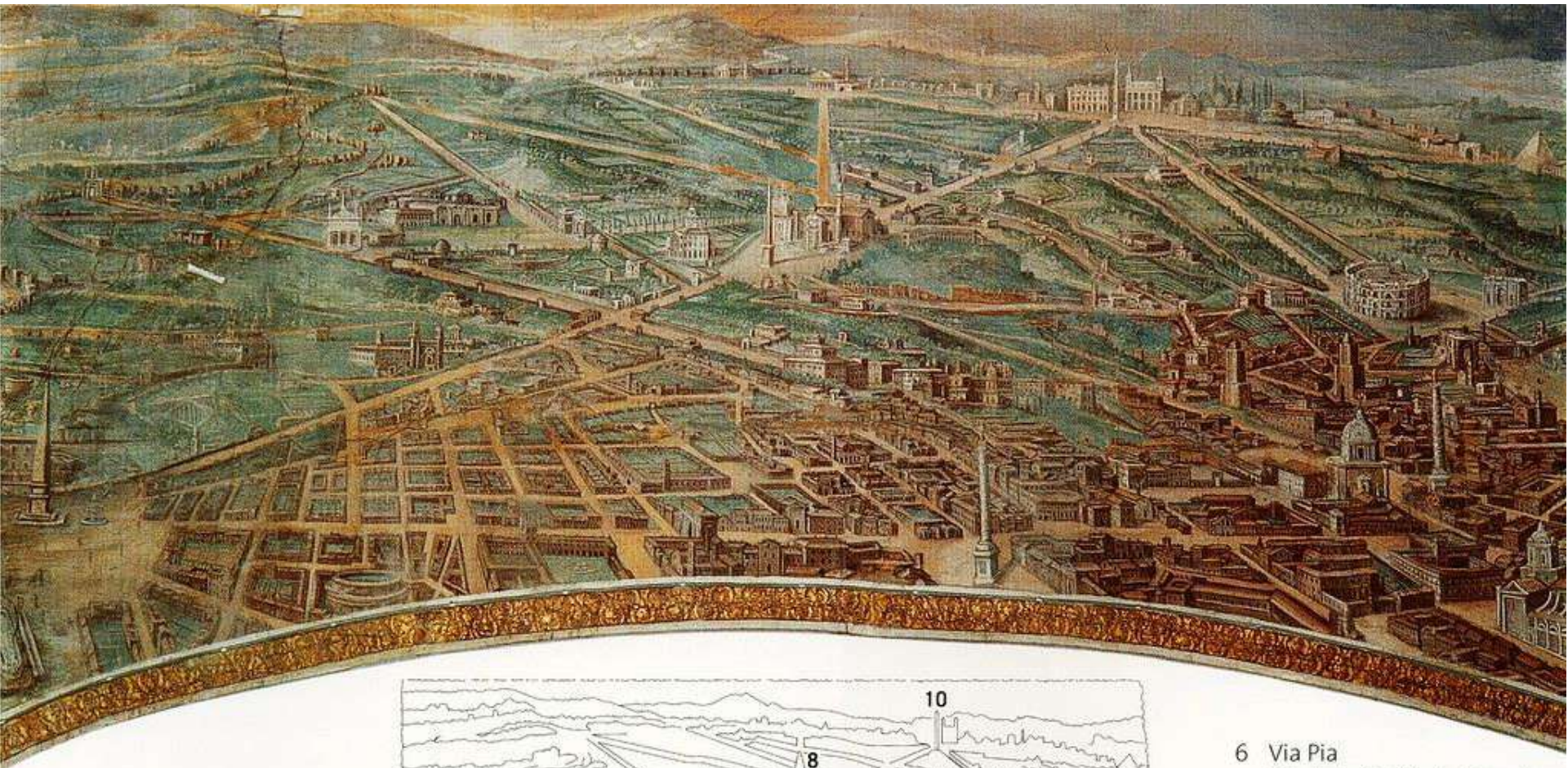

Piazza del Campidoglio, 1538 ~ 1650, Michelangelo

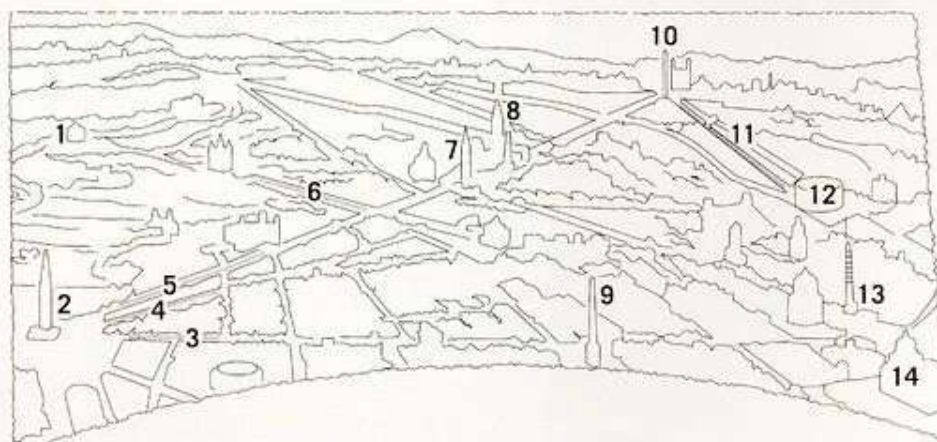

Se deschide calea **intervențiilor urbane de estetizare a spațiului public/urban**, de regularizare geometrică, de ordonare, prin aplicarea principiilor subținse de estetica ordinelor clasice.

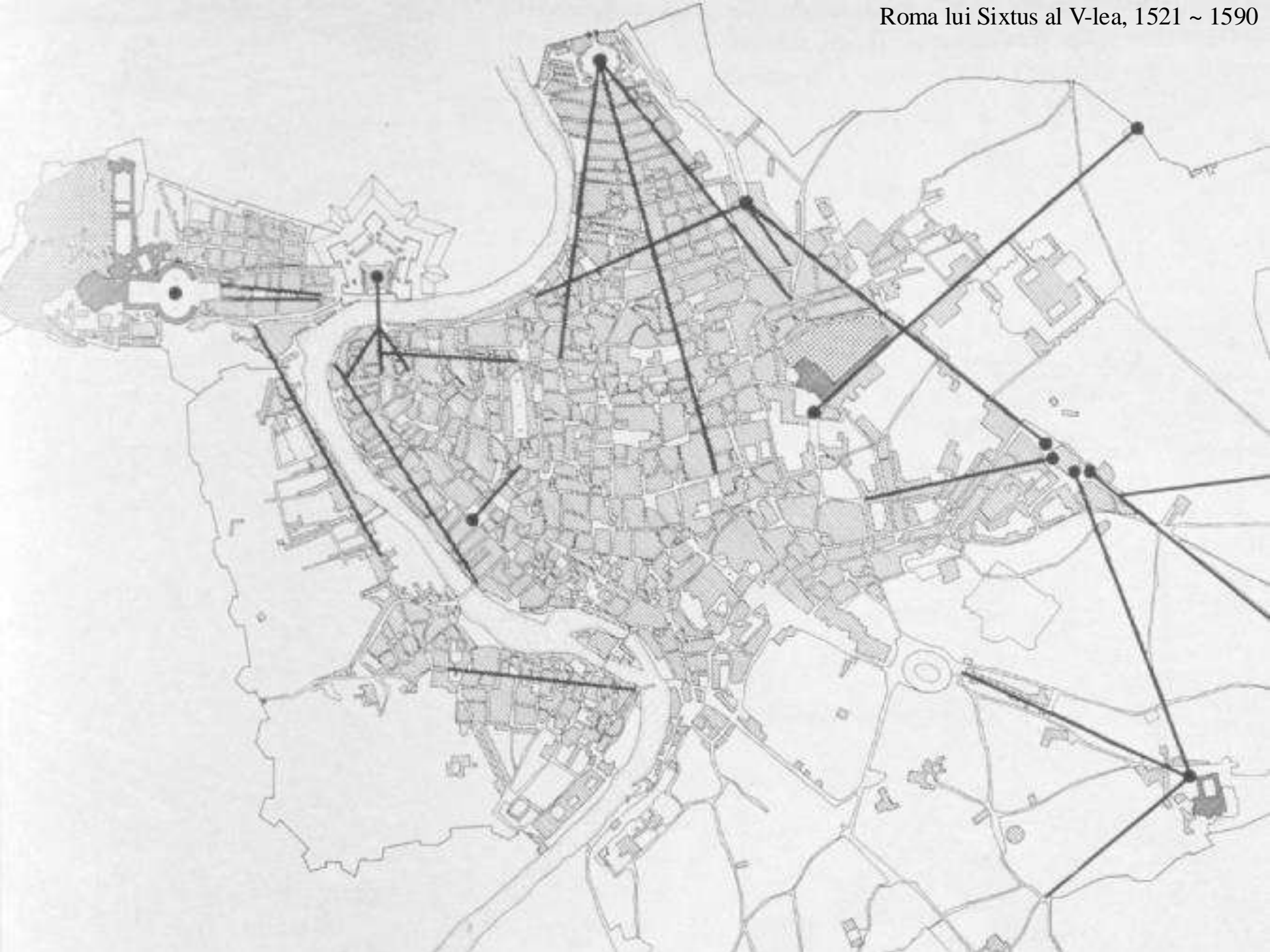
Roma lui Sixtus al V-lea, 1521 ~ 1590

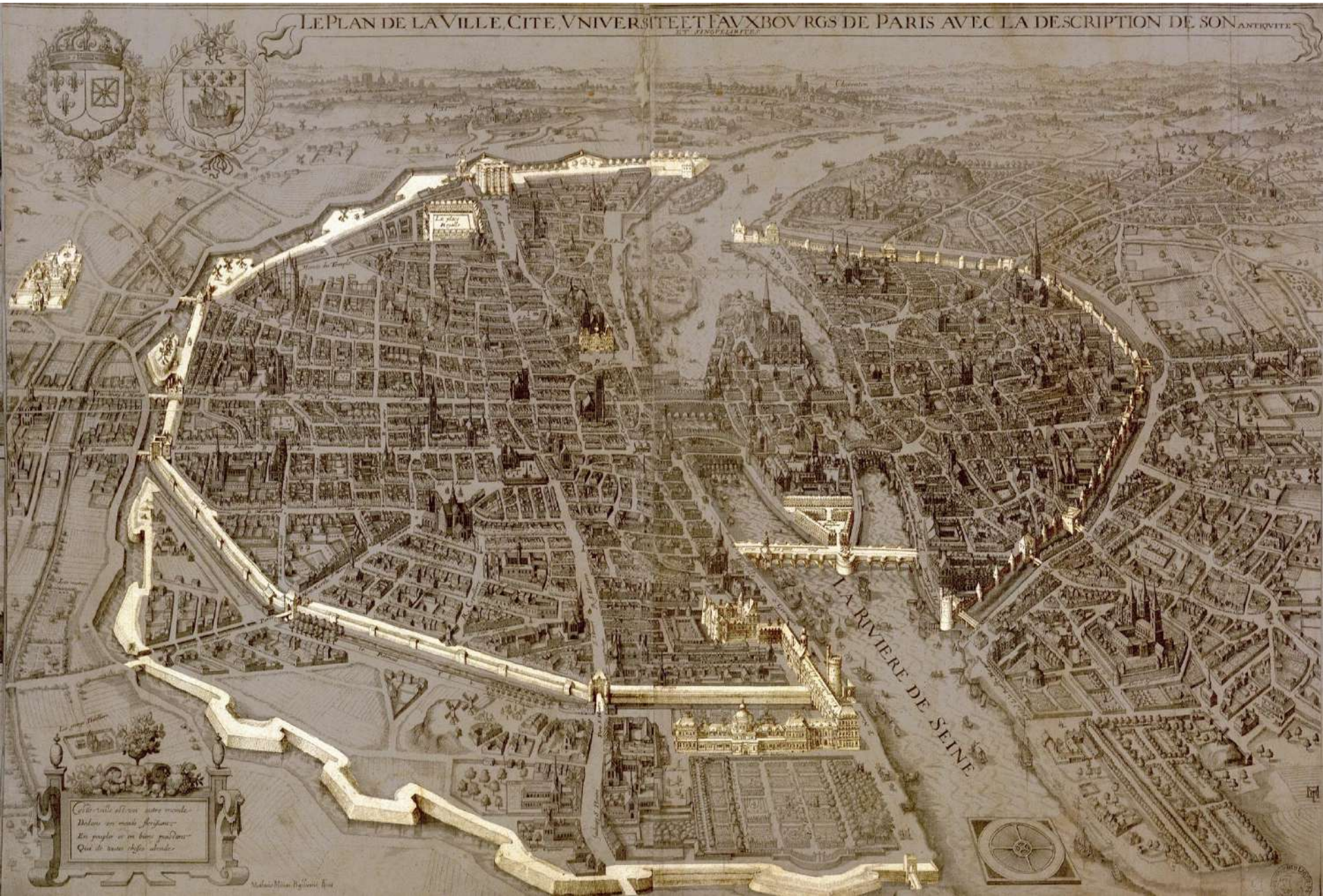
- 1 Porta Pia
- 2 Obelisk in Piazza del Popolo
- 3 Via del Corso
- 4 Via Clementia/Paolina Trifaria
- 5 Via Felice

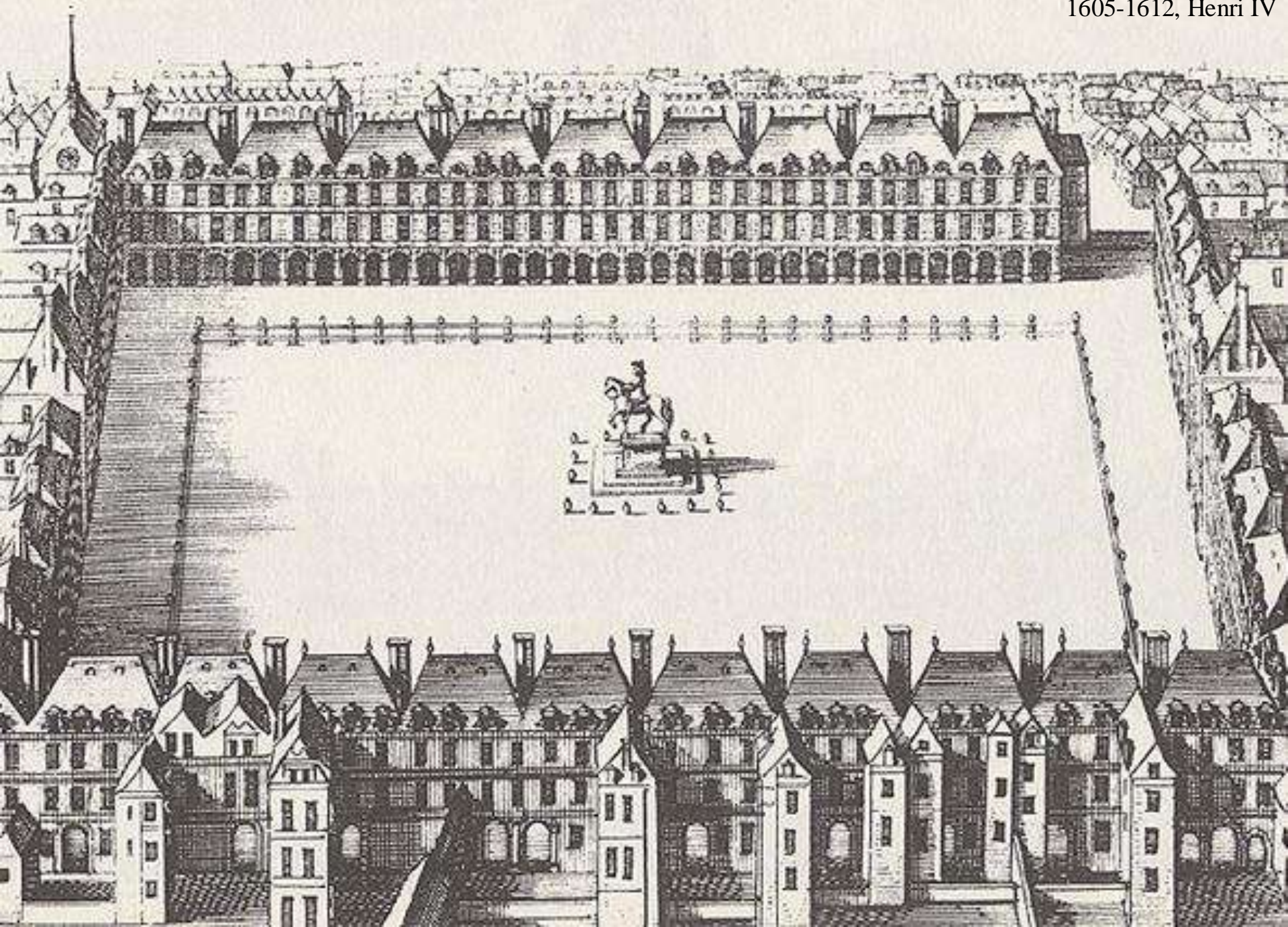
- 6 Via Pia
- 7 Obelisk of S Maria Maggiore
- 8 S Croce in Gerusalemme
- 9 Column of Marcus Aurelius
- 10 Lateran Obelisk
- 11 Via S Giovanni in Laterano
- 12 Colosseum
- 13 Column of Trajan
- 14 Il Gesù

~1700

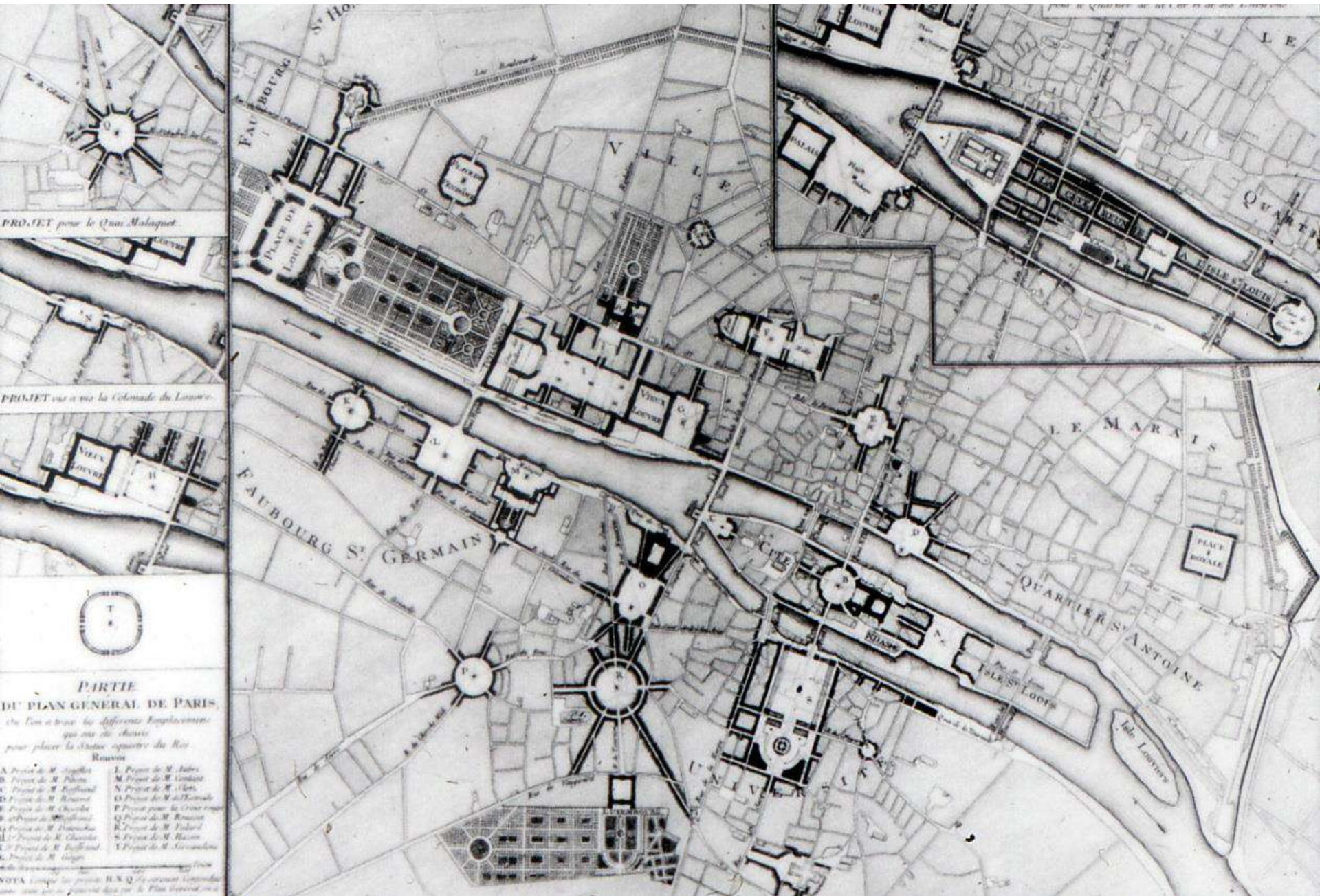
Place des Vosges (Place Royale),
1605-1612, Henri IV

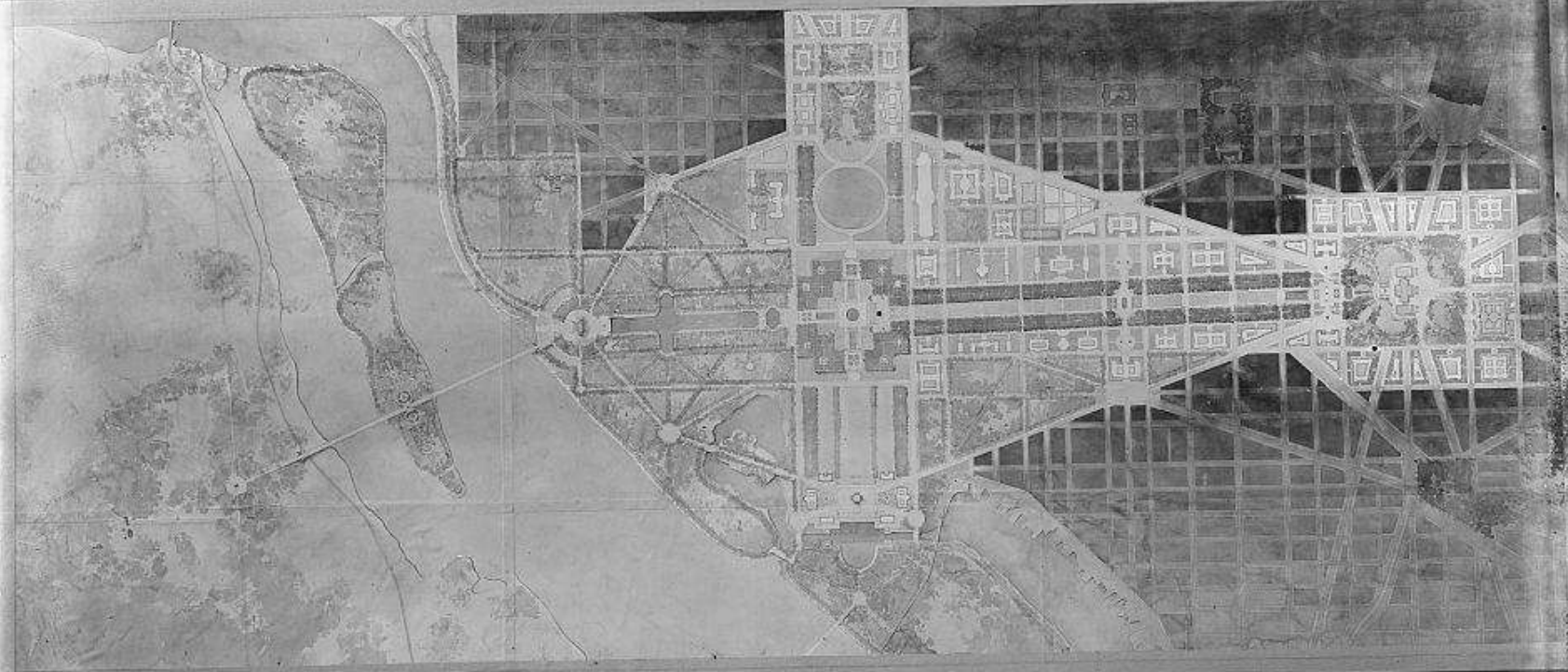
18th C. — Pierre Patte (1723-1812)

Monumens érigés en France à la gloire de Louis XV, Paris 1765, Planche XXXIX : « Partie du plan général de Paris, Où l'on a tracé les différents Emplacemens qui ont été choisis pour placer la Statue équestre du Roi »

1110

1110

Map showing area labeled between
and and Lincoln Museum. White House
London Park.

1110

„embellissement“ / înfrumusețare urbană

În secolul XVI, termenul francez *embellissement* se referă la început la suprafața stilistică, preocuparea pentru estetica orașului = introducerea spațiului public în sistemul de proiectare al tradiției clasice (*ordonnancement*).

În secolul Luminilor (sec. XVIII), în gândirea franceză, „embellissement” evoluează către o noțiune sincretică, prefigurând cumva termenul încă inexistent de urbanism. Devine
“*un ansamblu încă indistinct de reguli și de tehnici, de concepții și realizări .avînd ca scop ameliorarea organizării orașului în aceeași măsură cu aparența lui formală*”.

Ca urmare, el se referă atât la circulație și la salubritate cât și la ordonarea fațadelor sau construcția de monumente de for public, devenind astfel un instrument de ameliorare funcțională a orașelor și chiar de rectificare a moravurilor și de edificare morală a populației.

Acest sens complex (sens parțial pierdut în Franța secolului al XIX-lea), unește funcționalul, igiena și estetica urbană.

„embelissement“ / înfrumusețare urbană

Începând cu secolul al XVII-lea, în Franța, operațiile de estetizare/ordonare a spațiului public al orașului după principiile tradiției clasice ajung să cuprindă, în secolele XVIII și XIX, și operații edilitare menite să trateze problemele tehnice, de salubritate sau de circulație ale orașului.

Rue de Rivoli, 1801, Percier et Fontaine

Marile bulevarde

Regent Street, Londra, începutul secolului XIX

Marile bulevarde

Rue Castiglione, Paris, 1801-3

în concluzie,

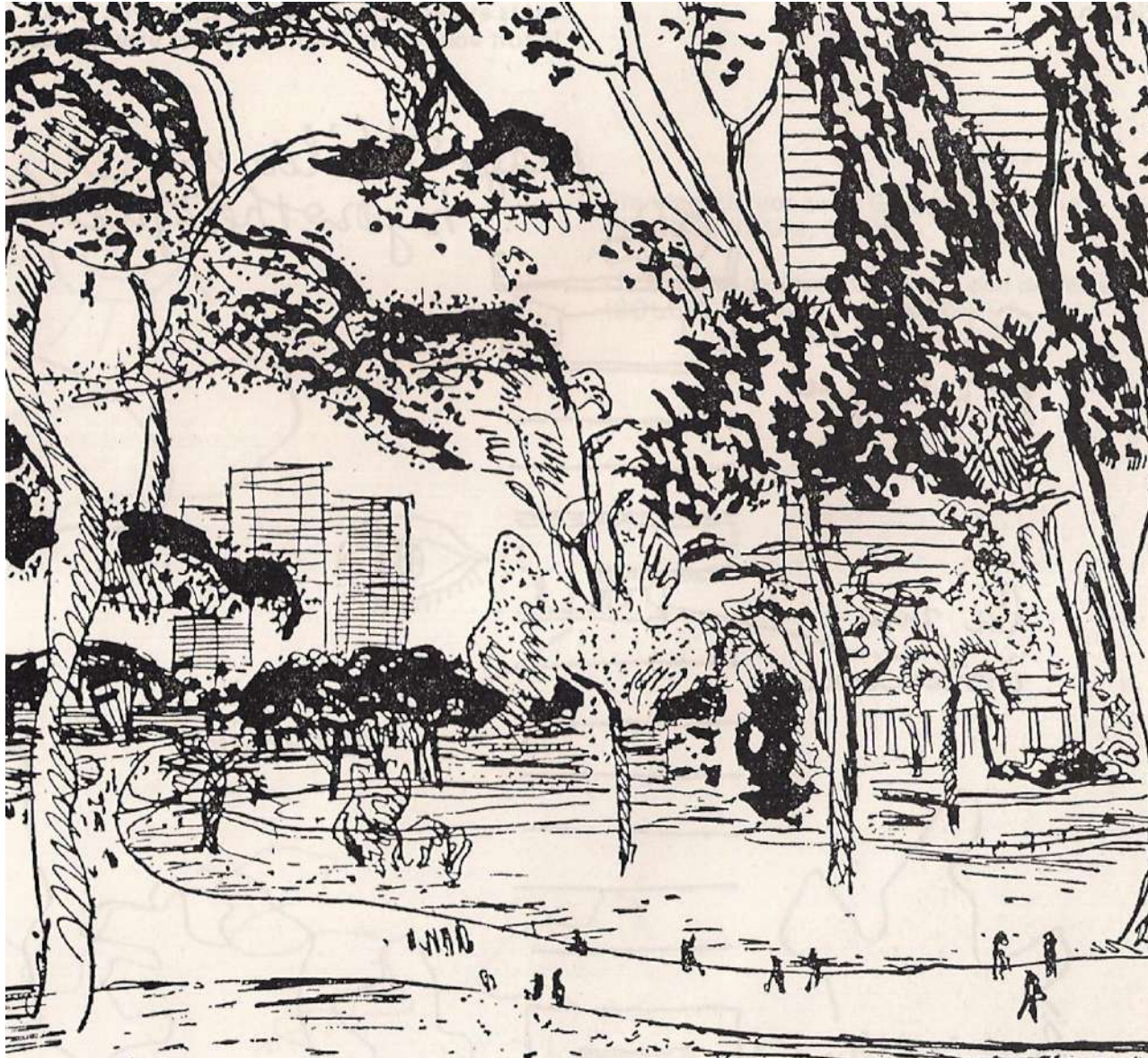
Locuirea urbană combinată cu locurile de muncă (= producția meșteșugărească / artizanală și activitățile cu caracter comercial) formează împreună o masă construită (case și eventualele lor curți) relativ omogenă și cu propriile ei reguli, din care se decupează străzile.

În această regularitate (omogenitate), **rupturile** capătă o importanță particulară, rezervată în principal **monumentelor** sau **reperelor publice**, constituite de clădiri care adăpostesc funcțiuni importante pentru viața și activitatea orașului.

Se poate spune că în spațiul urban preindustrial, dar și de-a lungul secolului al XIX-lea (în centrul orașelor), excepțiile de la regula țesutului urban coincid cu spațiile cu o importanță aparte.

Orașul tradițional/pre-funcționalist se definește prin:

- țesut urban relativ omogen, spontan și/sau geometrizat prin intervenții urbanistice autoritare și individualizat de punctele de interes specifice etapei istorice de evoluție (biserica, primărie, școala etc., apoi gara, teatrul, bursa etc.)
- spații publice (străzi și piețe) clar definite formal (ușor lizibile – fațada clădirilor coincide de regula cu limita dintre parcelă și domeniul public al orașului).

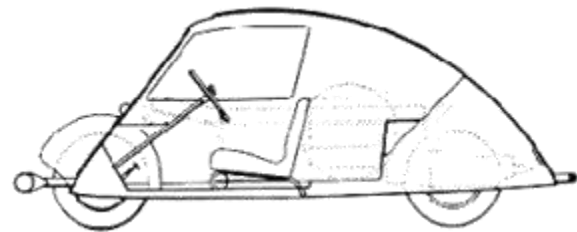
Orașul funcționalist
despărțirea de orașul tradițional

Mutațiile secolului al XIX-lea

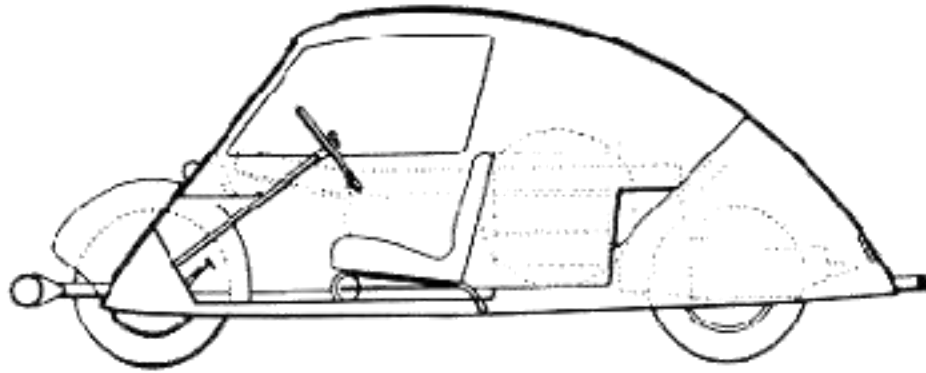
- saltul demografic, dezvoltarea și transformarea orașelor
- revoluția industrială
- gândirea liberală și democrația
- ideologiile naționale
- încrederea în gândirea pozitivistă și în progresul științific
- schimbările din artă și din teoria artei

Noi probleme în fața arhitecților

- Dezvoltarea urbana fără precedent induce o nouă problemă cantitativă și calitativă în termeni de circulație, gestiunea terenurilor, echipamente urbane, locuințe pentru o pătură socială neprivilegiată etc.
- Nu numai noutatea este copleșitoare, dar și anvergura problemelor, în general, depășește cu mult scara la care acestea se puseseră până atunci.
- Apar noi tipuri de clădiri – fabrici, gări, hale alimentare, alte tipuri de clădiri administrative etc. Găsirea formelor adecvate noilor programe urbane, purtătoare ale unor noi semnificații, devine terenul unor preocupări foarte diversificate.
- La fel și căutarea modalităților de folosire expresivă și constructivă a noilor materiale și tehnologii de construcție (metalul și betonul armat), căutări care trebuie puse în legătură și cu dezvoltarea științelor ingineresti.
- Arhitectura caută programatic să exprime spiritul noii epoci.

Critica oraşului tradiţional

Arhitecţii şi artiştii de avangardă au criticat oraşul tradiţional, s-au revoltat împotriva incapacităţii acestuia de a face faţă schimbărilor aduse de modernizare şi şi-au propus să reclame pentru arhitect o nouă responsabilitate socială; aceasta avea să îi asigure arhitectului un nou statut în societate.

Direcţii centrale ale criticii (funcţionale şi estetice):

- **Aglomerarea**
- **Locuinţa de proastă calitate pentru cei mulţi**
- **Viteza**
- **Nepotrivirea cu spiritul epocii purtat de avangarde (şi noua estetică)**

Modernism vs. “înfrumusețare”/*embelissement*

În contextul schimbărilor radicale aduse de secolul al XIX-lea, orașul industrial se dezvoltă foarte mult (sub semnul “înfrumusețării”), dar avangardele vedeau în primul rând racilele orașului industrial:

- aglomerarea,
- insalubritatea,
- locuințele foarte proaste ale oamenilor săraci (în număr mare),
- inadecvarea la circulația automobilului,
- haosul și dezordinea stilistica

Cealaltă față a „orașului frumos” / orașul industrial

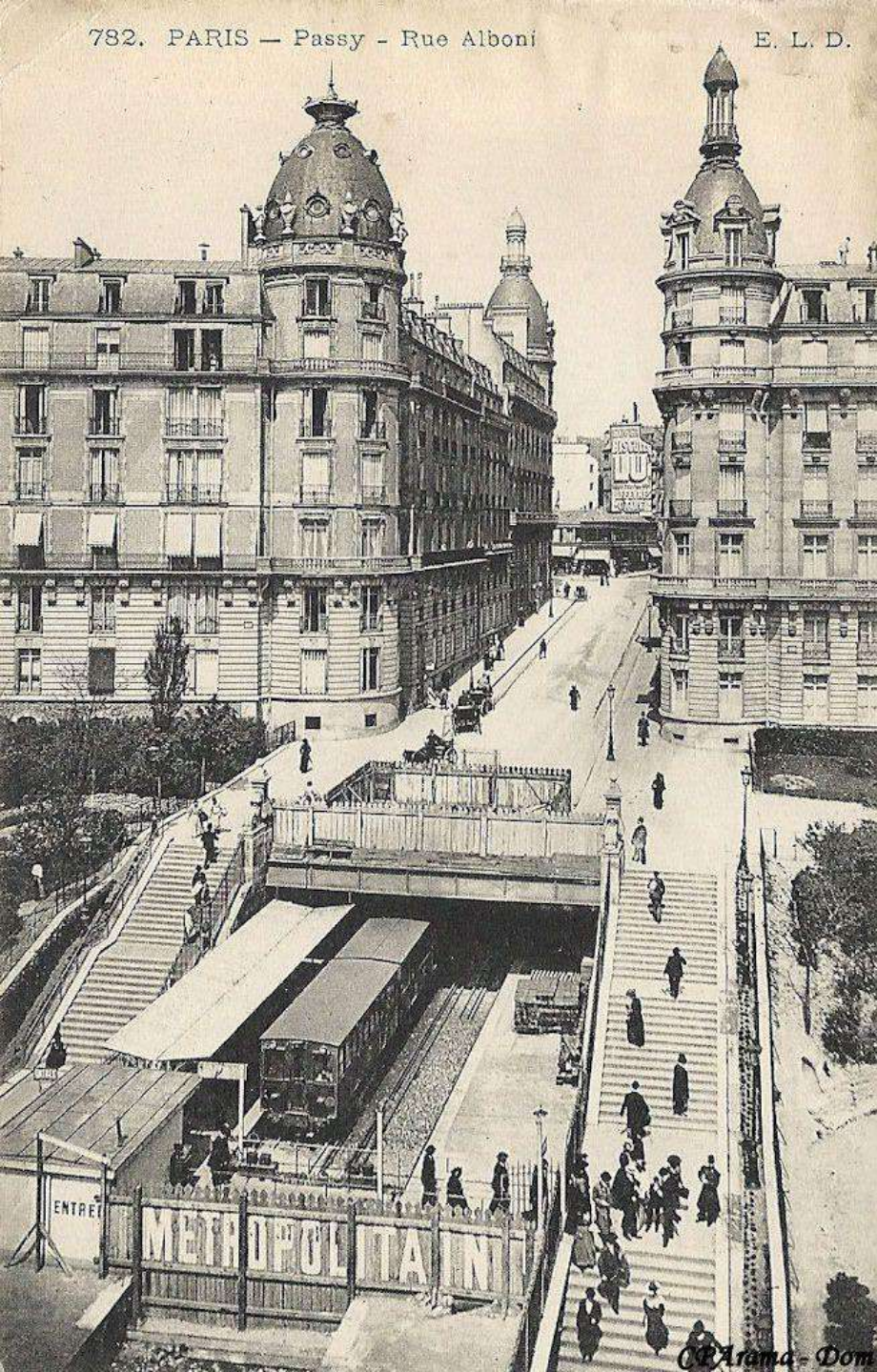

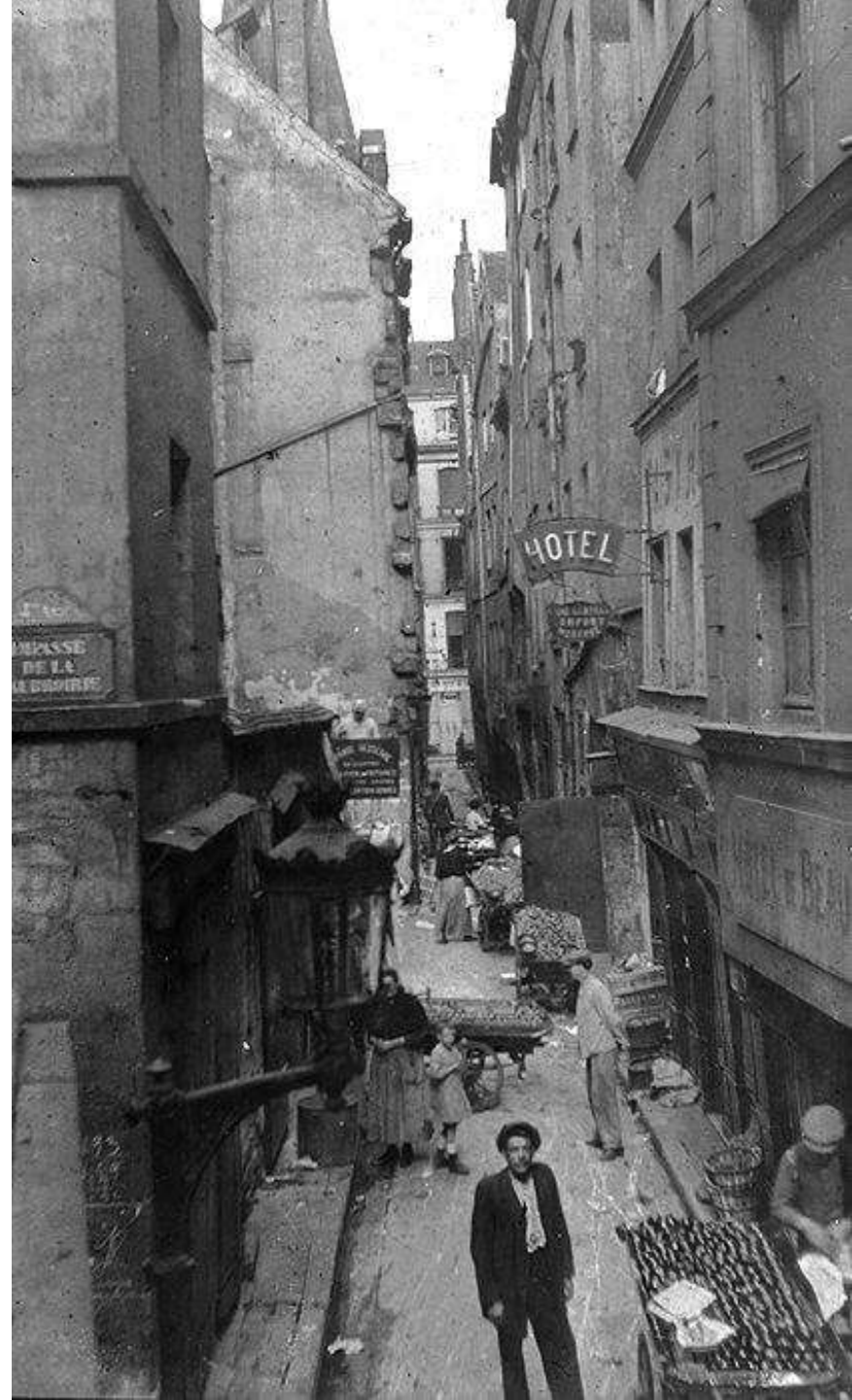

782. PARIS — Passy - Rue Albani

E. L. D.

© Arama - Dom

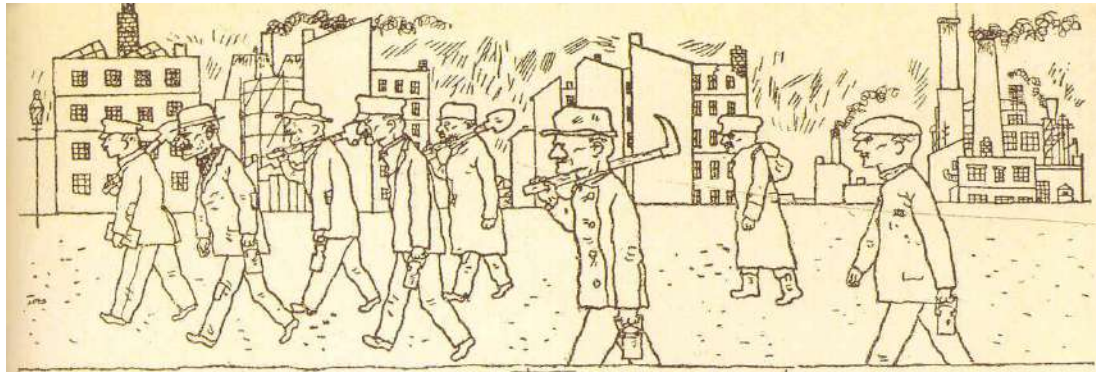

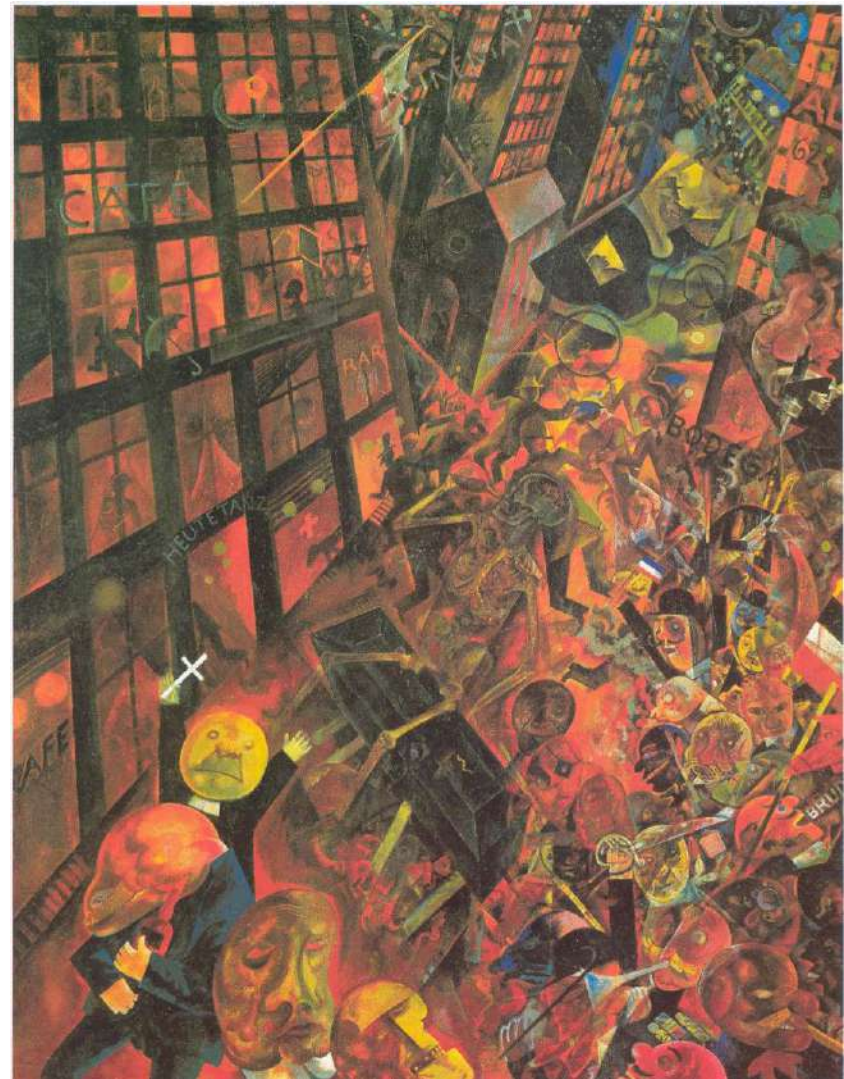

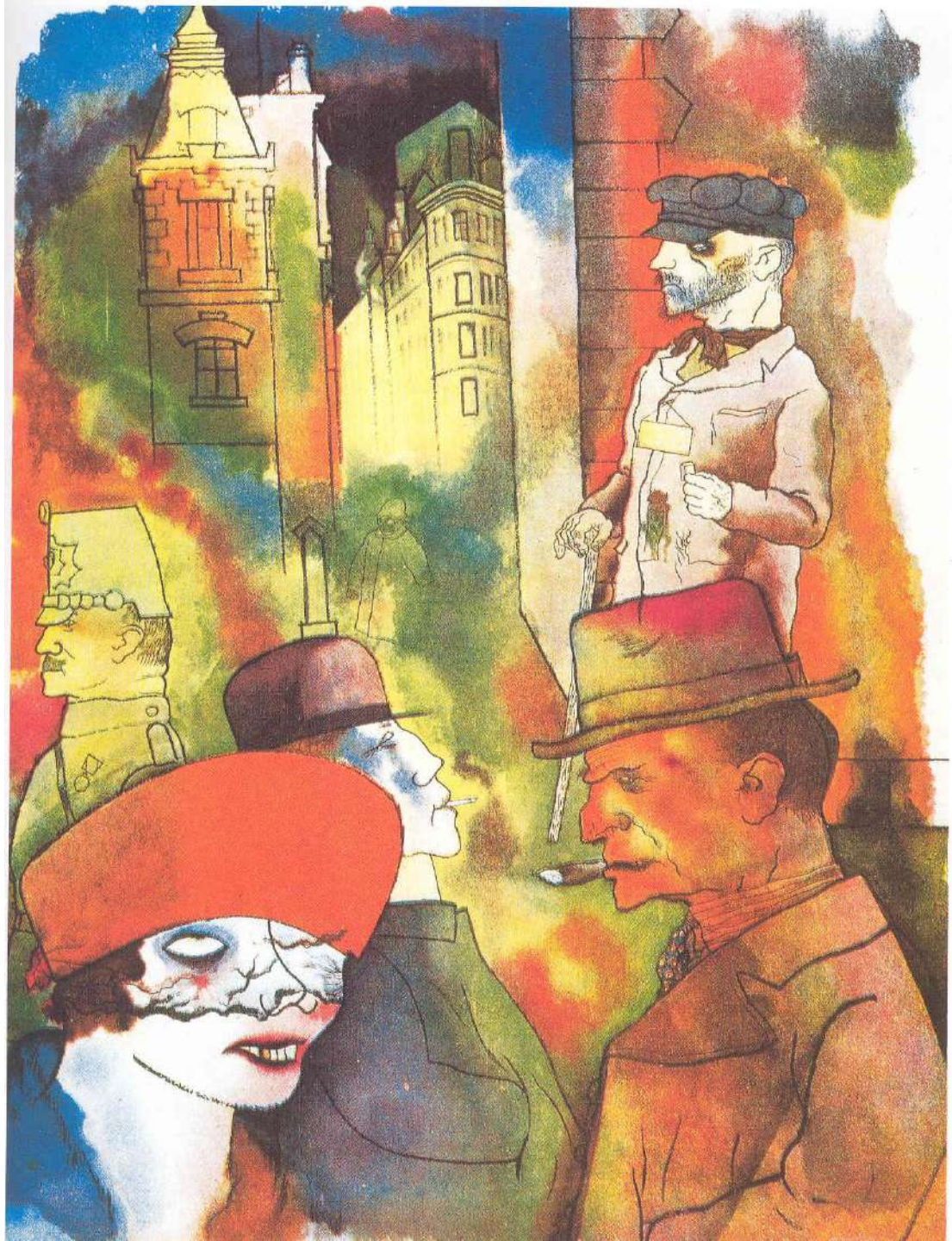
Percepția orașului?

un oraș al inegalităților:
aglomerat, neigienic, pestilențial,
haotic, dezordonat,
nepotrivit cu industria,
cu societatea democratica,
cu arta de avangarda, cu așteptările și
speranțele unei alte/noi generații.

George Grosz, *Die Großstadt*, 1916-1917 / To Oskar Panizza, 1917

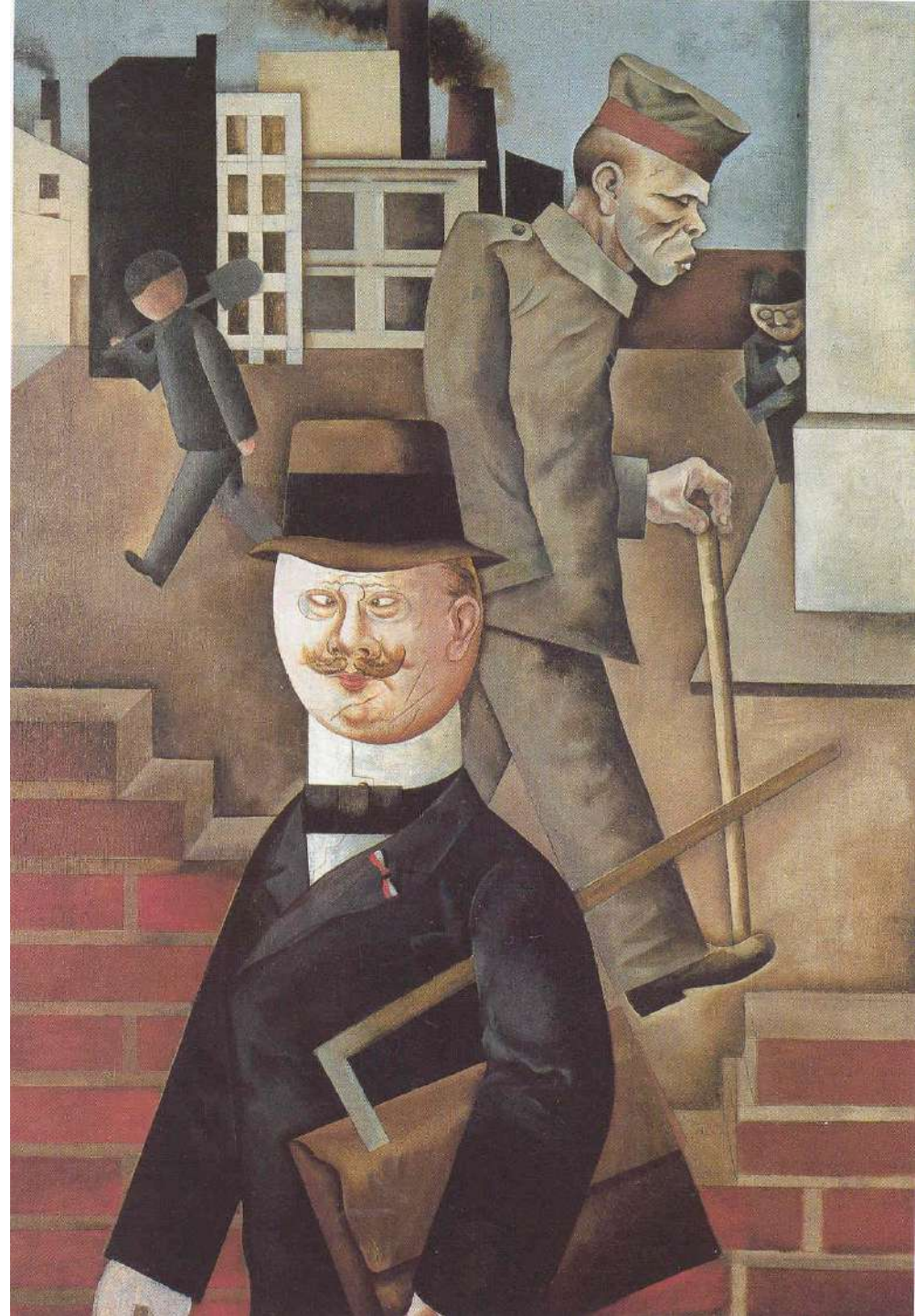

George Grosz, *Dämmerung*, 1922

Imaginea arhitectului

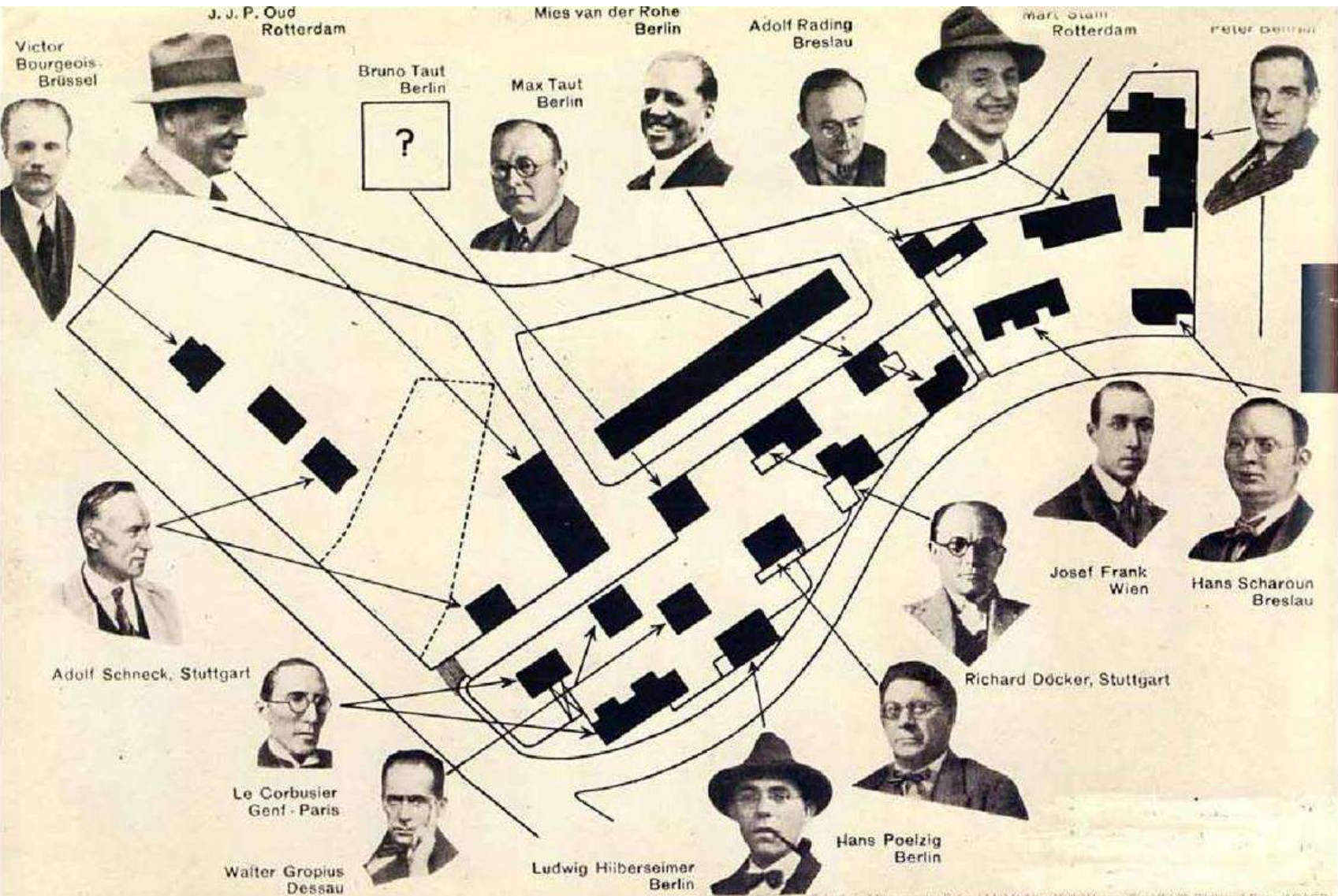
formaliști,
conservatori,
neimplicați,
lipsiți de imaginație,
lipsiți de talent și gust
(din perspectiva artei moderne),
lipsiți de viziune și incapabili să recunoască
semnele schimbării / modernizării

George Grosz, *Grauer Tag*, 1921

Momente importante — Weissenhofsiedlung, 1927

Limbaaj construcția unui nou limbaj formal
Oraș construcția unei abordări comune ca generalizare a unor atitudini personale, parțiale

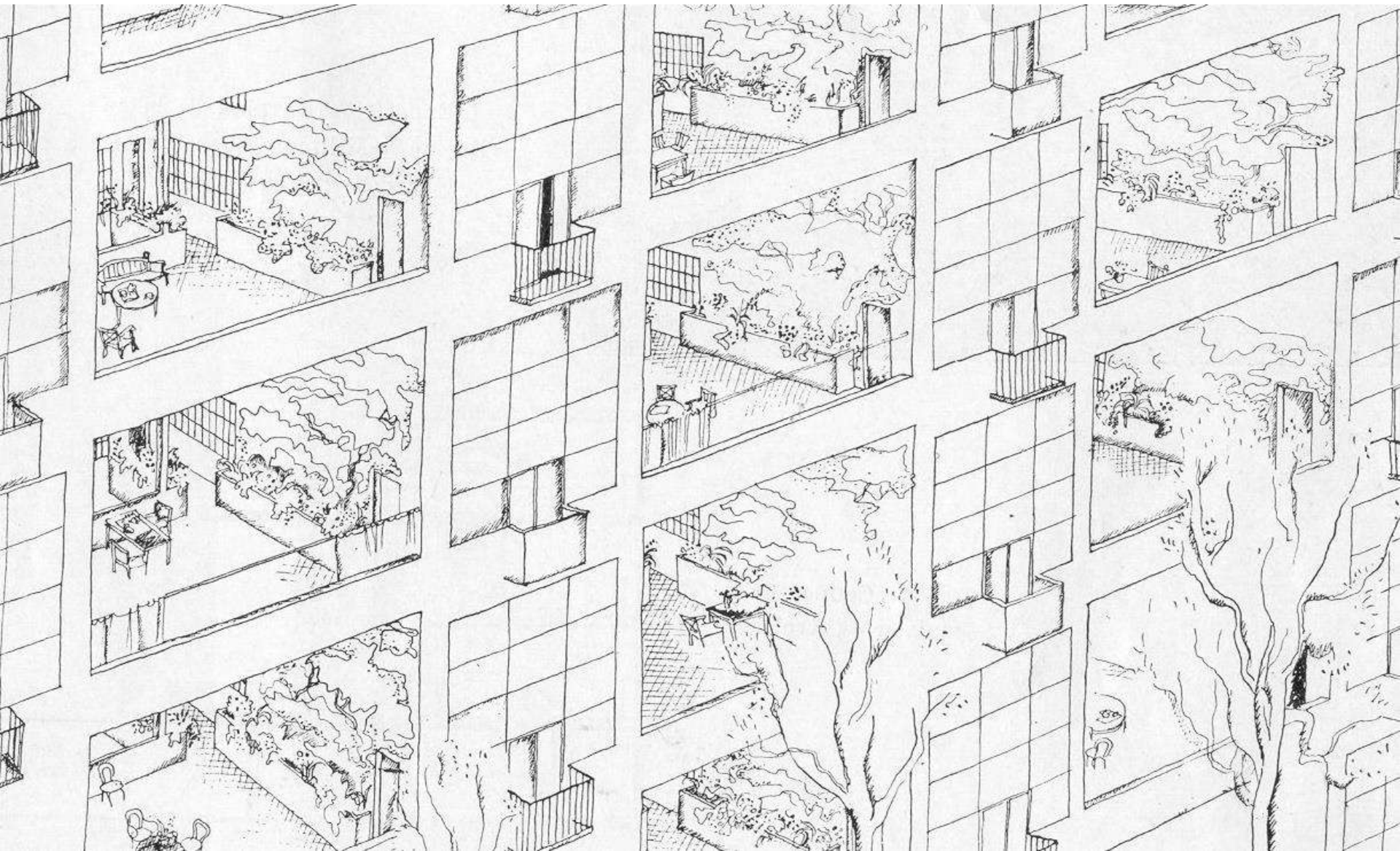

Pavillion de l'Esprit Nouveau, 1925

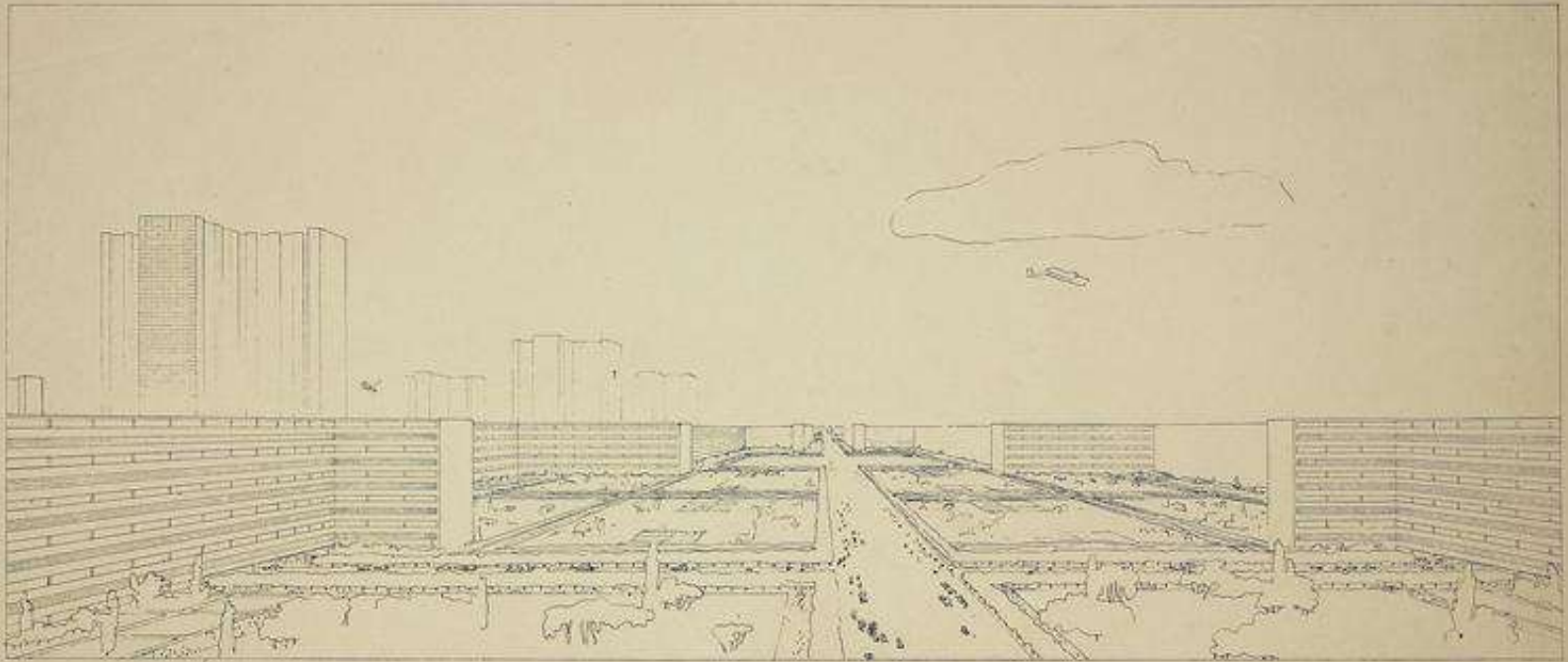
creșterea înălțimii pentru a elibera solul (scăderea procentului de ocupare a solului în condițiile creșterii densității)

Cartierul “se ridică” pe verticală și eliberează solul
(scăderea procentului de ocupare a solului în condițiile creșterii densității)

*Într-o zi de iulie 1922, Marcel Temporal luând direcția secției urbane ale Salonului de Toamnă, i-a propus lui Le Corbusier să facă ceva pentru salonul din noiembrie” “Artă urbană e tema, emblema în fier forjat, ușa de intrare, fântâna din stradă, tot ce ochii noștri văd din șosea etc. Faceți o fântână frumoasă sau ceva de genul ăsta!” mi-a spus.
Am făcut altceva: am făcut studiul unui “Oraș contemporan de 3 milioane de locuitori” Un mare stand lung de 27 metri, comportând și o dioramă de 100 m2. Toate fără un ban; aventura ar fi fost avortată fără intervenția generoasă a lui Francis Jourdain, președintele Salonului de Toamnă.
Prin acest studiu, am pătruns în lumea miraculoasă a certitudinilor iminente. Analiza conduce la dimensiuni, scări noi, iar sinteza la un organism urban atât de diferit de ceea ce există încât spiritul și-l poate imagina cu greu.
Toate discuțiile imaginabile, pasionate care l-au urmat inflamându-se pe zi ce trece: “Lucrați pentru lună! au spus prietenii.
Până acum, niciun argument tehnic n-a venit să combată eficient propunerile raționale ale acestui proiect.*

Une Ville Contemporaine de 3 millions d'habitants, Sans lieu, 1922

Une Ville Contemporaine de 3 millions d'habitants, Sans lieu, 1922

Scopul proiectului era

“...construind un edificiu teoretic riguros, să ajung să formulez principiile fundamentale ale urbanismului modern”.

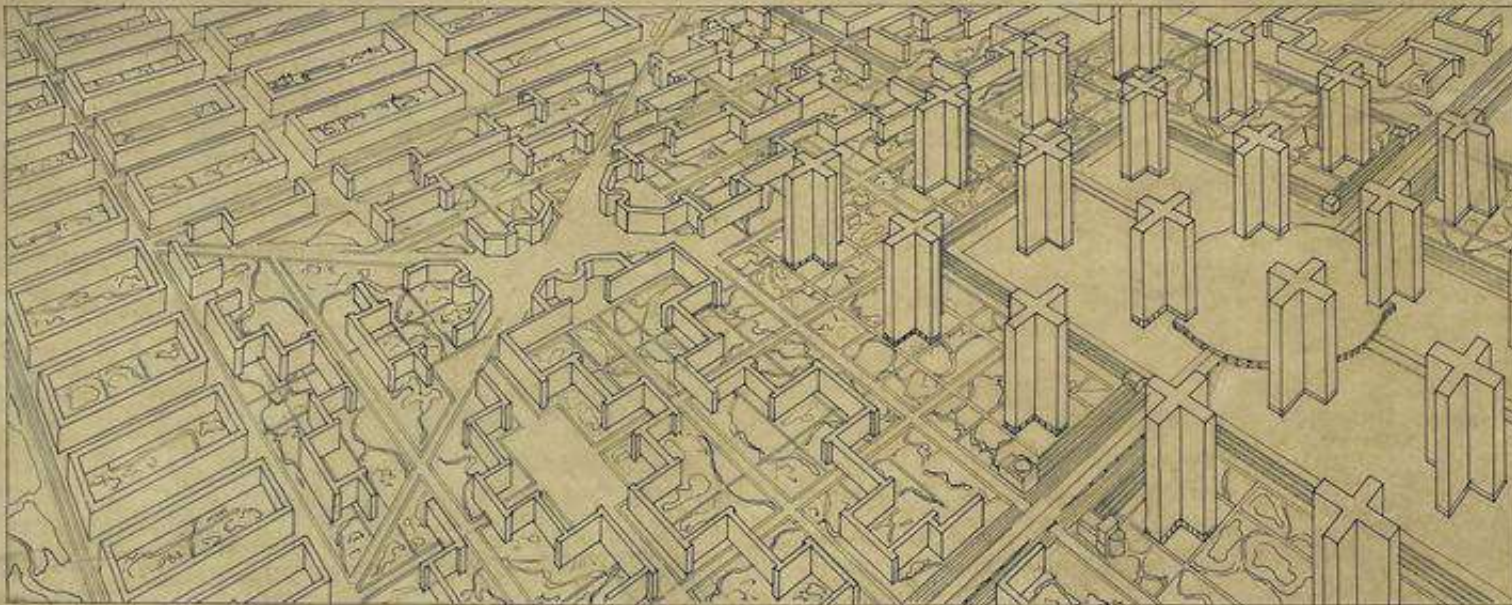
- *descongestionarea centrului*
- *densități mari în condiții bune de igienă și însorire*
- *creșterea/facilitarea transporturilor: mașina nu jenează pietonul, nici pietonul mașina*
- *creșterea suprafeței plantate*
- *segregarea funcțiunilor*
- *o nouă estetică urbană*

Toate acestea conduc (în logica autorului) la identificarea unor zone funcționale distincte în oraș — cele 4 mari funcțiuni ale orașului — care trebuie să se intersecteze cât mai puțin, și să nu se jeneze între ele:

- *locuire,*
- *circulație,*
- *muncă,*
- *loisir / petrecerea timpului liber.*

Une Ville Contemporaine de 3 millions d'habitants, Sans lieu, 1922

problematizarea proiectării oraşului de pe o poziție funcțională și rațională înseamnă „rezolvarea” celor patru funcțiuni, considerate separat. În acest sens, segregarea funcțională intervine ca „zonare”, ca urmare a problematizării distincte a fiecărei funcțiuni (locuire, munca, circulație, loisir).

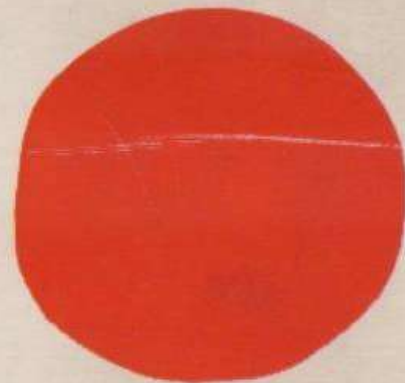
LA

VILLE

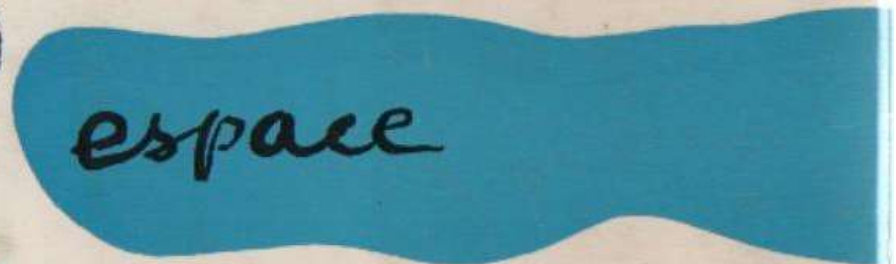
RADIEUSE

ÉDITIONS VINCENT, FRÉAL & Cie

soleil

espace

verdure

Le Corbusier – Ville Radieuse, Sans lieu, 1930

„Teza este cunoscută : Suprafață construită: 12% din terenul total. Suprafață disponibilă: 88%. Imobile sur pilotis la parter, al căror efect este de a pune 100% din sol la disponibilitatea pietonilor. Separare definitivă a automobilului de pieton. Sport la poalele caselor. Constituirea de noi unități de locuit, pe baza a 2700 de locuitori pe unitate. Pentru fiecare unitate, un serviciu complet (circulație verticală mecanică). Instituirea de servicii comune: aprovizionare, creșe, grădinițe, școli primare, servicii medicale de urgență etc. ... In zonele de locuit, strada nu mai există. Orașul a devenit un oraș verde. Edificiile pentru copii sunt parcurile. Adolescenții și adulții practică sportul cotidian chiar la poala locuinței lor. Automobilele trec prin altă parte, acolo unde ele sunt utile la altceva.

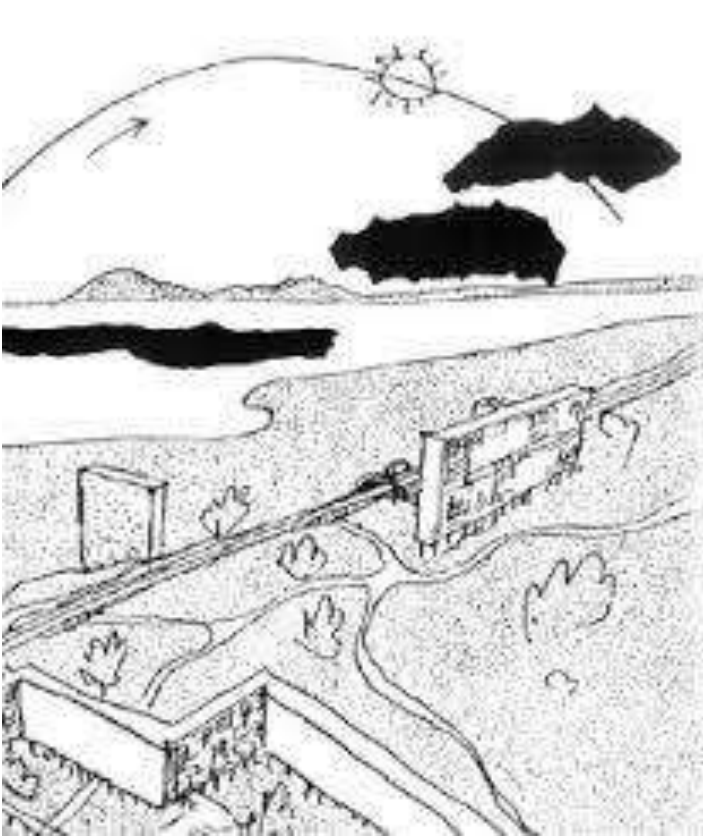
(„La Ville Radieuse”, 1935, Editions de l'Architecture d'Aujourd'hui.)

Le Corbusier – Ville Radieuse, Sans lieu, 1930

Zona de locuit	— separată de cea dedicată „muncii“, distanțată de circulații importante
Circulație	— a pietonilor, total separată de a mașinilor
Cartierul	— se construiește pe verticală, nu în întindere,
Locuințele	— sunt amplasate într-un mare parc și se pierd într-o mare de vegetație
Spațiul urban	— difuz, nedefinit, fără formă precisă, „explodat“
Orașul	— se proiectează (concepe) și se construiește deodată, nu în timp

Spațiul orașului (tradițional)?

Urbanisme, Nemours, Algeria, 1933

Orașul funcționalist ca negare a orașului tradițional

Oraș funcționalist

Segregarea celor 4 funcțiuni:

- locuire
- munca
- circulație
- loisir

Spatiul urban al este inform:

- nu mai e clar delimitat în forme tradiționale
- spațiul urban nu mai are forța să onoreze “monumentele”
- fiecare funcție a orașului capătă individualitate separată, cu logică proprie, conectată de celelalte prin “circulații”

Locuința devine ”formă”, devine “monument”, cartierul se ridică pe verticală

Se compune liber → “urbanismul liber”

Oraș tradițional

Funcțiunile urbane, pline de nuanțe, se amestecă sau se delimitează organic în oraș și se susțin reciproc.

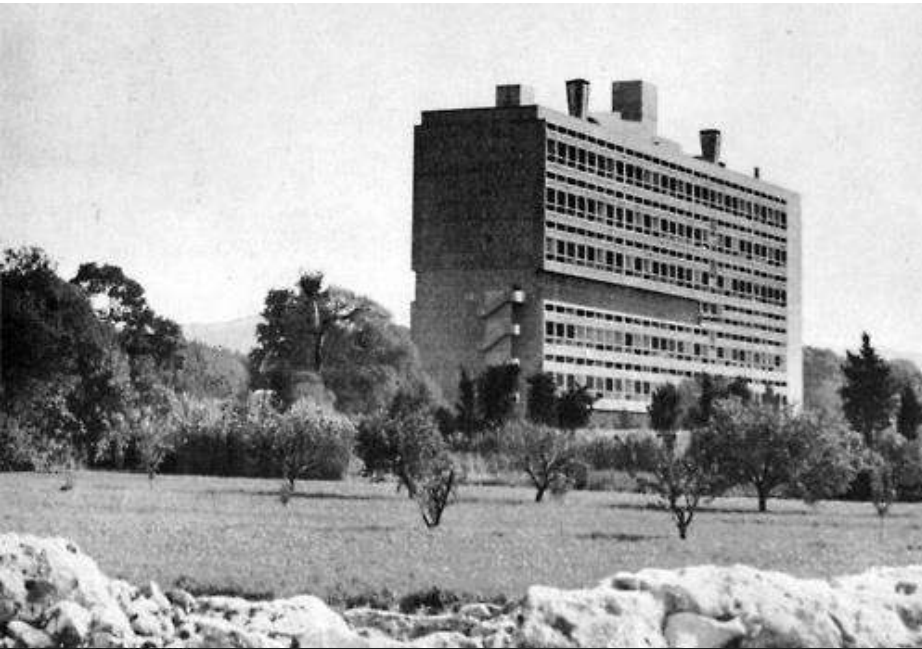
Spatiul urban este caracterizat de logica țesutului:

- sistemul ierarhizat alcătuit din elemente obișnuite – strada, insula – și elemente extraordinare/speciale – monumentele și pietele
- spații urbane bine definite (strada, piața), decupate în fondul construit

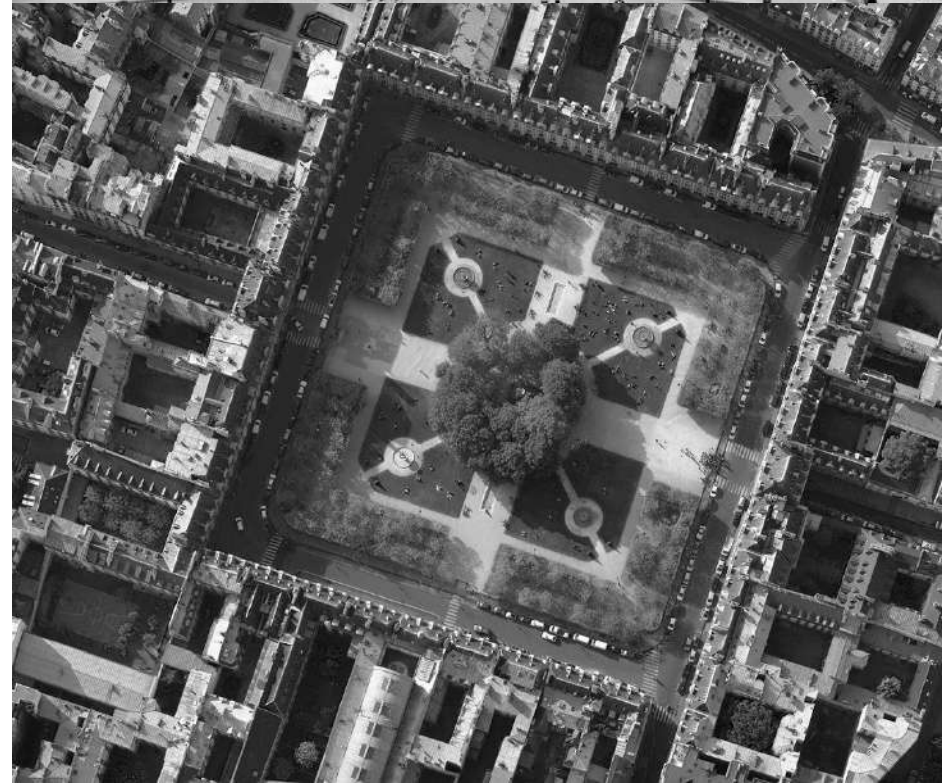
Locuința constituie fondul orașului, din care se decupează spațiile neconstruite percepute ca formă

Se compune după sistemul tradițional parcelar-stradă-insulă-construit

Oraşul funcţionalist

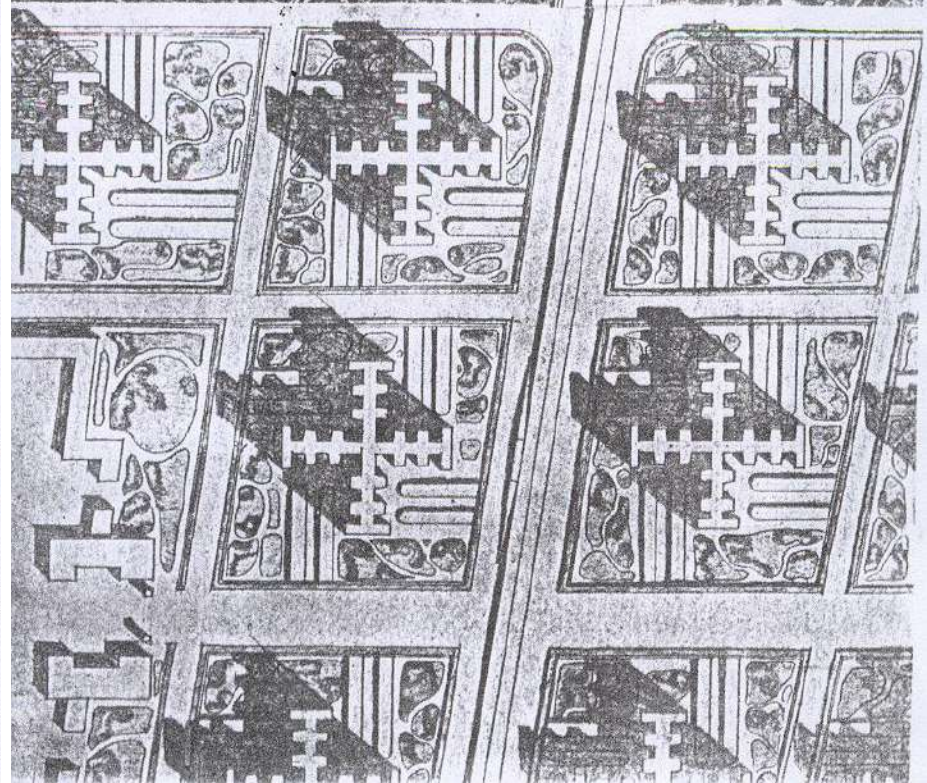
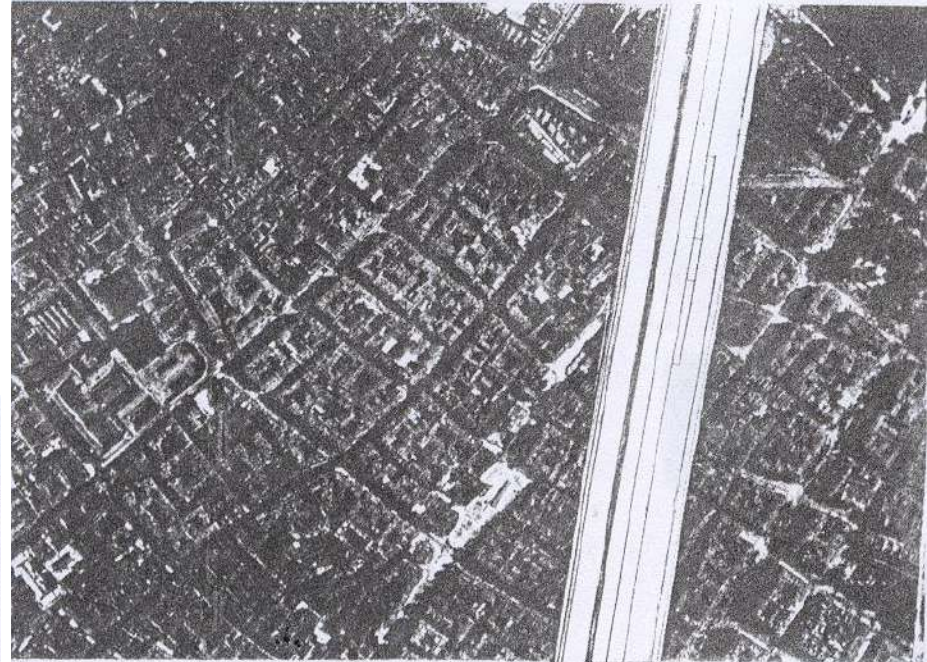
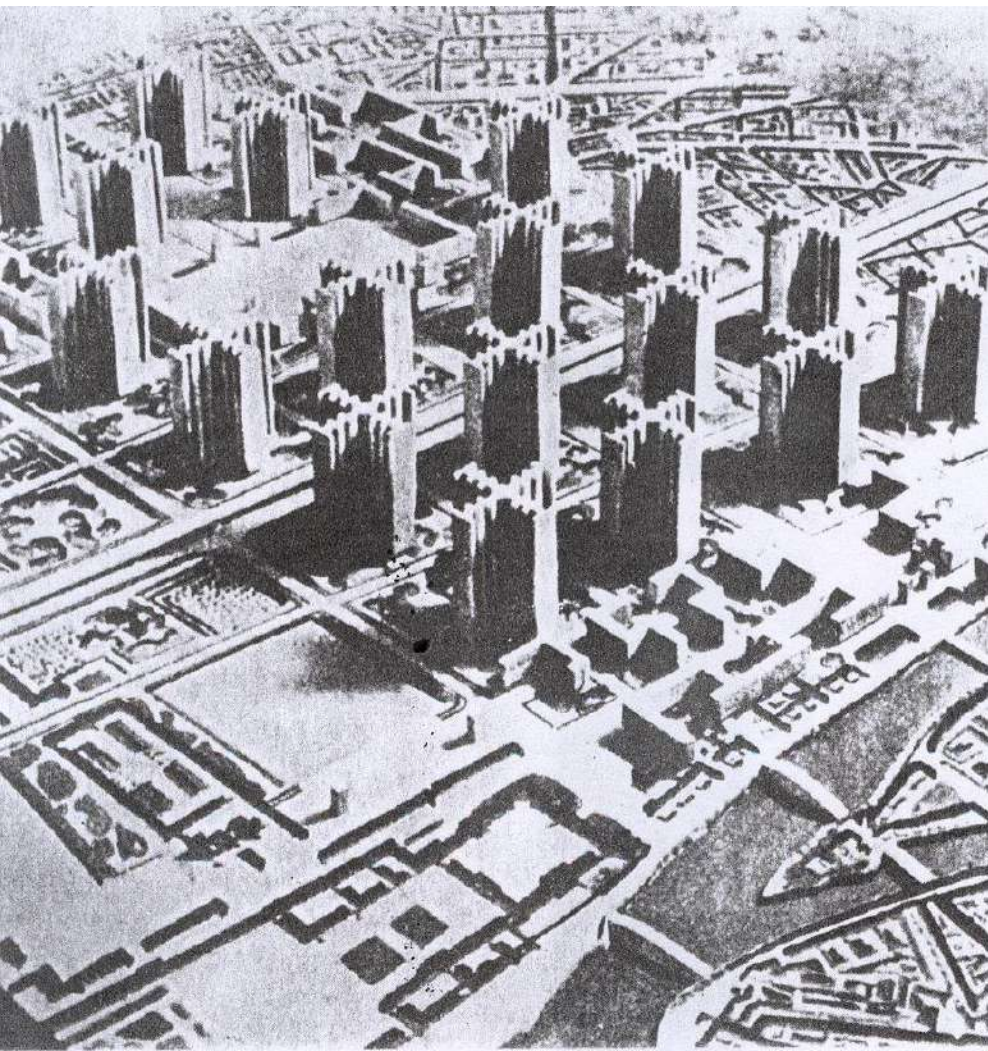

Oraşul tradiţional

Înainte de cel de-al doilea război mondial,
principiile oraşului funcţionalist se construiesc prin
proiecte manifest

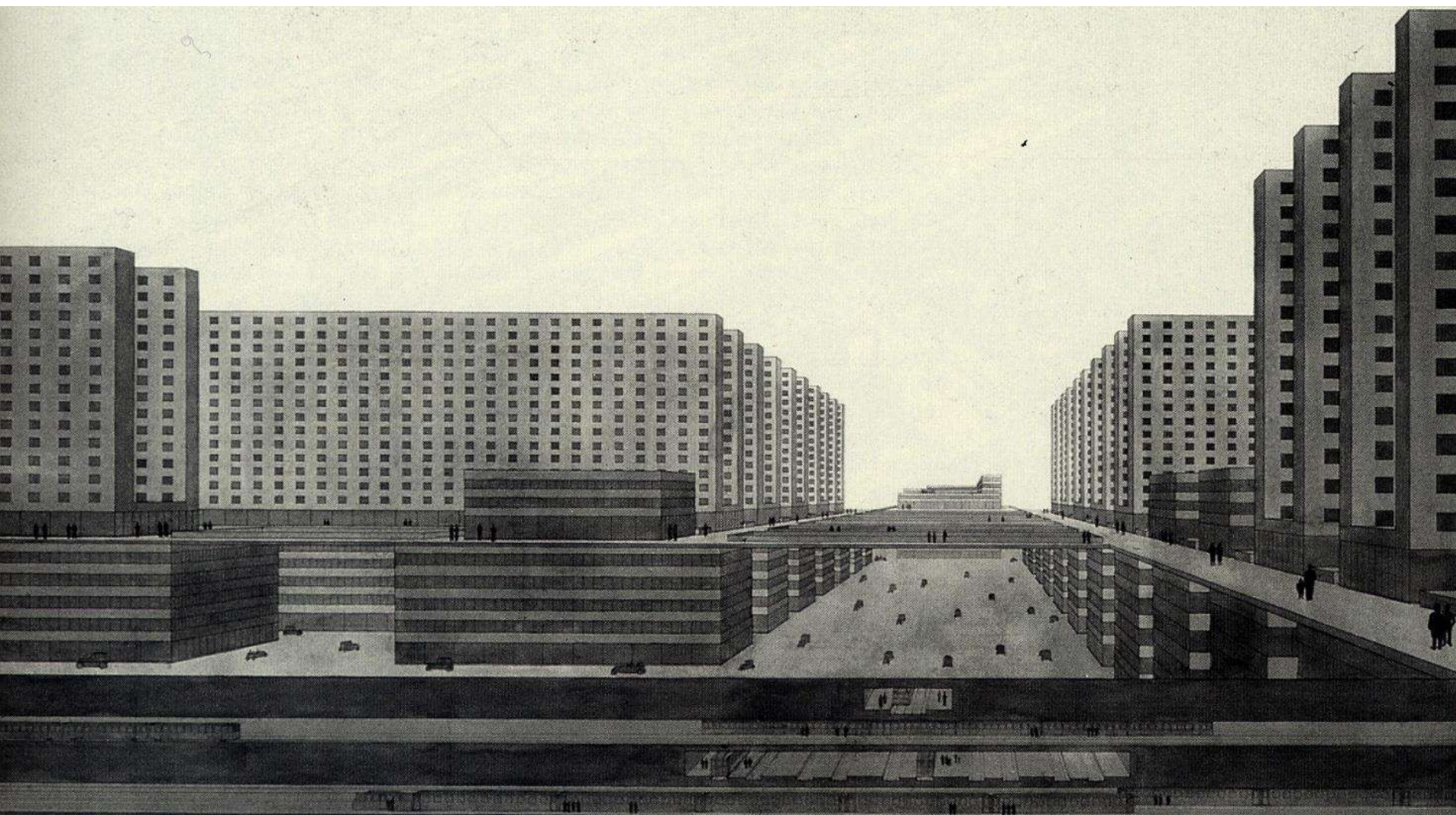
Le Corbusier – Plan Voisin

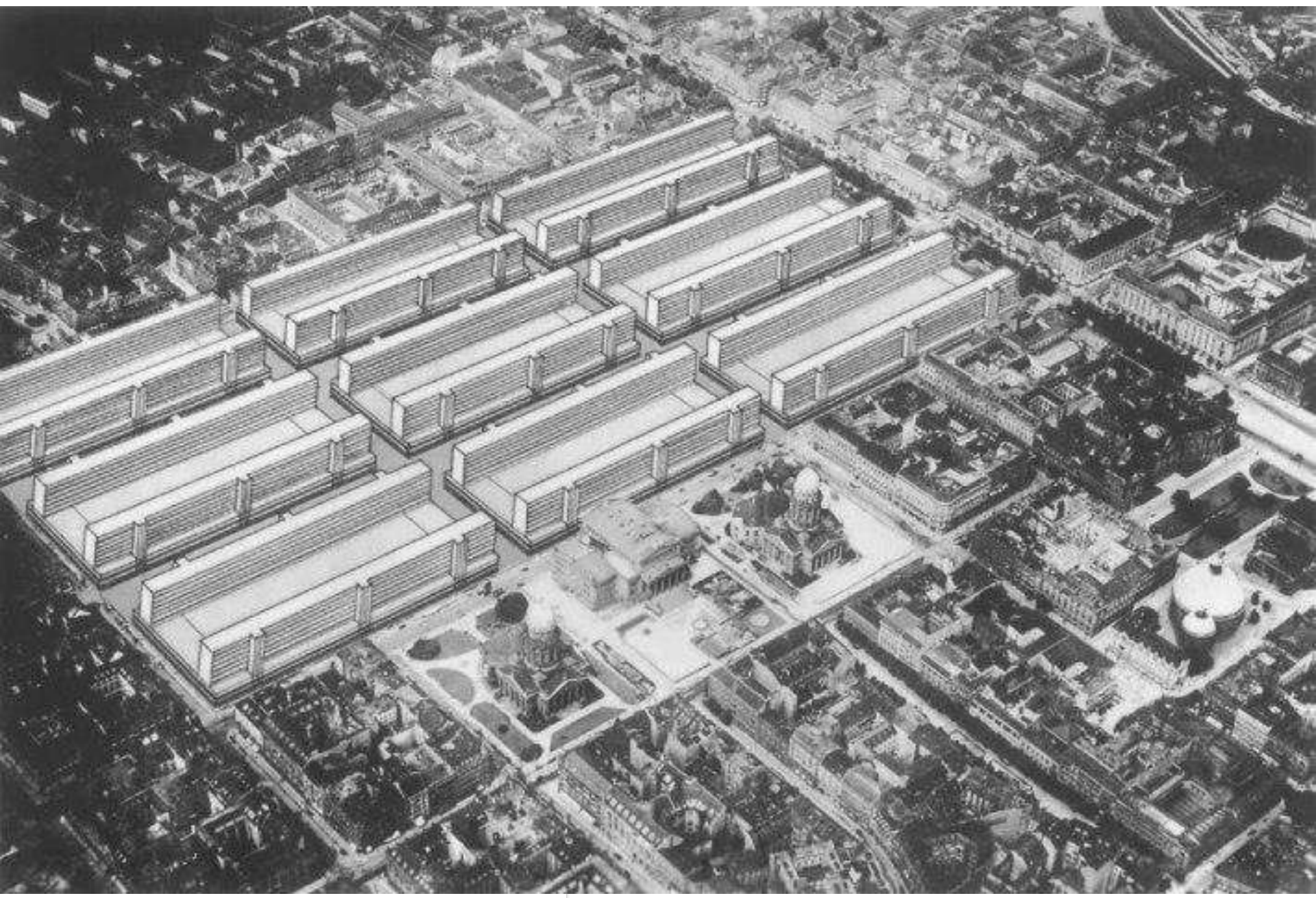
Înainte de cel de-al doilea Război Mondial, principiile oraşului funcţionalist se construiesc prin proiecte manifest

Ludwig Hilberseimer – *Hochstadt*, 1924 (orasul inalt/vertical)

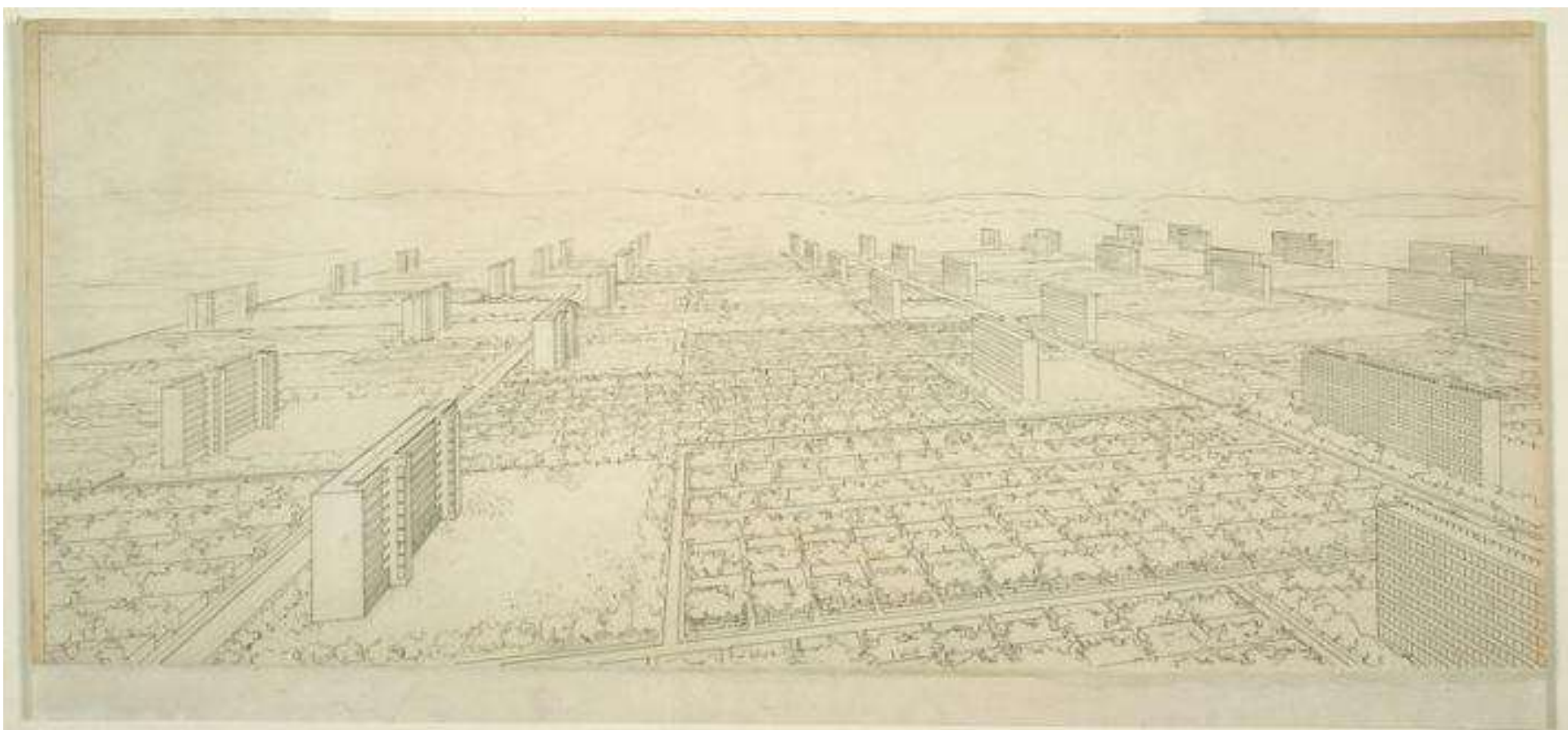

Ludwig Hilberseimer, propunere pentru Friedrichstrasse, Berlin, 1929

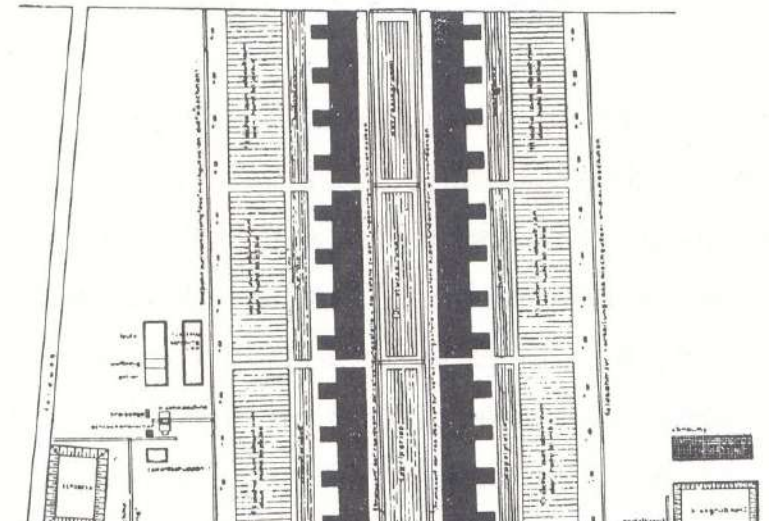
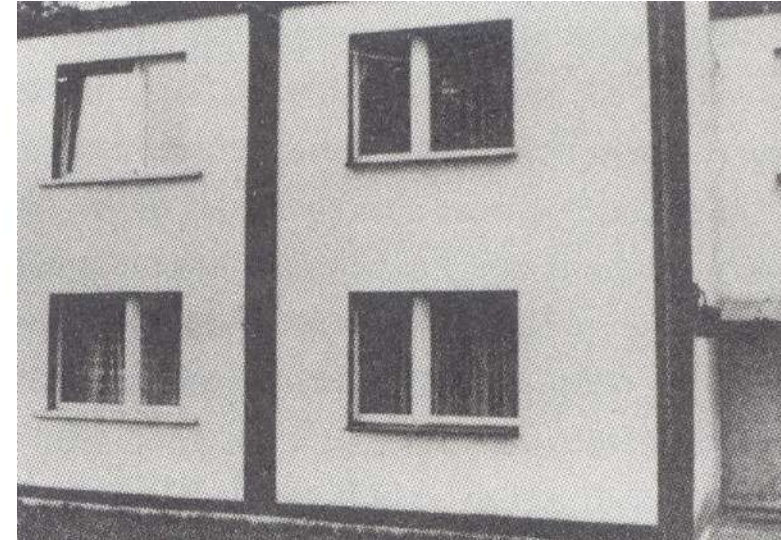
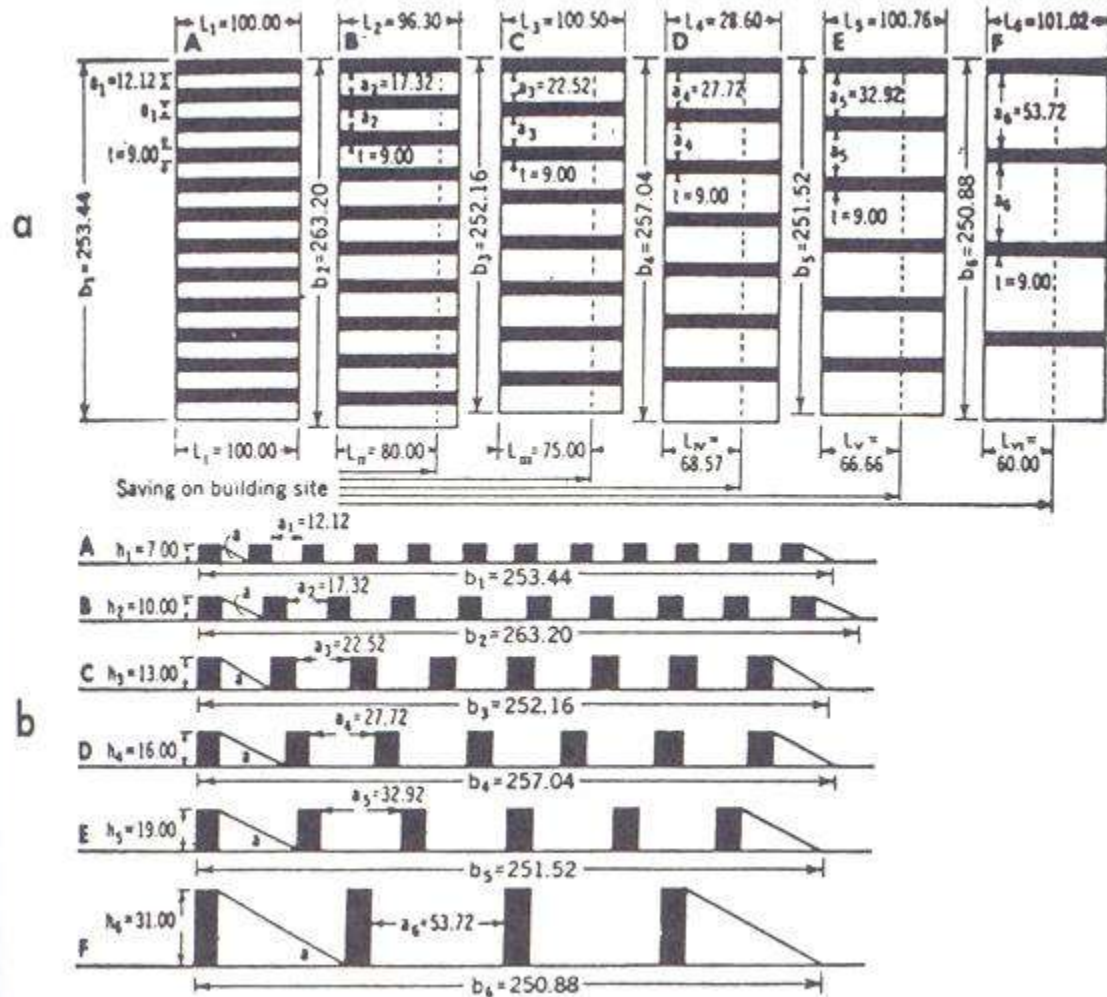

Ludwig Hilberseimer, dezvoltare rezidențială mixtă, c. 1930

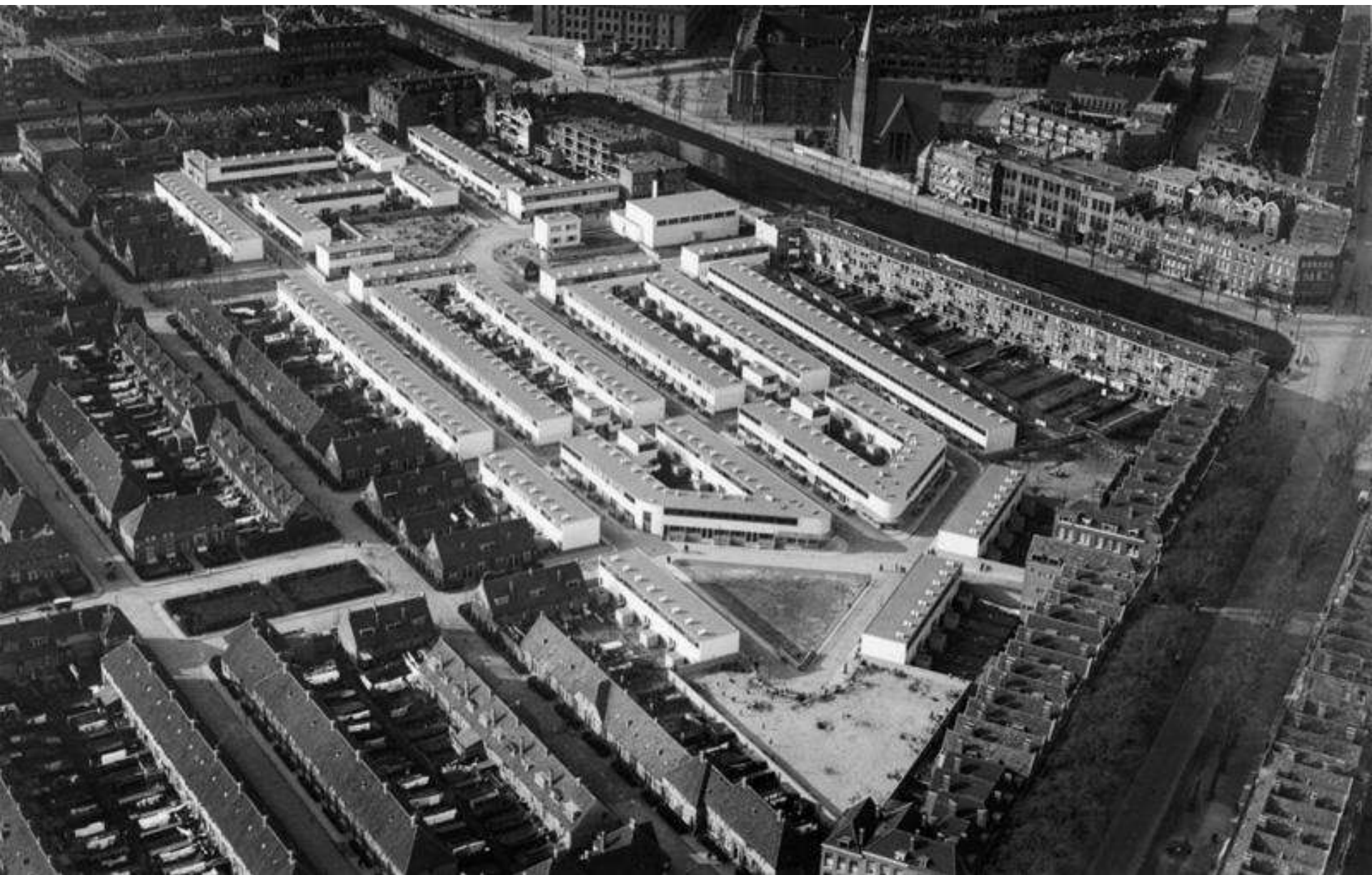
În paralel cu ideile *orașul funcționalist*, spațiul construcției tradiționale (oricum modernizată prin noile materiale și tehnologii) este luat de construcția industrială (tipizare, prefabricare, industrializare).

Bauhaus – studii și standarde + standardizare locuințe

Înainte de cel de-al doilea Război Mondial, dezvoltări urbane mai ample sunt rare, târzii și au un caracter experimental.

JJP. Oud, Kiefhoek, Rotterdam (1930)

Ernst May, Siedlung Westhausen, Frankfurt (1929-32)

Frankfurt a. M. - Siedlung Westhausen

Eugène Beaudouin et Marcel Lods, Cité de la Muette, Drancy (1929-1946)

Orașul funcționalist și urbanismul liber

CIAM Congreșele Internaționale de Arhitectură Modernă [1928]

1928	La Sarraz (CH) – întâlnire fondatoare a CIAM
1929	Frankfurt am Main – Locuința minimală
1930	Brussels – Dezvoltarea rațională a terenului
1933	Athens – Orașul funcționalist
1937	Paris – Locuire și însănătoșire

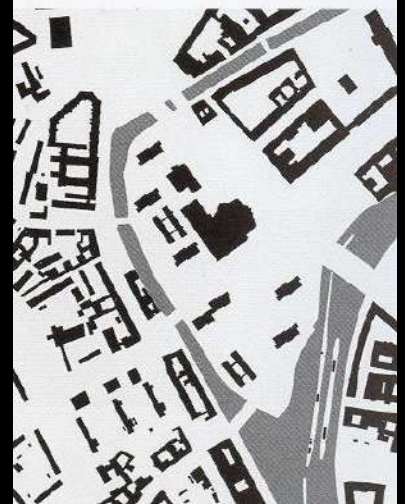
Carta de la Atena [1933/1943] se studiază și se sistematizează principalele idei legate de oraș. Acestea vor defini construcția de masă predominantă de după cel de al doilea Război Mondial.

Programul prioritar a fost locuința colectivă, studiată alături de / împreună cu
— **tipizarea și industrializarea pe scară largă a construcțiilor**
— **preocuparea pentru igienă, buna însorire și asigurarea spațiilor verzi**
— **așezarea blocurilor ca volume independente, după logica orientării față de soare**

Acestea au generat **obiectul autosuficient** care, la rândul său, a atras după sine **dispariția insulei ca formă de agregare a țesutului urban**.

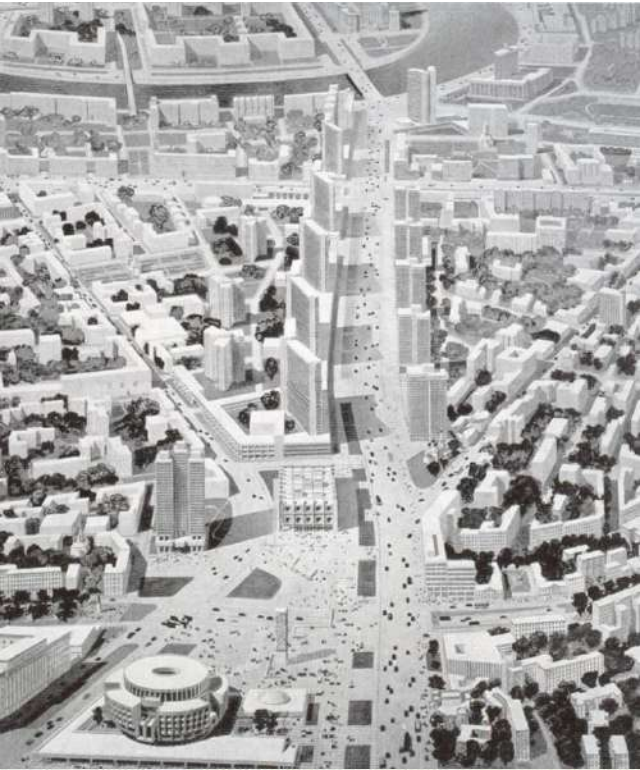
șesut tradițional vs. urbanism liber

(reconstrucții postbelice Berlin)

șesut tradițional vs. urbanism liber

(reconstrucții postbelice Berlin)

Orășul funcționalist – „marile ansambluri” și imaginea lor unificatoare

Orașul funcționalist – „marile ansambluri” și imaginea lor unificatoare

Oraşul funcţionalist – „marile ansambluri“ şi imaginea lor unificatoare

Oraşul funcţionalist – „marile ansambluri“ în România sau oriunde

Orașul funcționalist – „marile ansambluri” în România sau oriunde

Orașul funcționalist

inventarea unui altfel de oraș

Această idee radicală a inventării unui altfel de oraș (un oraș *nou*) se sprijină pe convingerea că în acest fel se poate construi o lume mai bună → despărțirea programatică de logica „orașului tradițional“.

Acest mod de a gândi orașul este tributar noului limbaj arhitectural pentru că se sprijină (și) pe căutarea unei noi estetici a vieții. Forma “orașului funcționalist” este în relație cu:

- cele cinci puncte ale arhitecturii moderne propuse de Le Corbusier,
- Stilul International, așa cum a fost formulat de H-R Hitchcock și Philip Johnson,
- ...

Folosirea la scară largă și în condiții de economie sărăcește noul limbaj, îl stilizează, îl esențializează și, în final, îl “consumă”.

Urbanismul liber va deveni cel mai uniform și mai răspândit tip de urbanism cunoscut în istorie.

Urbanismul liber

punerea în practică a unei noi idei de oraș

Prin punerea în aplicare a principiilor orașului funcționalist s-a obținut mult:

- s-a rezolvat problema cantitativă a locuinței de masă, în condiții calitative – de spațiu, echipare și igiena – net superioare încercărilor anterioare;
- s-a realizat o rețea modernă de transport;
- s-au consolidat legislația urbană și mijloacele operaționale;
- s-au extins competențele profesionale ale arhitecților în aria urbanismului;
- din toate aceste puncte de vedere, chiar s-a construit o lume mai bună,

dar...

- s-au rupt continuitatea spațială a orașului și relația spațială tradițională dintre locuință și oraș;
- s-au perturbat relațiile economice și sociale ale orașului tradițional;
- s-a neglijat pietonul în favoarea mașinii;
- s-a generalizat excesiv, neținându-se cont de caracterul specific al culturii locale și al locului;
- s-a consolidat o abordare strict cantitativă a problemelor urbane în defavoarea aspectelor calitative;
- s-a indus o ușurință a demolării, obișnuința de a face tabula rasa...

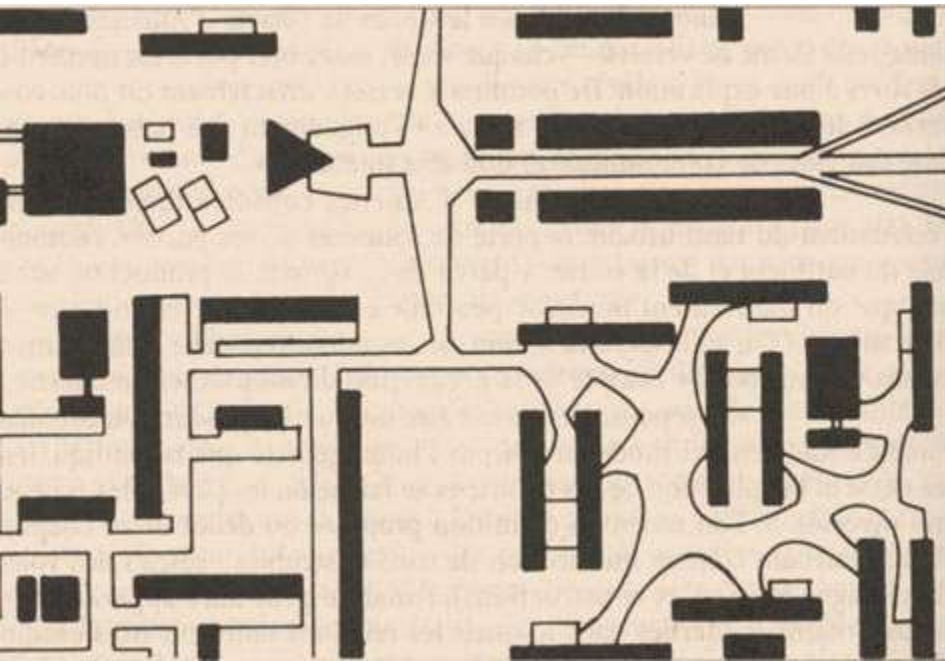
Critica oraşului funcţionalist
Recuperarea valorilor oraşului tradiţional

Critica orașului funcționalist

Tot ceea ce însemna orașul tradițional – raporturile de înrudire, de legătură, din țesutul urban și ierarhiile spațiale tradiționale au cedat în fața „obiectului autosuficient” de arhitectură.

...mașina va aboli strada umană, și chiar pasul uman. Unii vor avea chiar avioane. Singurul lucru pe care nimeni nu-l va mai avea este locul în care să dăm unii peste alții, să plimbăm câinii, să ne arătăm unii altora, adică unul din acele sute de lucruri pe care oamenii le fac întâmplător ... oamenii și-au supus libertatea de mișcare omniprezentului arhitect.

Următoarea etapă a istoriei arhitecturii și urbanismului, **Postmodernismul**, pornește chiar de la critica orașului funcționalist și este într-o relație strânsă de continuitate ideologică cu contemporaneitatea.

- Sursele nemulțumirilor sunt diverse, iar critica politicilor urbane depășește sfera profesională**
- nemulțumiri ale locuitorilor din marile ansambluri
 - avertismente, studii, poziții ale specialiștilor din alte profesii (sociologi, antropologi, filosofi ...)
 - distrugerea suplimentară a țesuturilor istorice / dispariția modurilor de viață specifice orașului vechi
 - dezamăgirea generală față de lipsa calităților arhitecturale și urbane promise
 - refuzul modurilor de planificare și proiectare centralizate și birocratizate
 - deziluzia bunăstării / sentimentul instalat odată ce urgențele vitale sunt satisfăcute
 - idei și economice politice noi / blamarea politicii publice internaționale și locale

Critica oraşului funcţionalist

Noua înţelegere a oraşului tradiţional în paralel cu critica oraşului funcţionalist

Jane Jacobs	<i>The Death and Life of the Great American City</i>
Vittorio Gregotti	<i>Territorio dell'architettura</i>
Aldo Rossi	<i>L'architettura della città</i>
Rob & Leon Krier	<i>Stadtraum in Theorie und Praxis</i>
Colin Rowe & Fred Koetter	<i>Collage City</i>

Proiecte “manifest” pentru tradiţia edificării oraşului

Rodrigo Perez de Arce:	Re-Urbanizarea oraşului funcţionalist
Paolo Portoghesi	Bienala de la Veneţia / Strada Novissima

Bazându-se pe observaţii ale practicii profesionale, experienţe proprii şi conştiinţă critică, aceşti autori au formulat mai întâi în studii, articole, cărţi – într-un cuvânt, în teorie – principalele puncte de atac împotriva principiilor oraşului funcţionalist şi ale modernismului în general.

Critica oraşului funcţionalist

Anii 1965-70 – Teoria critica

Revistele de tendinţă *Casabella*
Continuita, *Controspazio* şi mişcarea
La Tendenza

Ideea contextualismului — Thomas
Schumacher (*Contextualism, Urban
Ideals and Deformations*) şi Colin
Rowe (*Collage City*)

Critica limbajului modernist: Robert
Venturi (*Complexity and contradiction
in architecture*)

Charles Jencks: (*The language of
postmodern architecture*)

Robert et Shana Parke Harrison www.topito.com/top-photos-frere-architecte-robert-shana-parkeharrison

descoperirea logicii sociale a orașului tradițional și contestarea tezelor orașului funcționalist

1961 – Jane Jacobs

The Death and Life of Great American Cities

Natura specială a orașelor

Semnificația trotuarelor

— siguranță

— contact

— asimilarea copiilor

Rolul parcurilor

Cartierele orașului

dar și alte teme foarte contemporane

— pieton vs automobil

— diversitate

— ordine/ordonare și limitele esteticii

— patrimoniu

Genul de problemă care este orașul

descoperirea logicii sociale a orașului tradițional și contestarea tezelor orașului funcționalist

1961 – Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities*

descoperirea logicii sociale a orașului tradițional și contestarea tezelor orașului funcționalist

1961 – Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities*

Dimpotrivă,

- orașele (cartierele) trebuie să fie mixte din punct de vedere funcțional
- să fie împărțite în insule mici, cu multe intersecții
- să cuprindă clădiri vechi și noi, refăcute și de reparat
- să aibă o mare densitate și intensitate de folosire

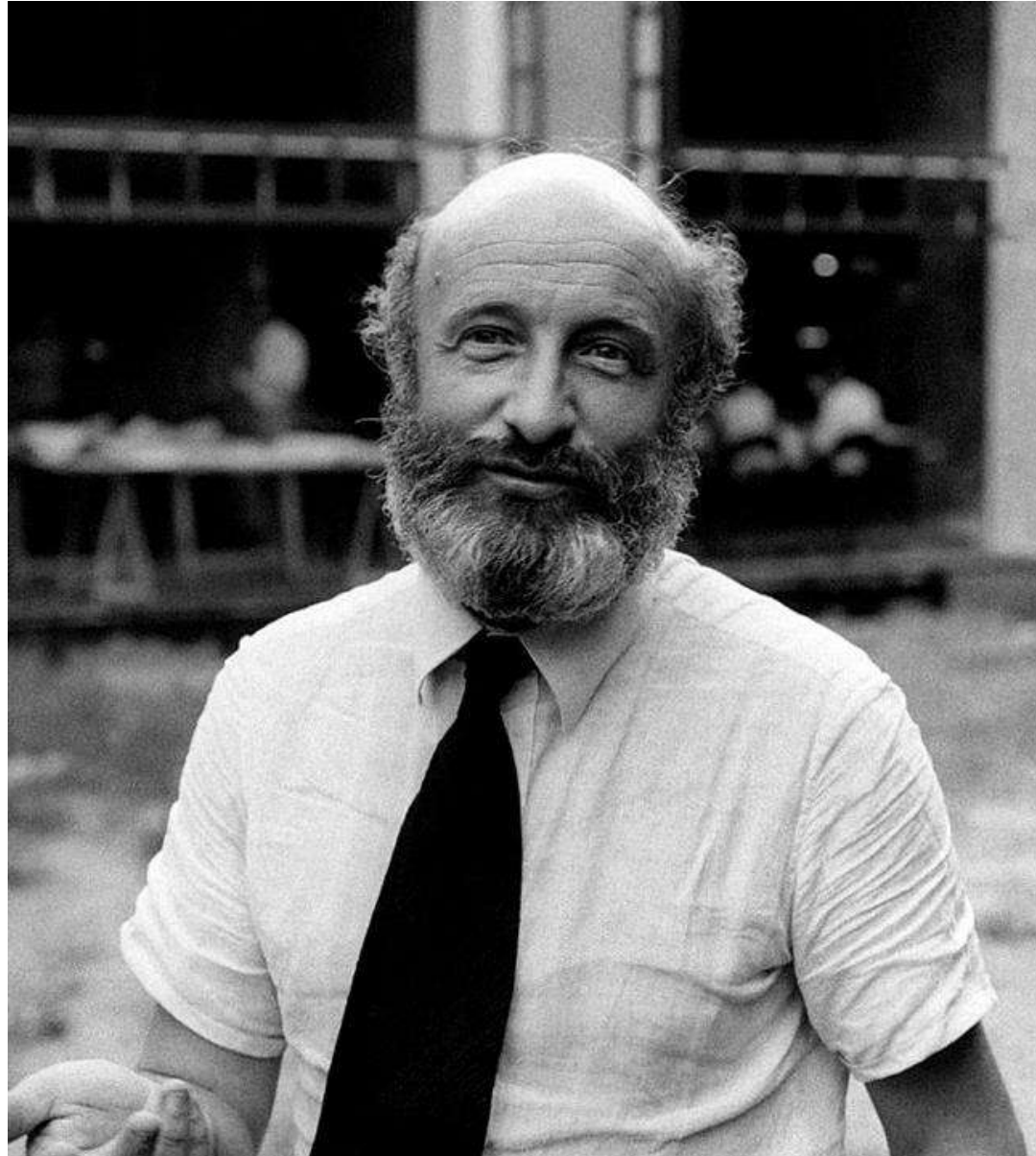
descoperirea complexității urbane și a relațiilor teritoriale ale arhitecturii

1966 – Vittorio Gregotti
Il territorio dell'architettura

Relația arhitecturii cu

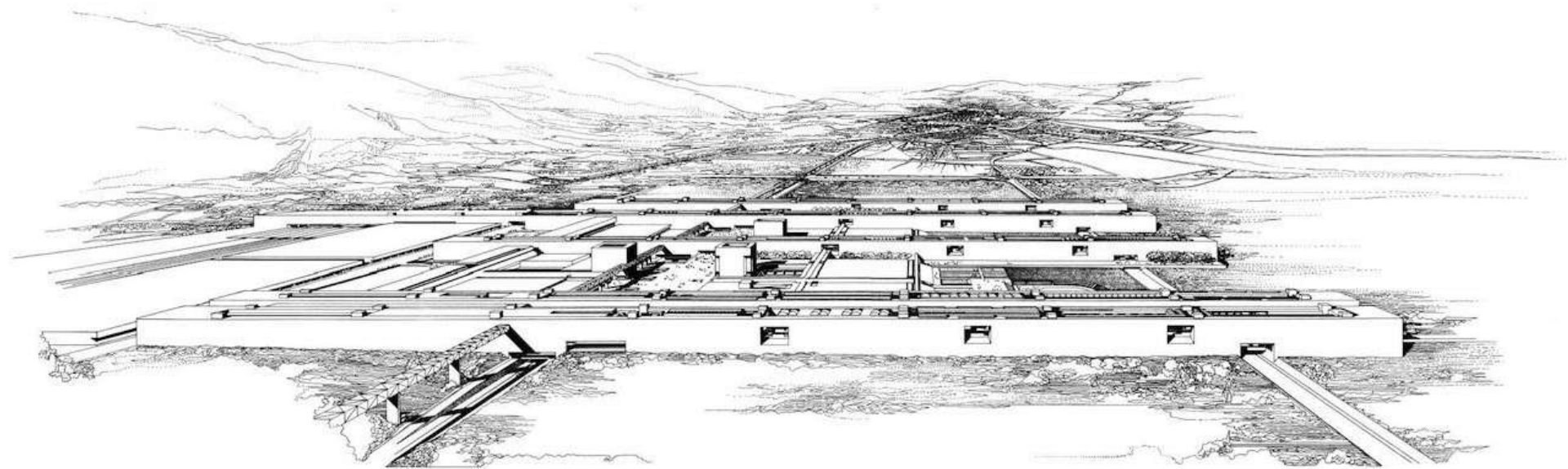
- scara mare (a teritoriului), dar și
- timpul lung al istoriei
- resursele naturale, dar și
- bagaje culturale locale

Interogație continuă cu privire la rolul profesiei și la modul de definire a „câmpului de competențe” specifice arhitecturii

descoperirea complexității urbane și a relațiilor teritoriale ale arhitecturii

1966 – Vittorio Gregotti
Il territorio dell'architettura

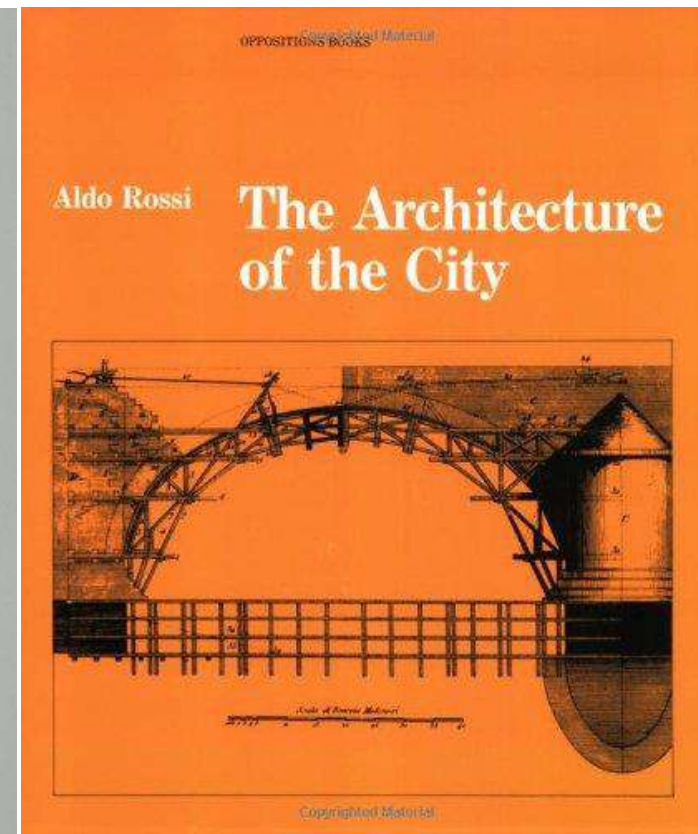
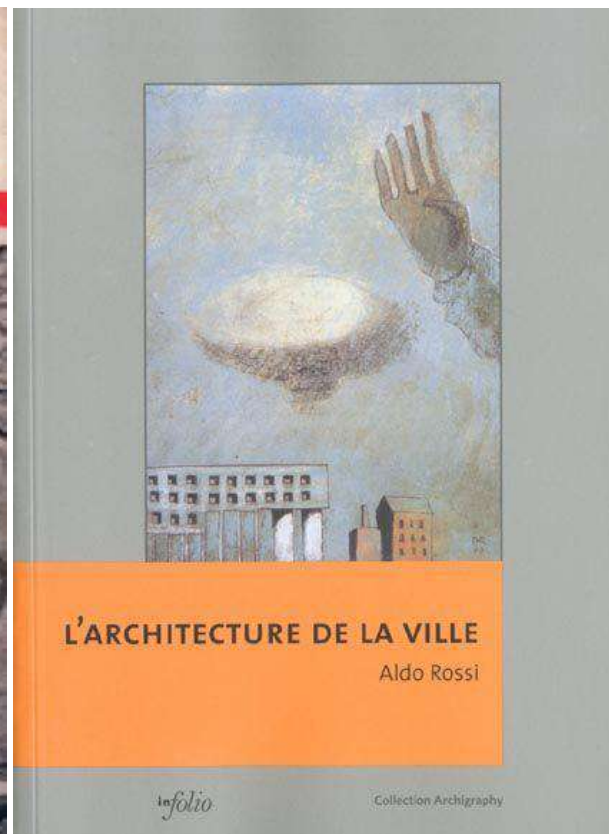

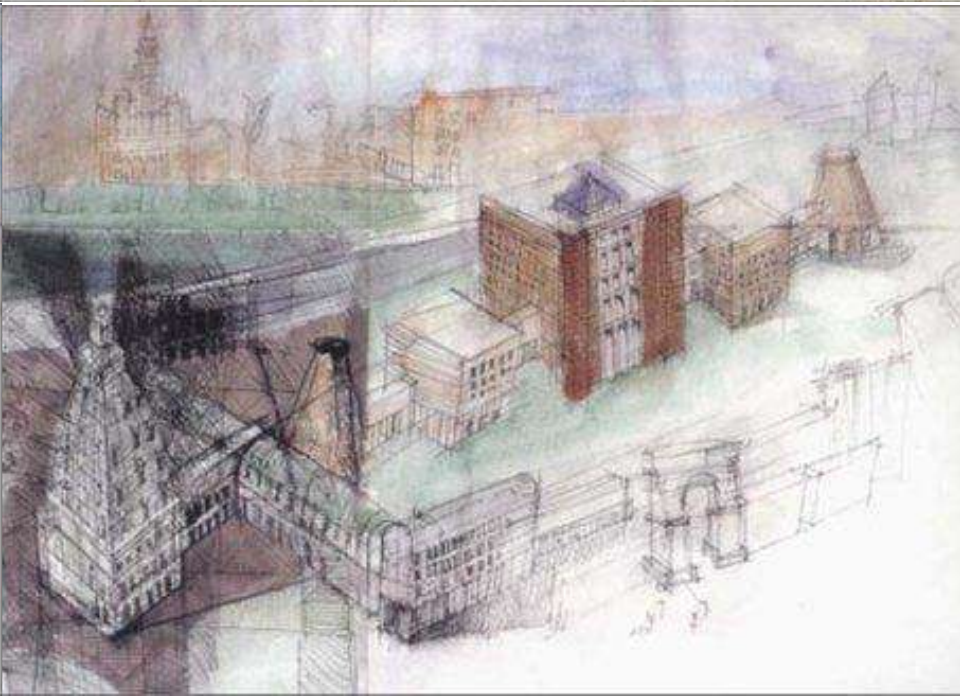
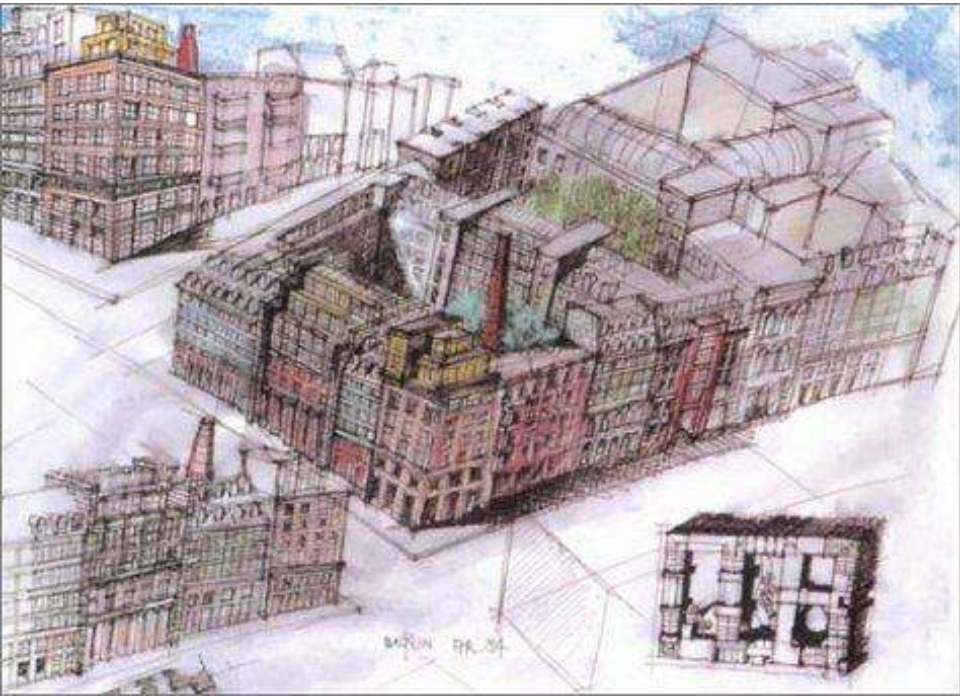
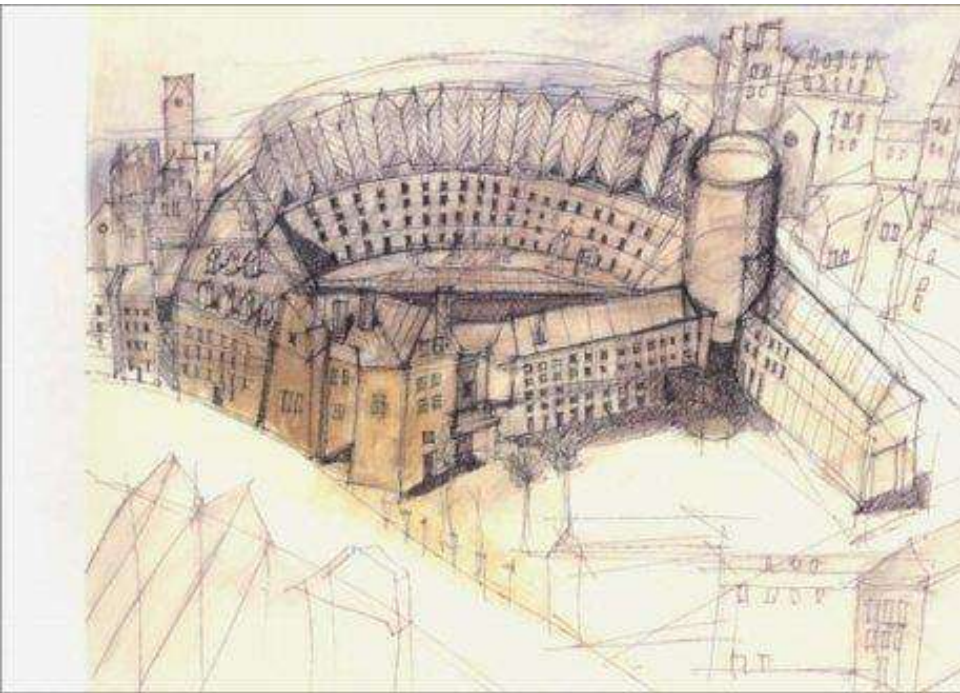
descoperirea logicii orașului tradițional și proiectarea noului bazată pe studii de morfologie

1966 - Aldo Rossi, *L'architettura della città*,

Istoria este materialul arhitecturii.

Se poate spune că orașul în sine este memoria colectivă a oamenilor săi și, ca și memoria, este asociat cu obiecte și locuri. Orașul este locul memoriei colective.

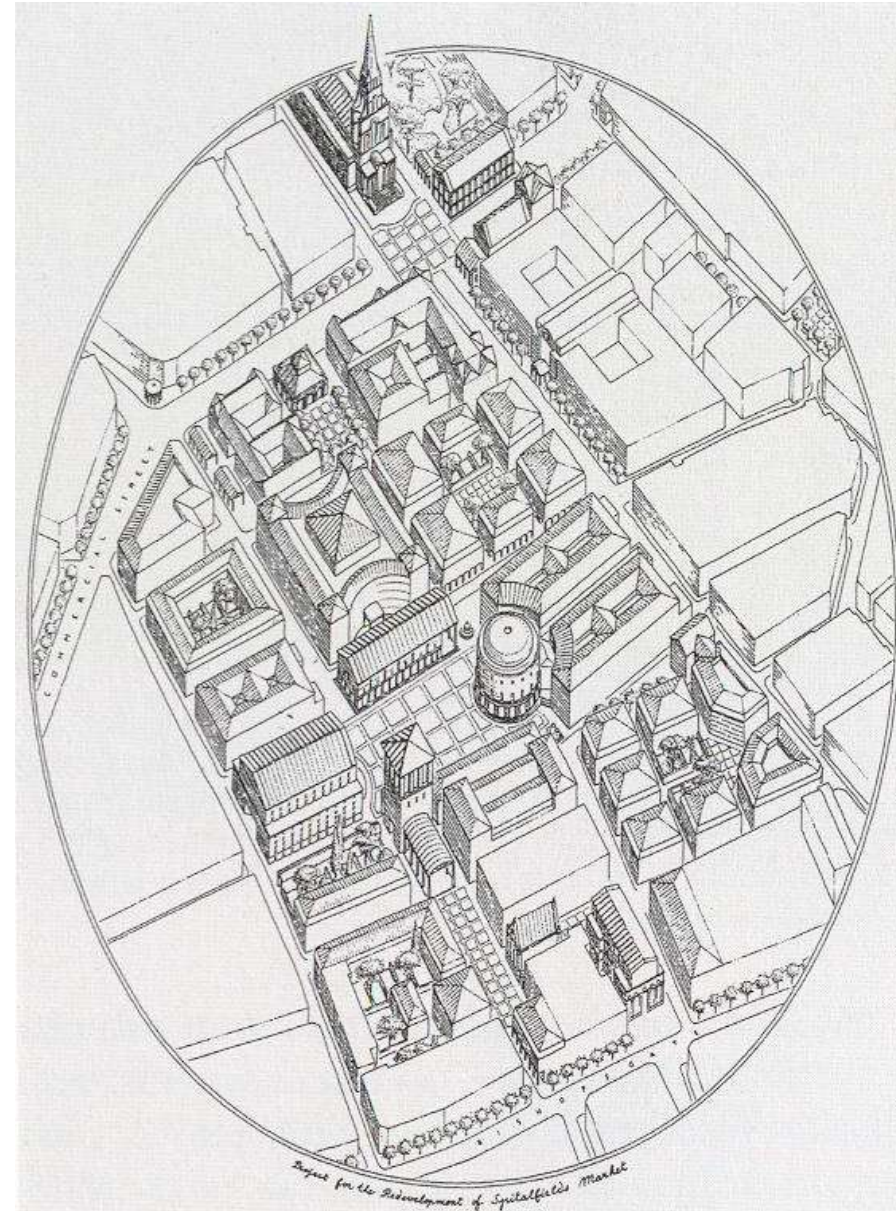

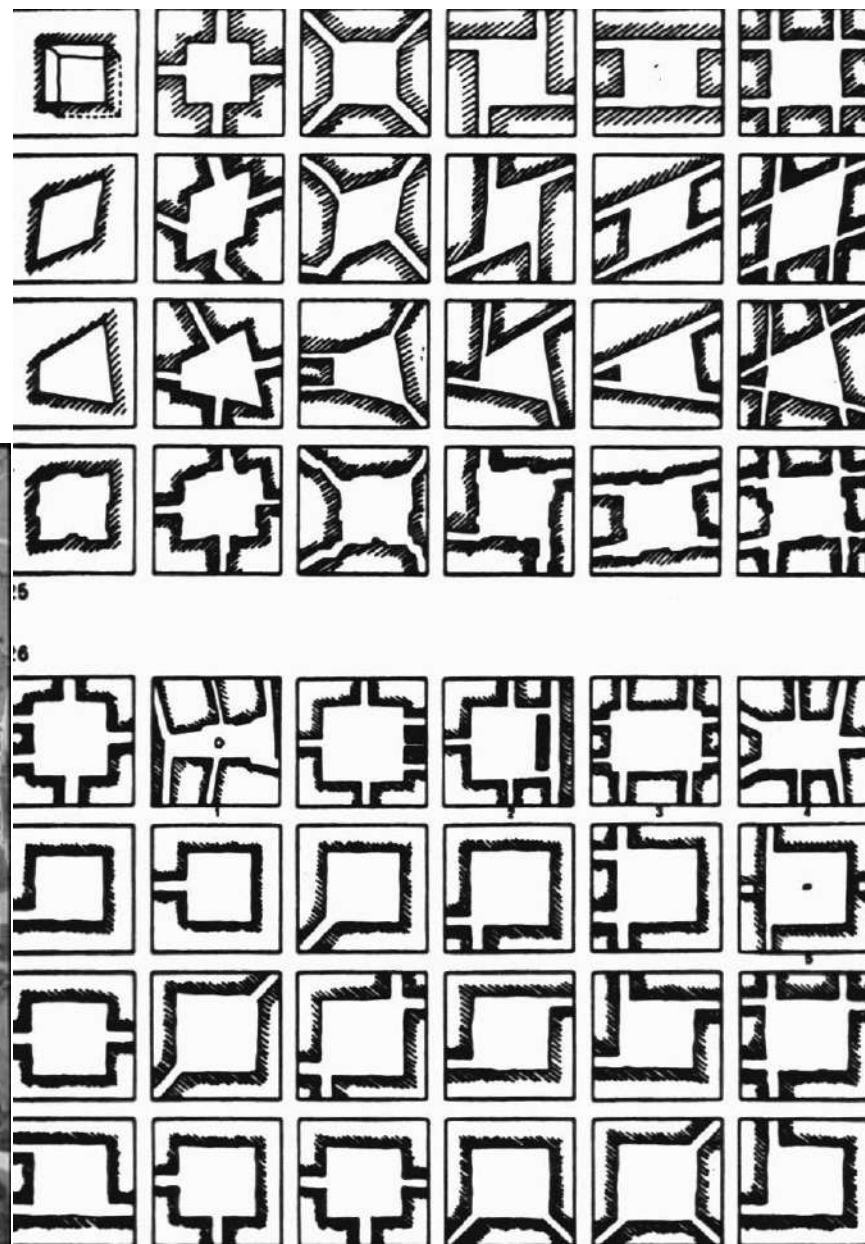
continuarea filonului clasic și respingerea vehementă a oricărei continuări a direcției moderniste

Léon și Rob Krier,
Stadtraum in Theorie und Praxis, 1975

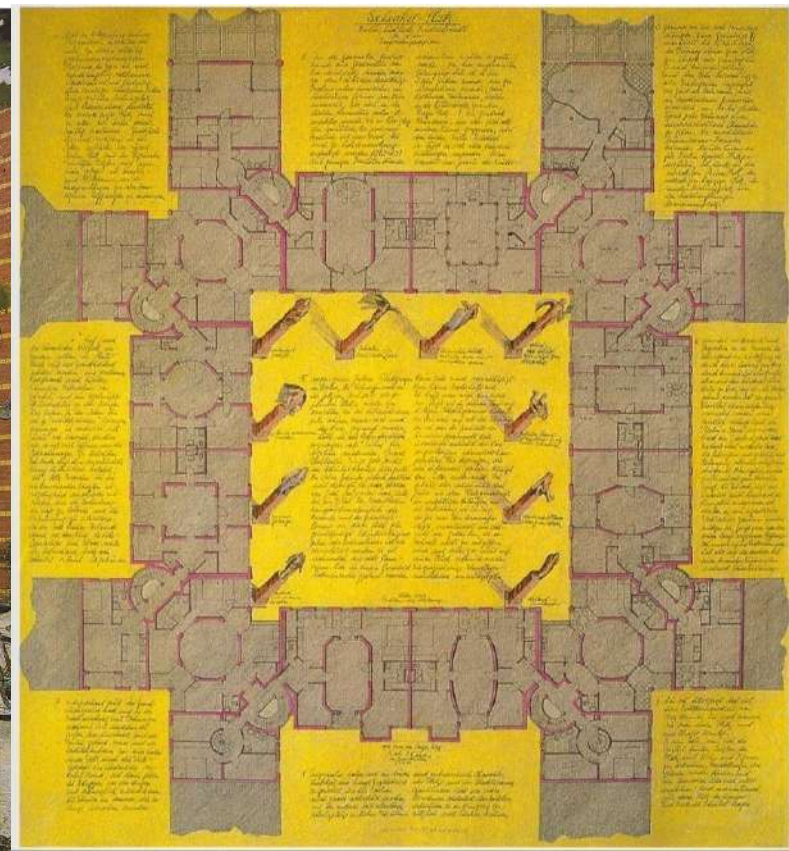
Léon și Rob Krier,
Stadtraum in Theorie und Praxis, 1975

studii de tipuri de spații urbane – piața publică

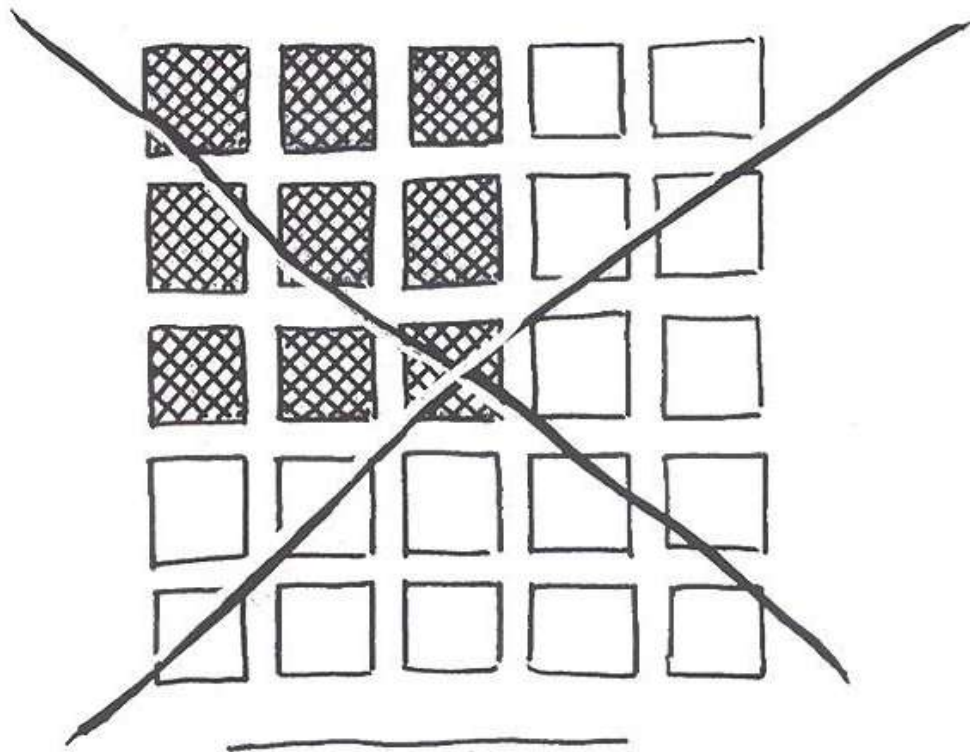
Léon și Rob Krier,
Stadtraum in Theorie und Praxis, 1975

studii de tipuri de spații urbane – piața publică în zona de locuințe: IBA, Berlin, 1977

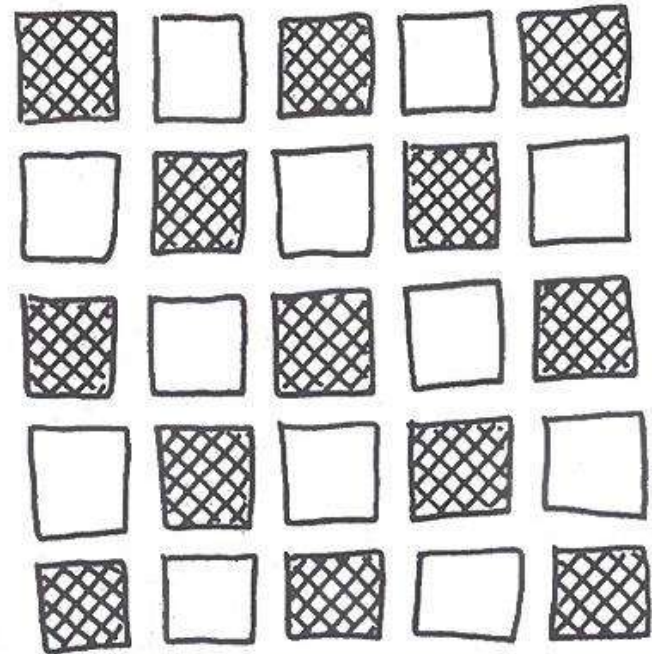

învățăm din studiul orașului tradițional și din critica orașului funcționalist

Leon Krier, DRAWING FOR ARCHITECTURE, MIT Press, Cambridge, Mass., 2009

Z O N I N G
of
functions

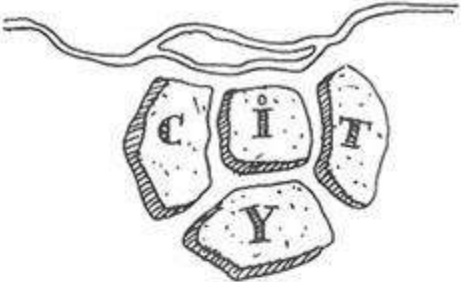

C H E C K E R B O A R D
dispersal
of single use lots

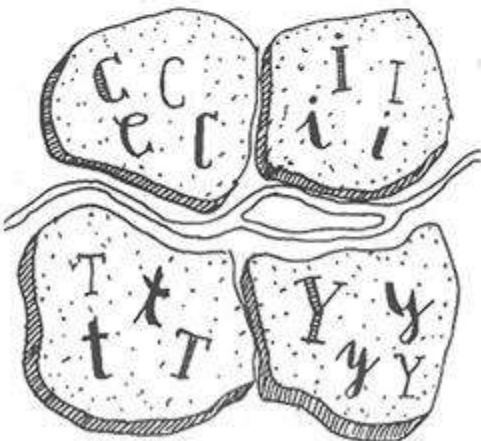
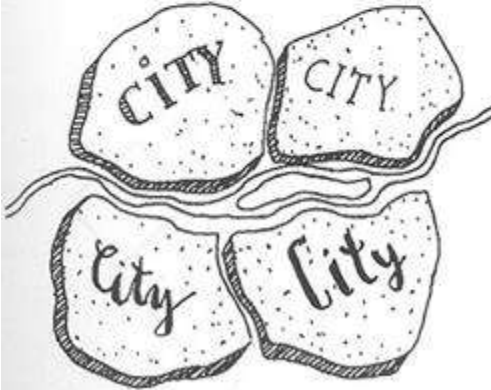
CITY

VARIABLE NUMBER
OF
COMPLETE
URBAN COMMUNITIES

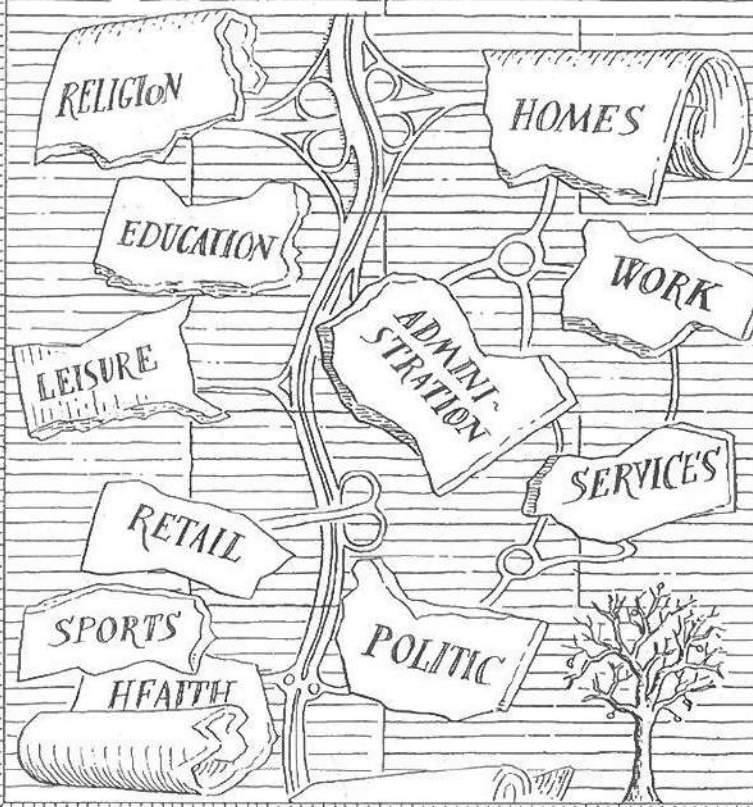

ANTI-CITY

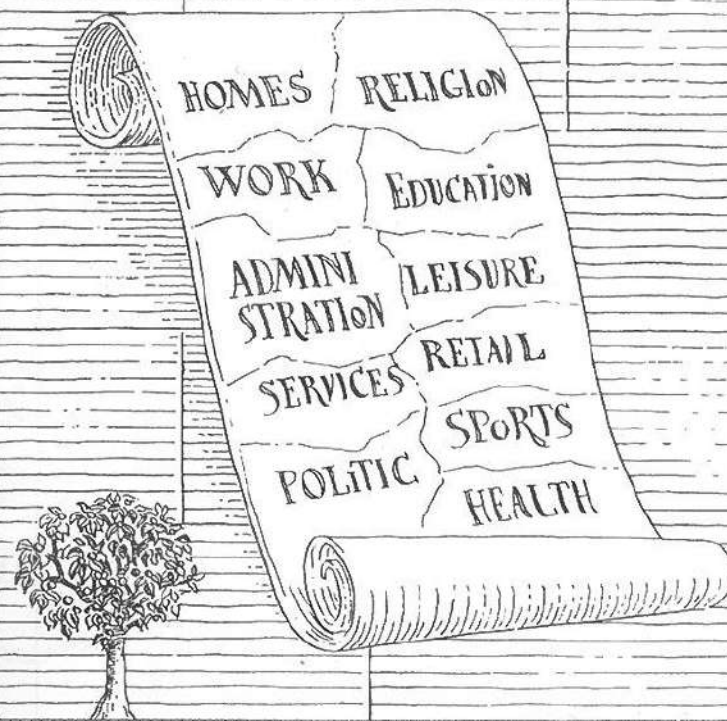
VARIABLE NUMBER
OF
MONO-FUNCTIONAL
ZONES

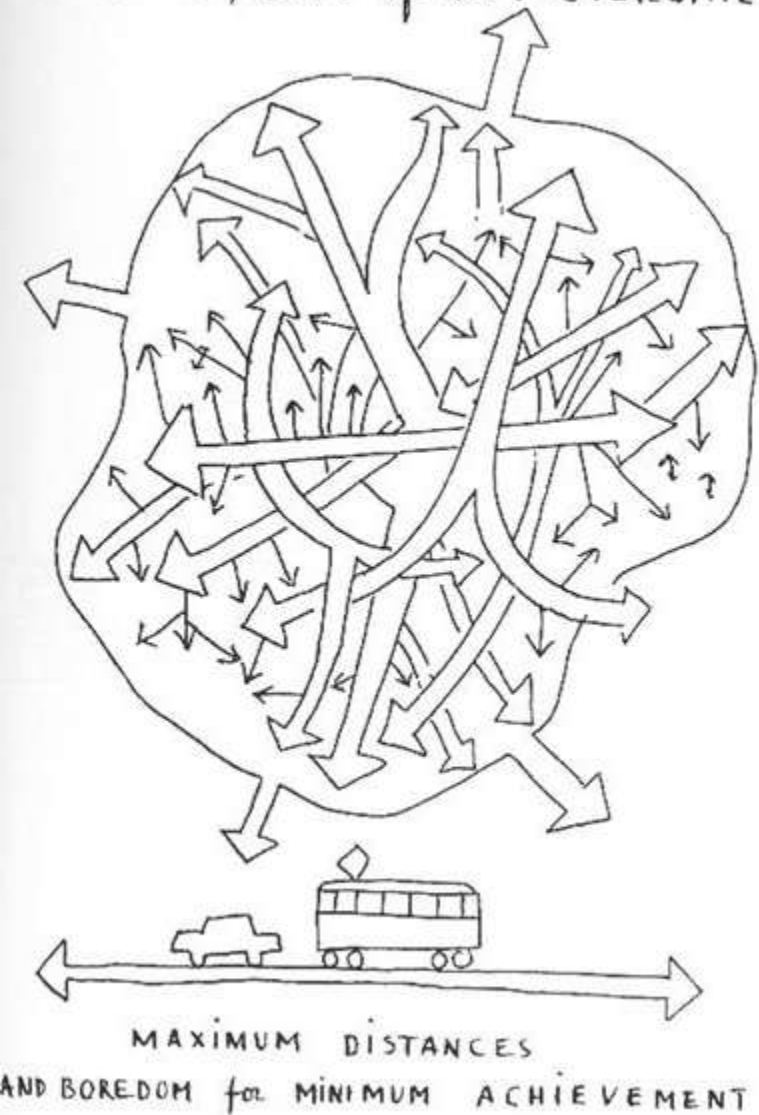
THE ANTI-CITY OF FUNCTIONAL ZONES

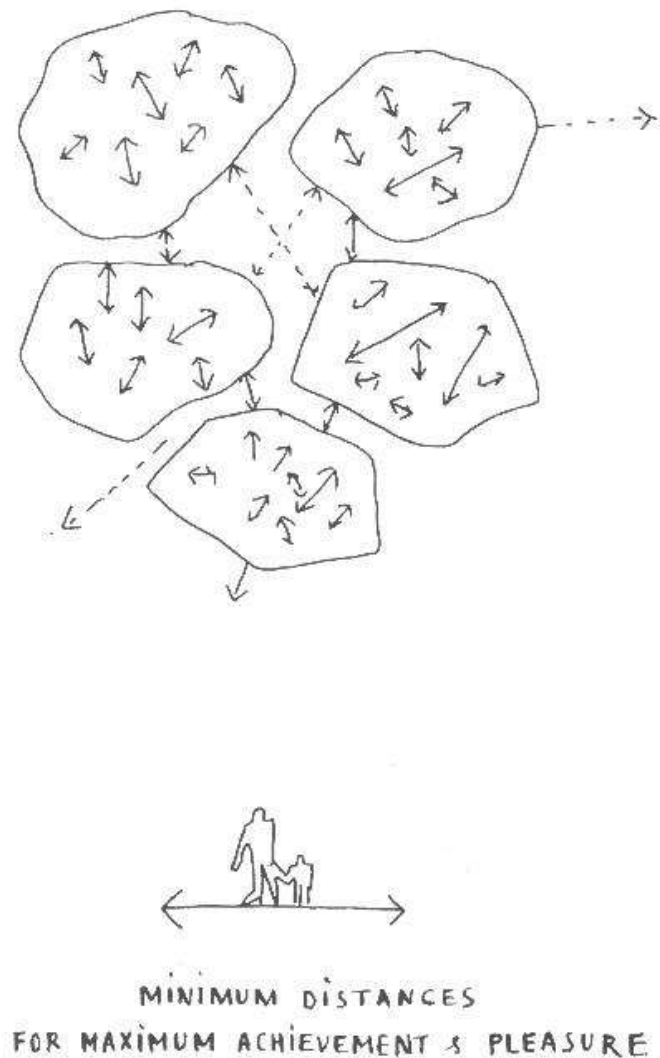
THE CITY OF URBAN COMMUNITIES

The (Anti-)CITY of the MOTORCAR

The CITY of the PEDESTRIAN

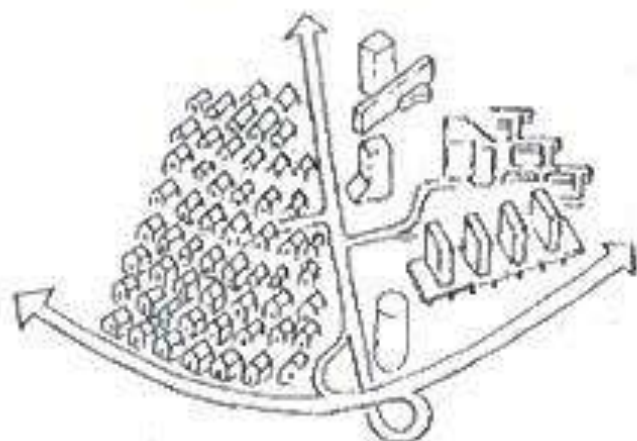

THE ANTI-CITY

OF
FUNCTIONAL
ZONES

SUB-URBIA
INDUSTRIAL

MASS-SOCIETIES
NEITHER CITY NOR LANDSCAPE

THE CITY

OF
URBAN
COMMUNITIES

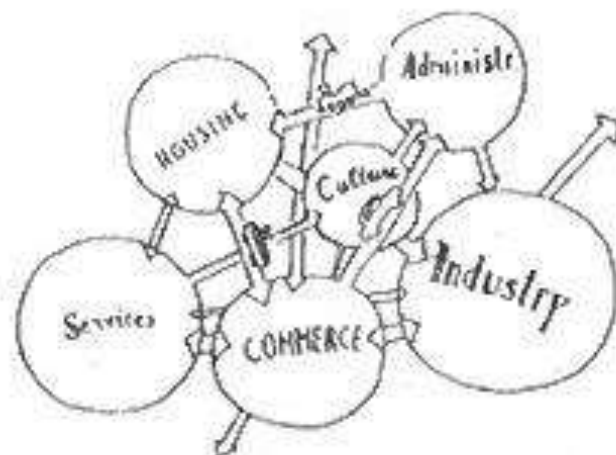

URBS
CAPITAL AND PERIPHERY

A QUARTER IS A COMPLETE CITY

MAX. SIZE OF A COMMUNITY 33 HA. 4000 PER
INTEGRATION OF ALL URBAN FUNCTIONS

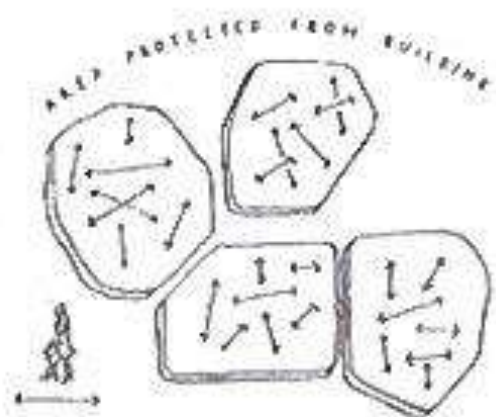
SEGREGATION
SEGREGATION OF URBAN FUNCTIONS

MAXIMUM DISTANCES & MOVEMENTS
MAXIMUM CONSUMPTION OF TIME & ENERGY

THE CITY WITHIN THE CITY
FEDERATION OF AUTONOMOUS CITY-DISTRICTS

MINIMAL DISTANCES & MOVEMENTS
OPTIMAL USE OF TIME & ENERGY

MAXIMUM DISTANCES & MOVEMENTS

MAXIMUM CONSUMPTION OF TIME & ENERGY

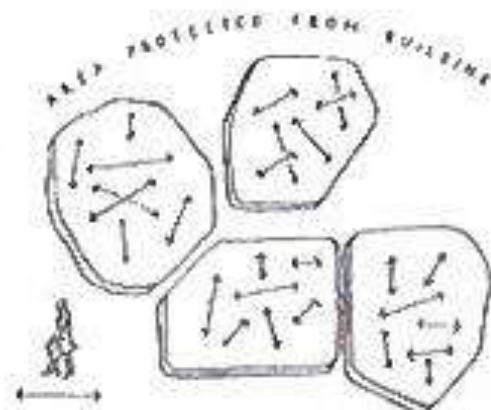

NIGHT

DAY

A - CENTRAL

MONO - FUNCTIONAL "CENTRES"

MINIMAL DISTANCES & MOVEMENTS

OPTIMAL USE OF TIME & ENERGY

POLY - CENTRAL

POLY - FUNCTIONAL CENTRES

Învățăm din studiul orașului tradițional și din critica orașului funcționalist

1973/1978 – Colin Rowe, *Collage City*

Utopia: declin și decădere

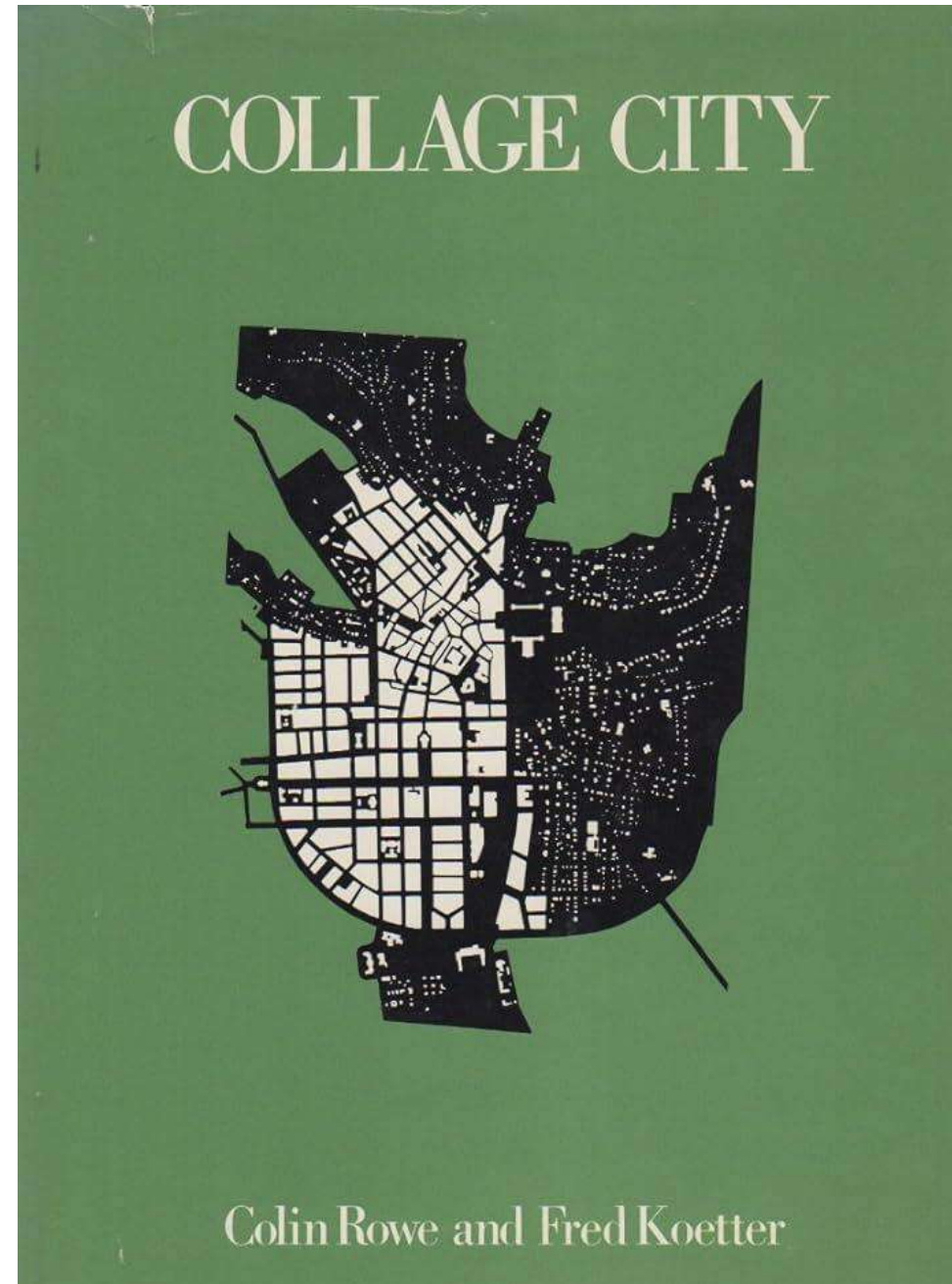
După mileniu

Criza obiectului: dificultatea texturii

Orașul de coliziune și politica bricolajului,

Collage City și recucerirea timpului

- inadecvările și problemele arhitecturii moderne sunt urbane, nu stilistice
- atât construitul (solidele urbane), cât și golurile (piețe, străzi, alte spații libere) sunt forme figurale semnificative în crearea caracterului orașului
- poetica utopică vs. politica utopică
- importanța *recuceririi* duratei lungi pentru gândirea și realizarea orașelor și a urbanității

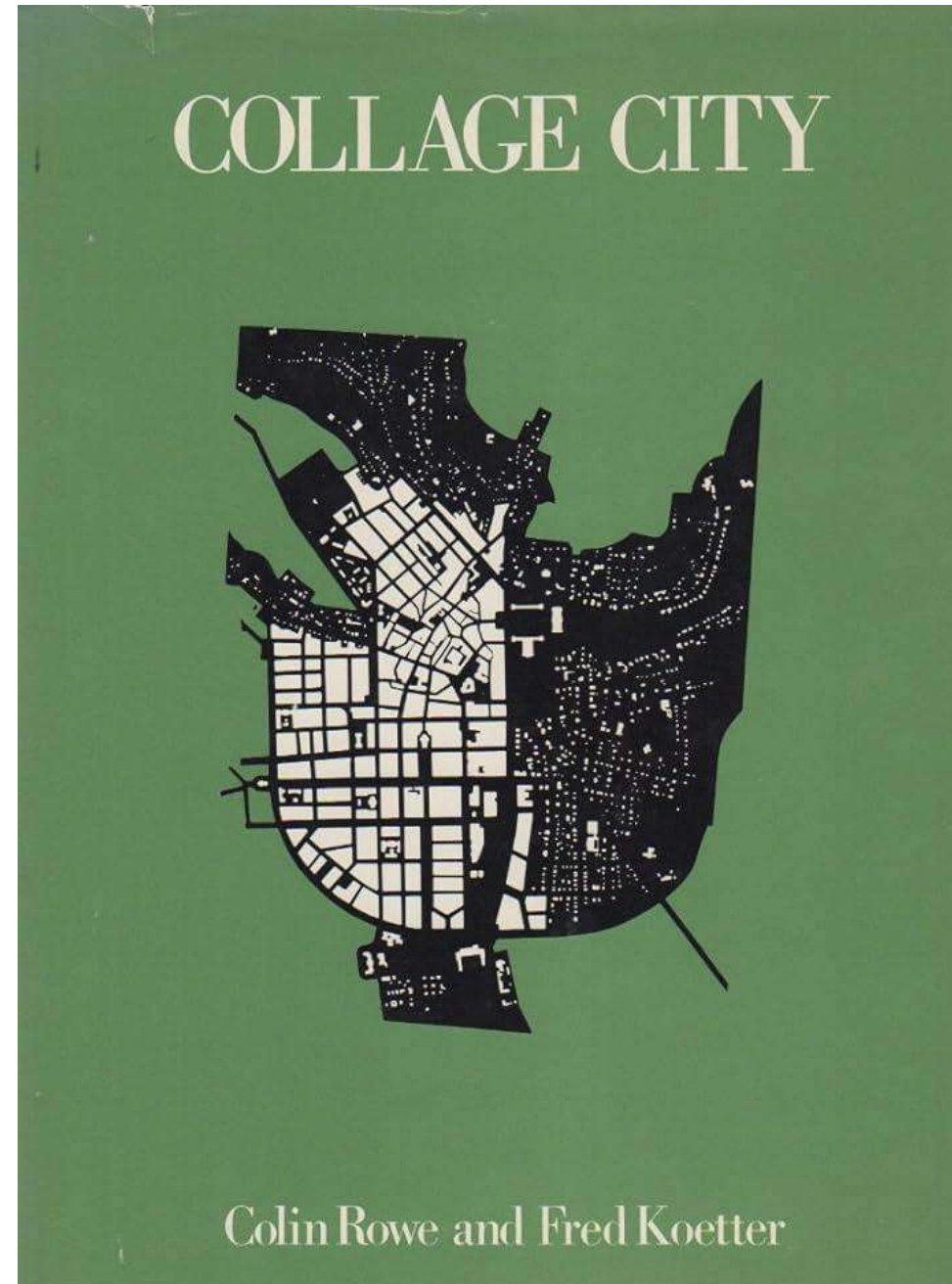

Învățăm din studiul orașului tradițional și din critica orașului funcționalist

1973/1978 – Colin Rowe, *Collage City*

Aceasta este o carte despre ideologiile arhitecturii moderne, despre originile lor filosofice, despre manifestările lor și despre modul în care acestea sunt defectuoase. Este o carte despre arhitecți care au avut și au concepții despre orașul ideal și [o carte care] încearcă să reorienteze aceste concepții de la utopia unei singure viziuni la o viziune mai multivalentă asupra formei orașului.

Donald Appleyard

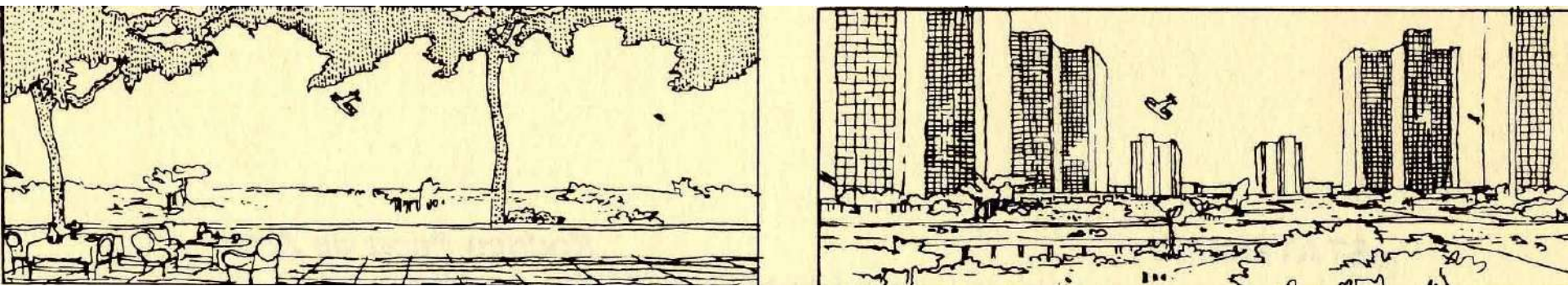

învățăm din studiul orașului tradițional și din critica orașului funcționalist

1973/1978 – Colin Rowe, *Collage City*

Proiecte manifest

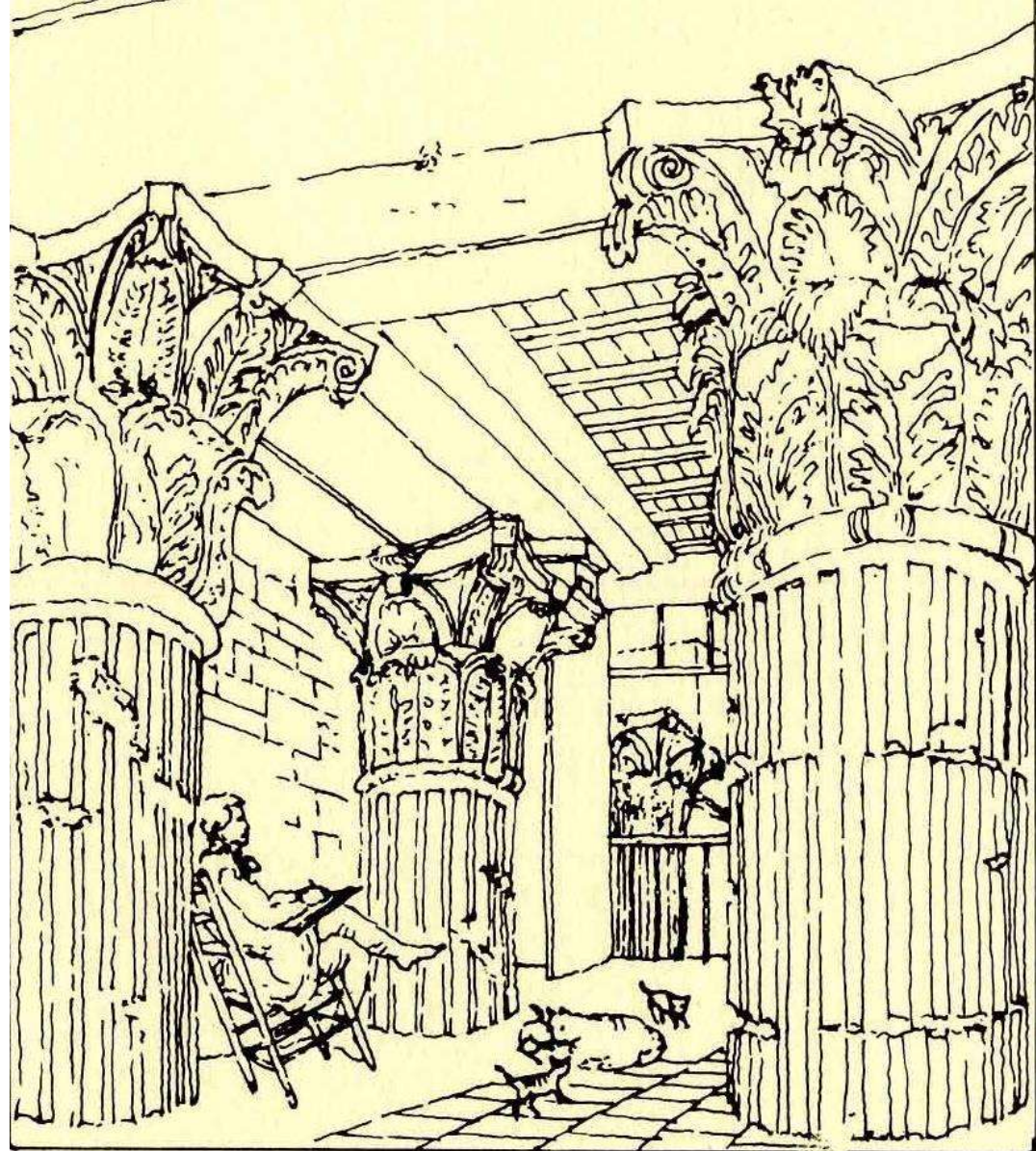
1980 – Rodrigo Perez de Arce, Re-urbanizarea oraşului funcţionalist
Chandigarh, Dacca, Runcorn

La începutul anilor 1970 nimeni nu mai putea pune la îndoială falimentul urbanismului modernist: aceasta nu s-a întâmplat fiindcă ideile erau irealizabile, ci tocmai pentru că ele fuseseră puse în practică. Dorinţa modernistă de a universaliza oraşul a dus la un oraş-maşină “logic, fără echivoc, matematic”. Astfel, atât “aura” clădirii ca obiect individualizat, cât şi strada, piaţa, curtea sau insula urbană, ca locuri particularizate, au fost eradicate cu dispreţ.

- Ce anume dă naștere unui oraș?
- Cum se dezvoltă cultura urbană *ex novo* pentru a deveni expresia vieții în acel oraș?

Proiectul pleacă de la critica dezurbanizării pe care o identifica cu **prioritatea acordată automobilului, separarea funcțiilor, dispersarea, densitatea slabă, imagine neconvingătoare pentru viața urbană etc.**

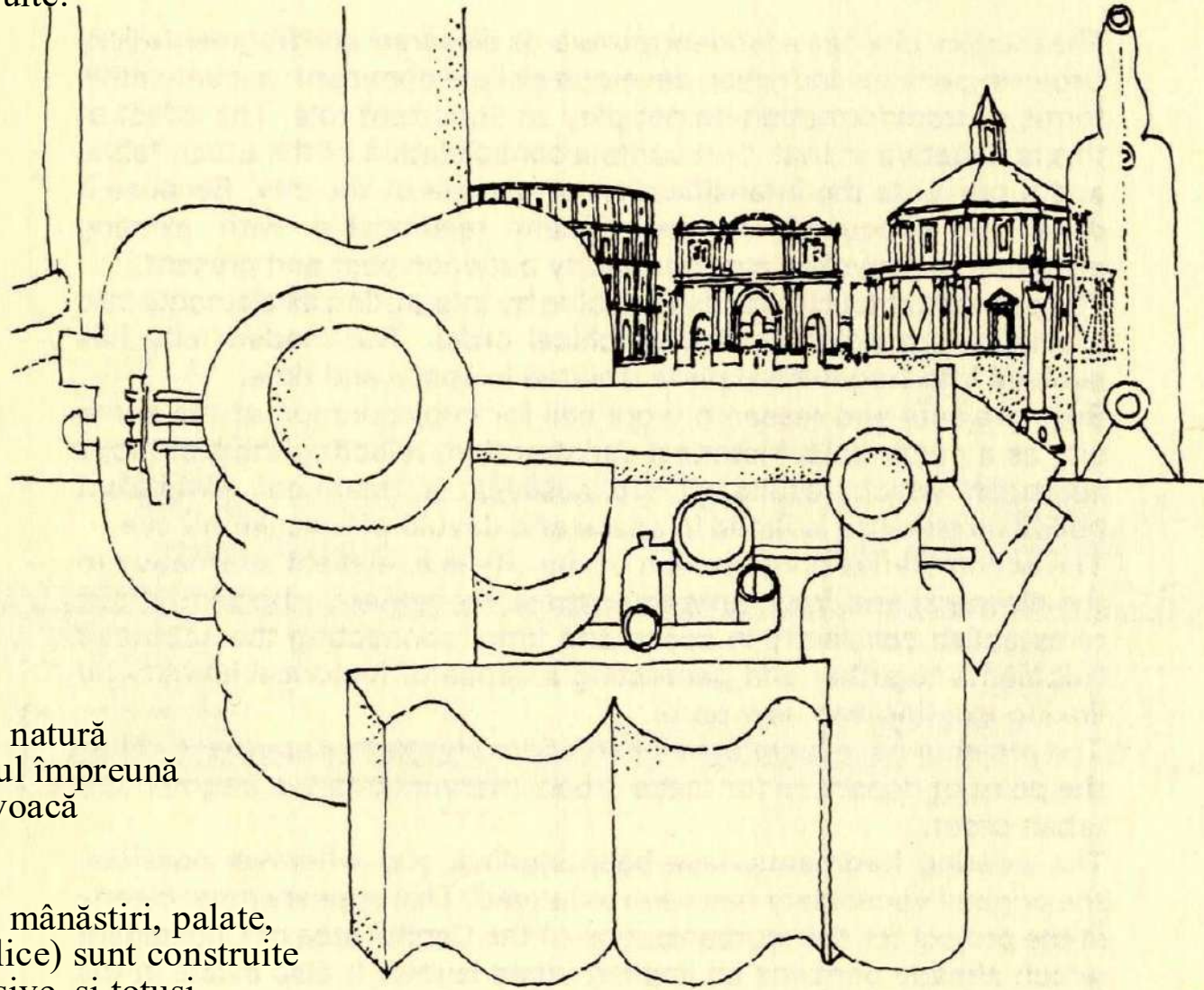
Proiectul critic care însoțește aceste întrebări testează diversele tipuri de clădiri care formează baza unui oraș.

EXHIBITION
24 APRIL - 16 MAY 1980

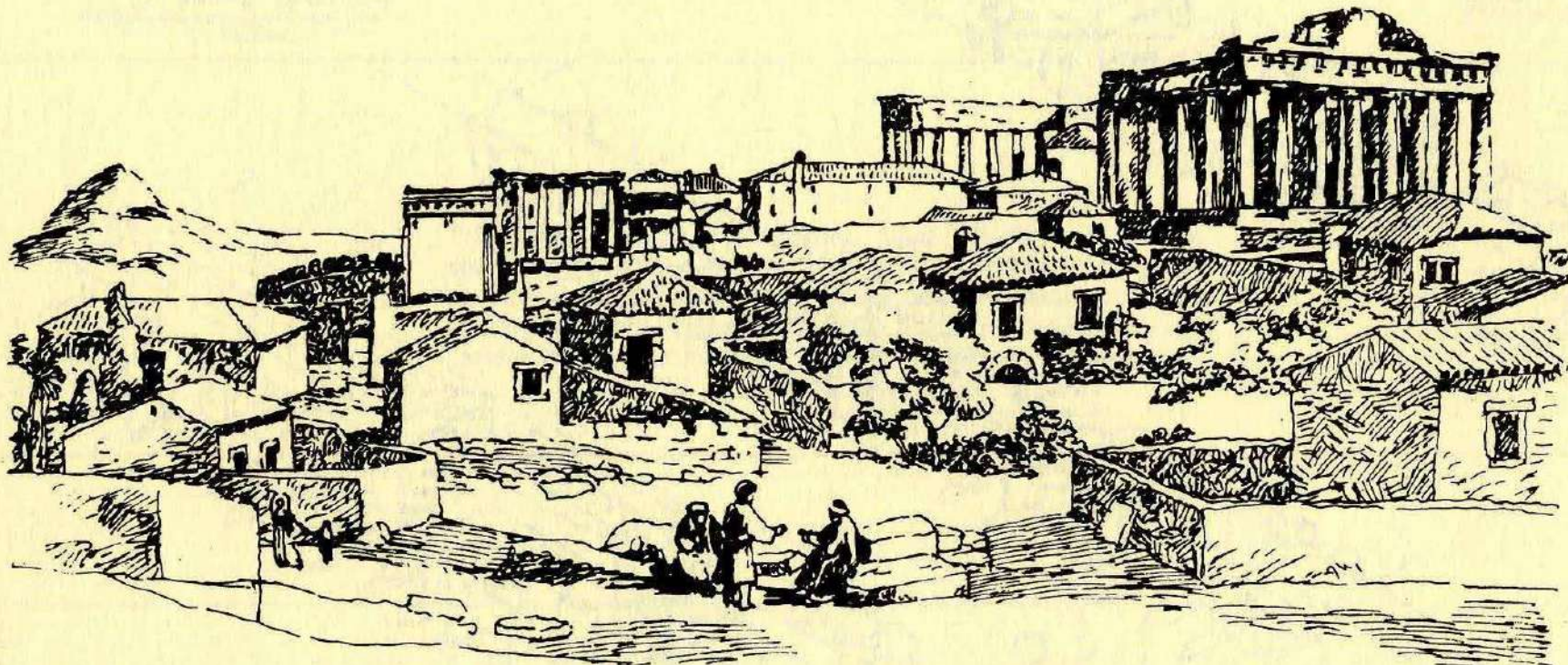
De Arce evidențiază în oraș trei tipuri de transformări care au funcționat până la orașul funcționalist:

- reciclarea elementelor arhitecturale,
- reaproprierea ruinelor și a fragmentelor urbane,
- transformarea clădirilor locuite.

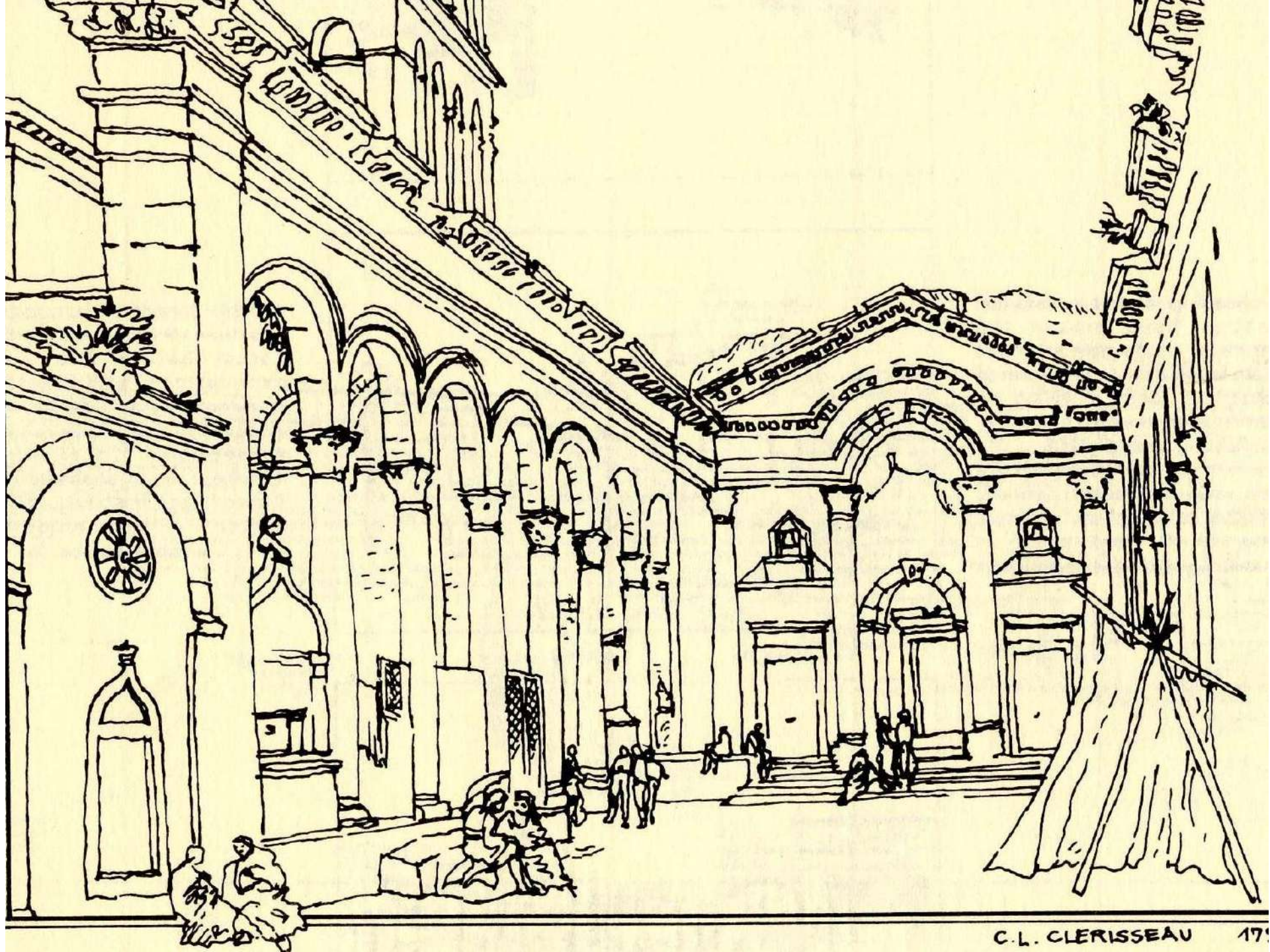

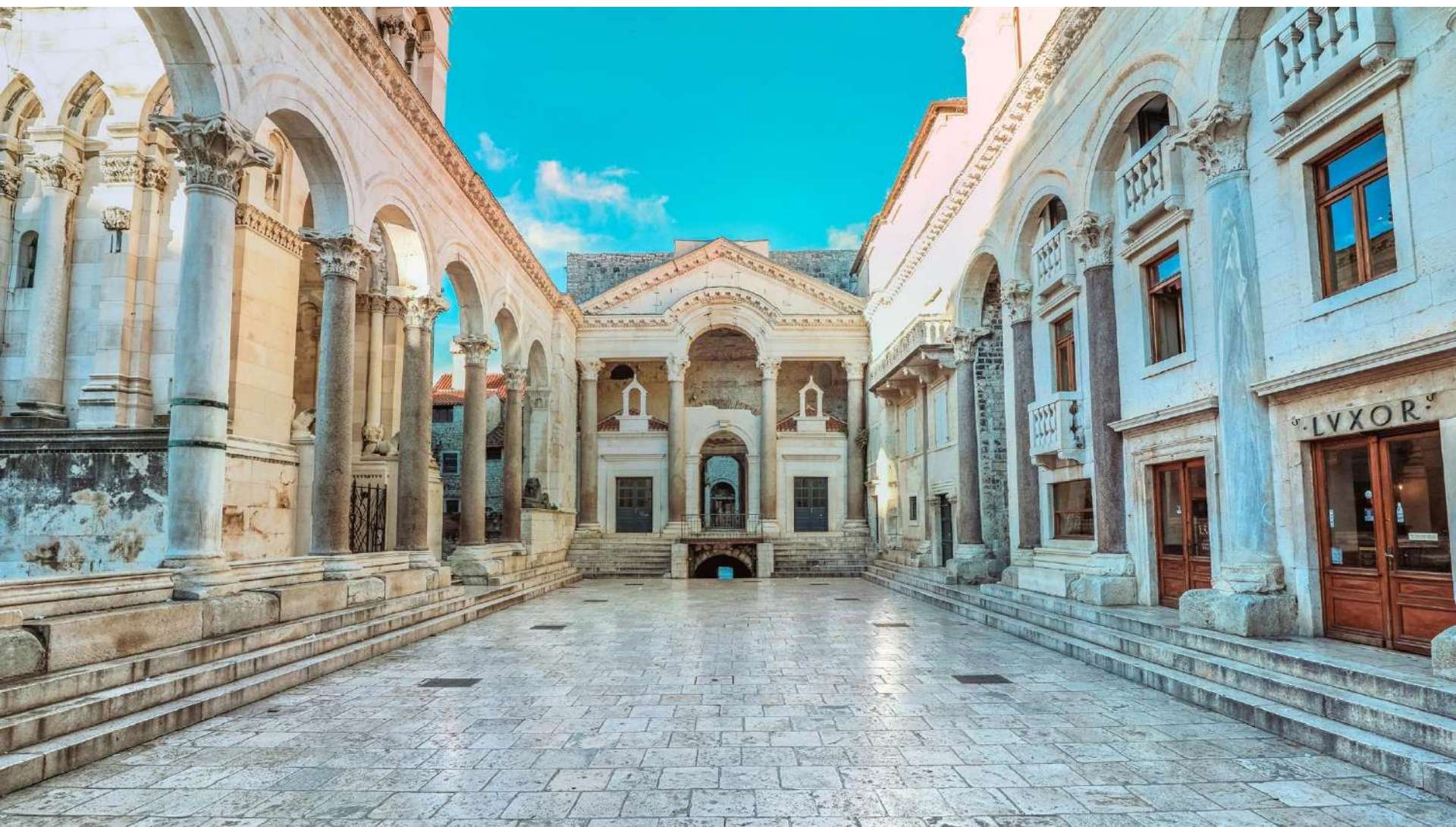
Fiecare dintre acestea este de natură cumulativă: tinde să pună noul împreună cu vechiul și, în general, provoacă o intensificare a folosirii.

Monumente majore (biserici, mănăstiri, palate, moschei, alte construcții publice) sunt construite în timp, din intervenții succesive, și totuși își păstrează coeziunea.

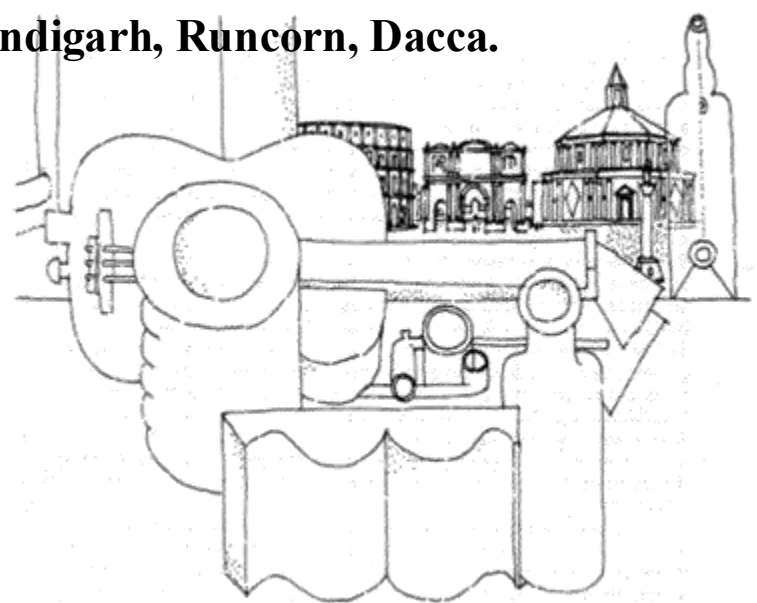
Orașul preindustrial (de fapt, orașul “prefuncționalist”) este o sedimentare, o suprapunere de straturi de intervenții care îmbogățesc spațiile și viața urbană.

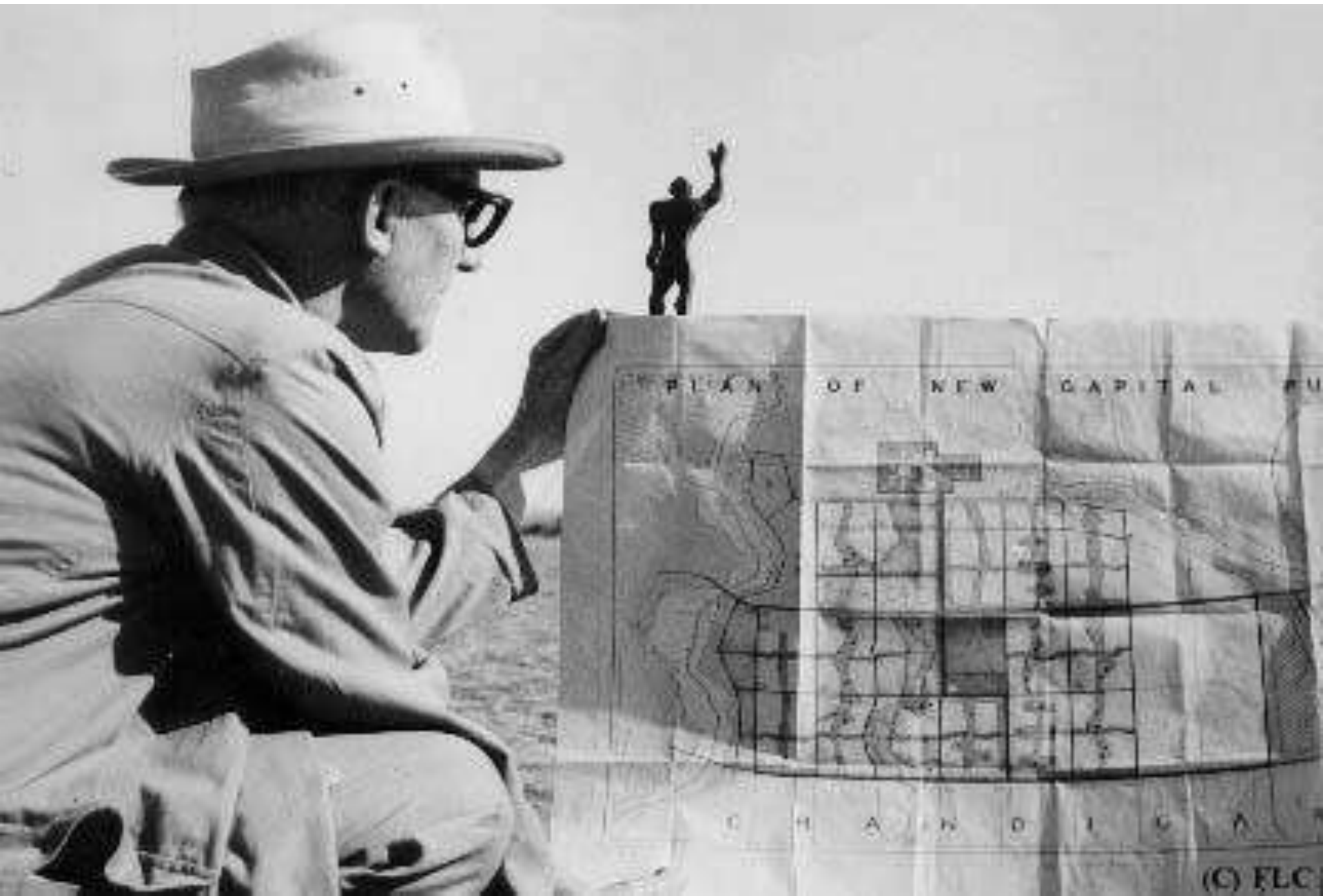

Pe baza acestor observații, Perez de Arce desenează
trei proiecte manifest de re-urbanizare —
Chandigarh, Runcorn, Dacca.

Project initial Le Corbusier

<https://www.fondationlecorbusier.fr/en/work-architecture/achievements-city-of-chandigarh-india-1950-1965/>

PLAN OF NEW CAPITAL PUNJAB

INDEX TO NUMBERS

1. AIRPORT CAMPUS
2. AIRPORT
3. LIAISON
4. HIGH COURT
5. UNIVERSITY
6. STATION
7. GOVERNMENT SECRETARIAT
8. PARLIAMENT BUILDING
9. HIGH COMMISSIONER'S OFFICE AND OFFICE OFFICE
10. HIGH JAIL
11. ENGINEERING COLLEGE
12. CIVIL ENGINEERING COLLEGE
13. CIVIL SERVICE OFFICES
14. POLICE COMPOUND
15. HOSPITAL
16. HOUSES OF ARTS & CRAFTS
17. SPORTS GROUND FOR MEN
18. SPORTS GROUND FOR WOMEN
19. SPECIAL GROUND FOR HORSES
20. 40 HOUSES
21. UNIVERSITY LIBRARY
22. ARTS
23. THEATRE
24. EDUCATIONAL INSTITUTION
25. AIR FORCE CAMPUS
26. AIR BASE

LEGEND

1. AIRPORT ROAD
2. AIR AIRPORT ROAD
3. LOCAL ROAD
4. ROAD BRIDGE & FERRY
5. BRIDGE & FERRY
6. BRIDGE & FERRY
7. BRIDGE & FERRY
8. BRIDGE & FERRY
9. BRIDGE & FERRY
10. BRIDGE & FERRY
11. BRIDGE & FERRY
12. BRIDGE & FERRY
13. BRIDGE & FERRY
14. BRIDGE & FERRY
15. BRIDGE & FERRY
16. BRIDGE & FERRY
17. BRIDGE & FERRY
18. BRIDGE & FERRY
19. BRIDGE & FERRY
20. BRIDGE & FERRY
21. BRIDGE & FERRY
22. BRIDGE & FERRY
23. BRIDGE & FERRY
24. BRIDGE & FERRY
25. BRIDGE & FERRY
26. BRIDGE & FERRY

DRG. No. 2/6

PUNJAB CAPITAL PROJECT
SHELA, PUNJAB, INDIA.

29052

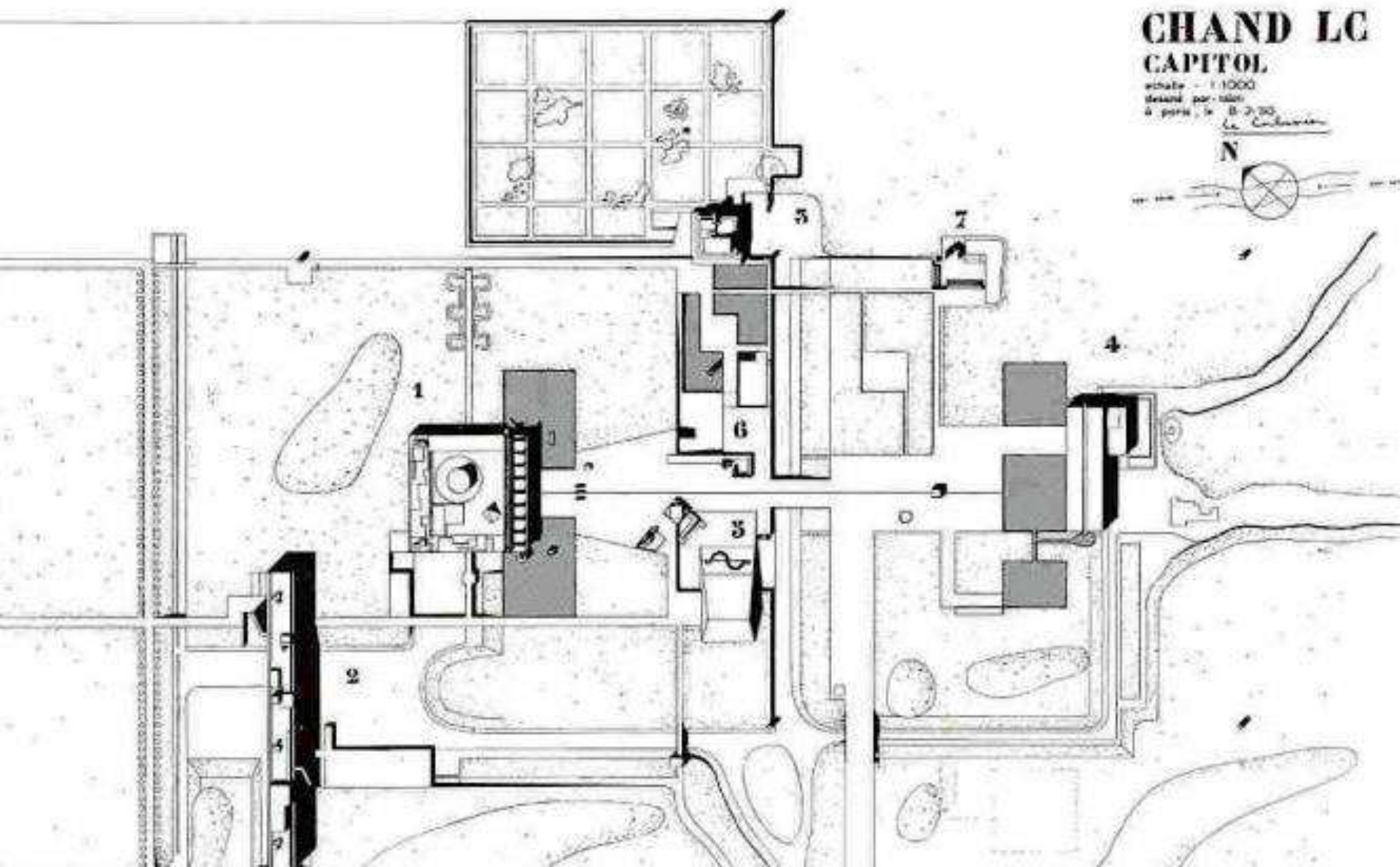
PUNJAB SE CORRUPT

CHAND LC CAPITOL

échelle - 1/1000
dessiné par :
à Paris, le 8-2-55
Le Corbusier

N

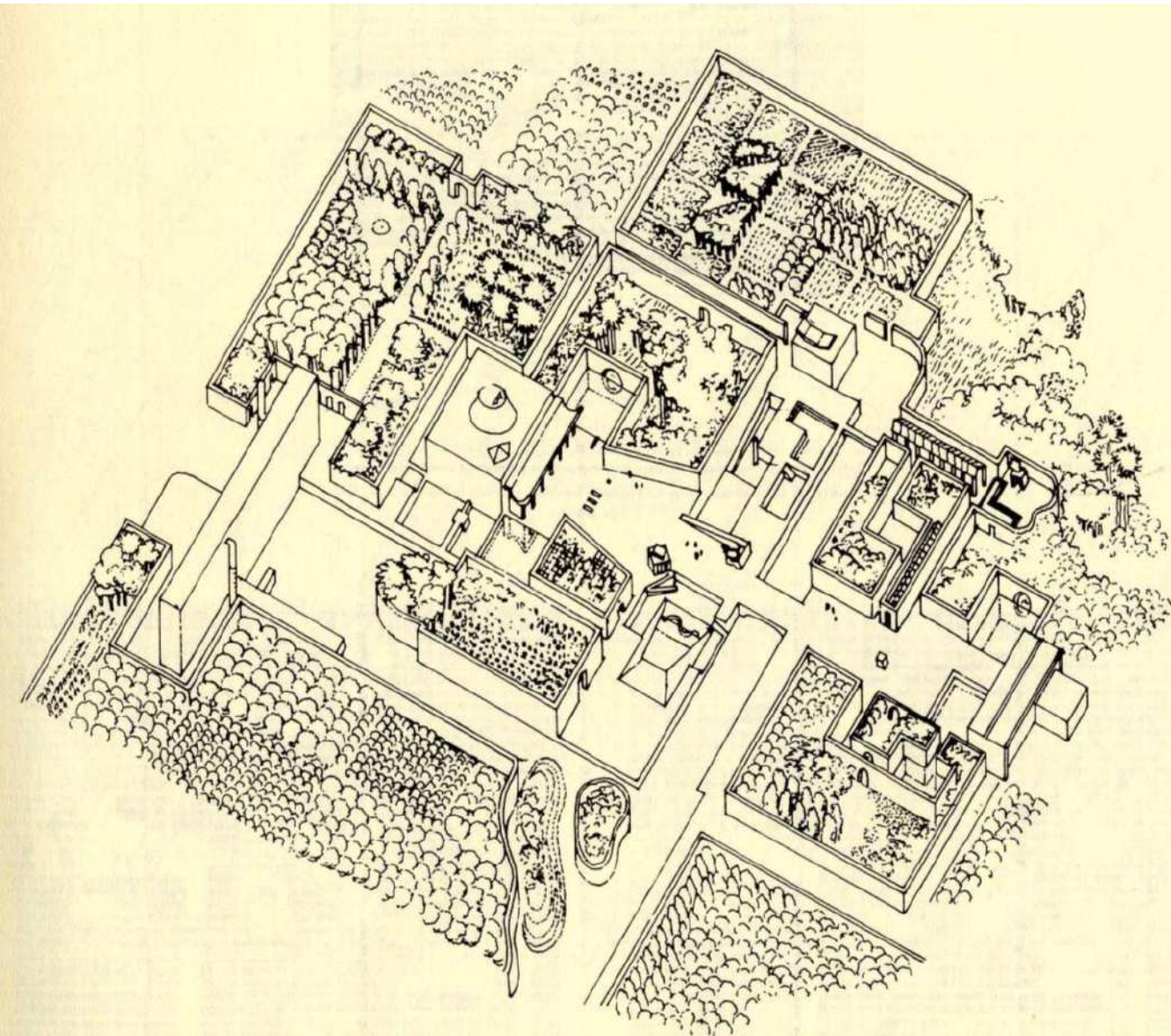

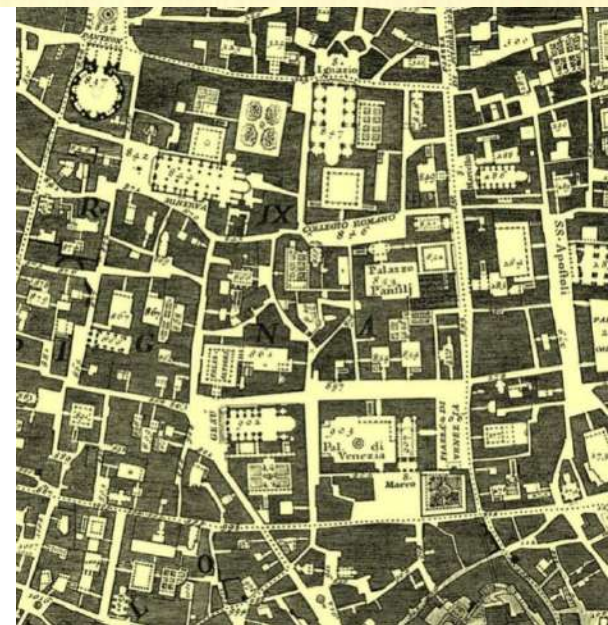
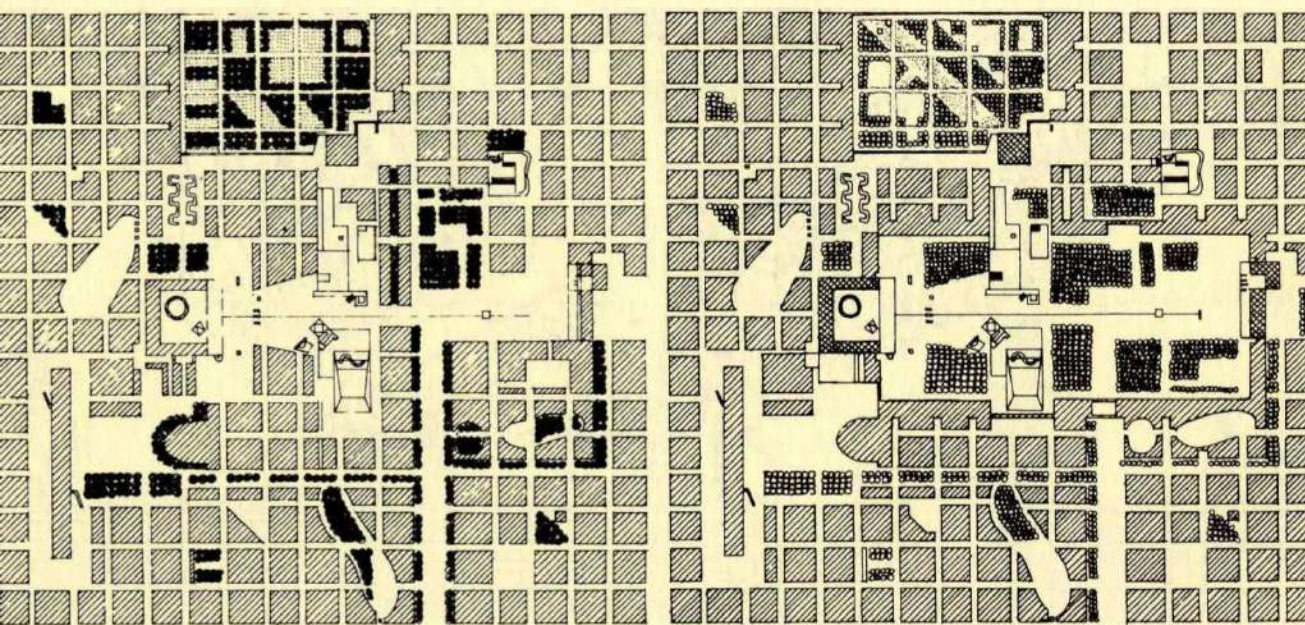
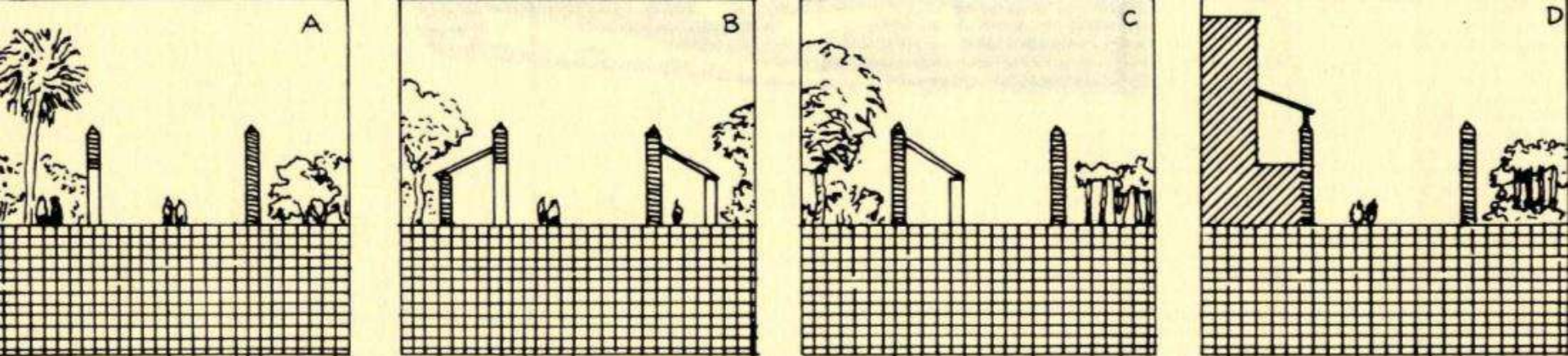

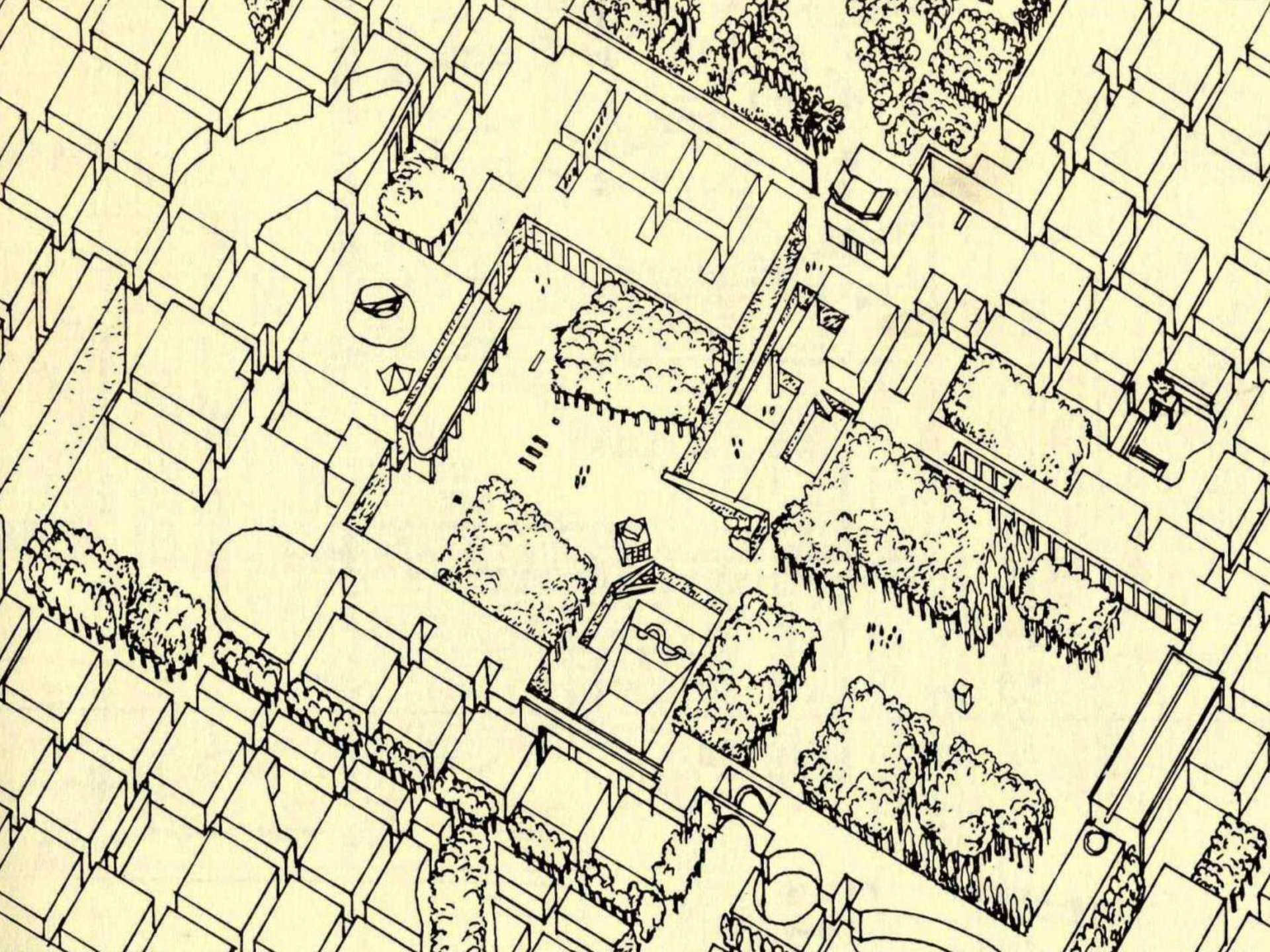
Re-urbanizare Chandigarh

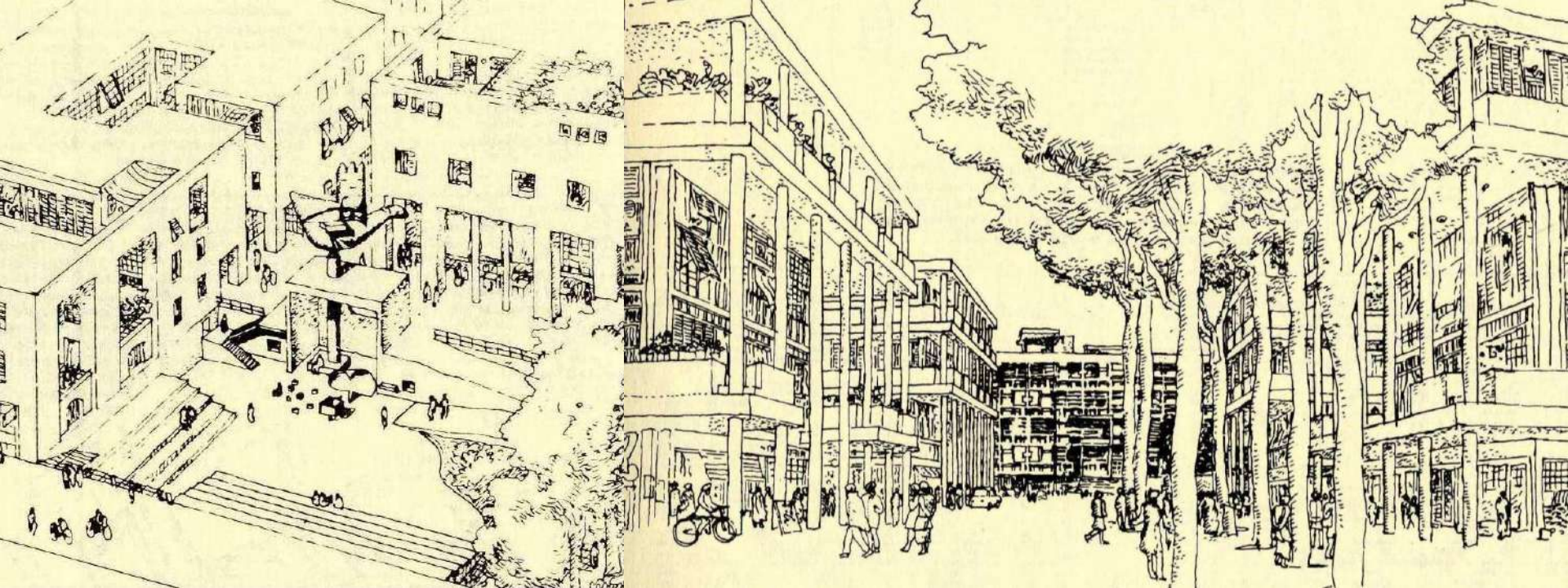
Prima etapa a transformării consta în închiderea spațiilor deschise, crearea unei rețele de străzi, piețe și grădini, unele dintre ele putând fi folosite pentru culturi, altele pot fi folosite ca grădini publice sau semipublice. Încetul cu încetul, acestea pot fi construite și curțile pot deveni insule urbane. Astfel se recrează elementele unui țesut urban.

Încetul cu încetul, acestea pot fi construite și curțile (goale la început) pot deveni insule urbane. Astfel se recrează elementele unui țesut urban, în care frumoasele “obiecte autosuficiente” ale lui Le Corbusier își recapătă locul firesc, întrezărite prin deschiderile vizuale ale străzilor sau onorate de piețe publice.

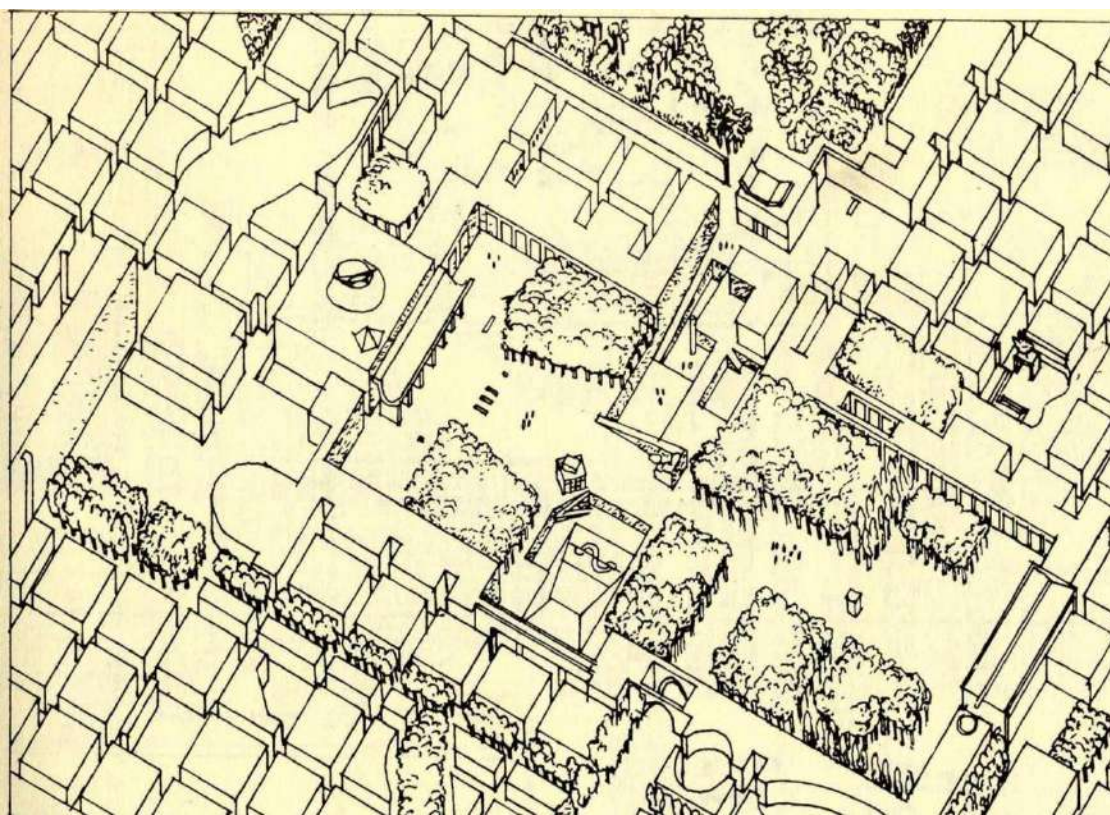

În aceste planuri alternative, bazate pe proiectul lui Le Corbusier, “spațiile verzi” ale planului original devin țesut ale noului oraș. Clădirile existente se îmbogățesc când sunt încorporate în noul oraș.

Aceste tipuri de căutări vor avea o mare răspândire (aproape generală), un succes internațional, **dar fără pretenția de soluție cu valabilitate universală a teoriei MM**. Ele se concentrează tocmai asupra diferențelor, asupra **specificităților locale** (geografice, istorice, culturale).

Vezi și interviu cu Rodrigo Perez de Arce, *Play Is All about the Interplay of Chance and Rule*
https://sita-uauim-ro.s3.eu-west-2.amazonaws.com/10_01_Zahariade_Ponta.pdf

un manifest împotriva altui manifest

Re-urbanizare Chandigarh/1980

Plan Voisin pt Paris/1922

Proiecte manifest

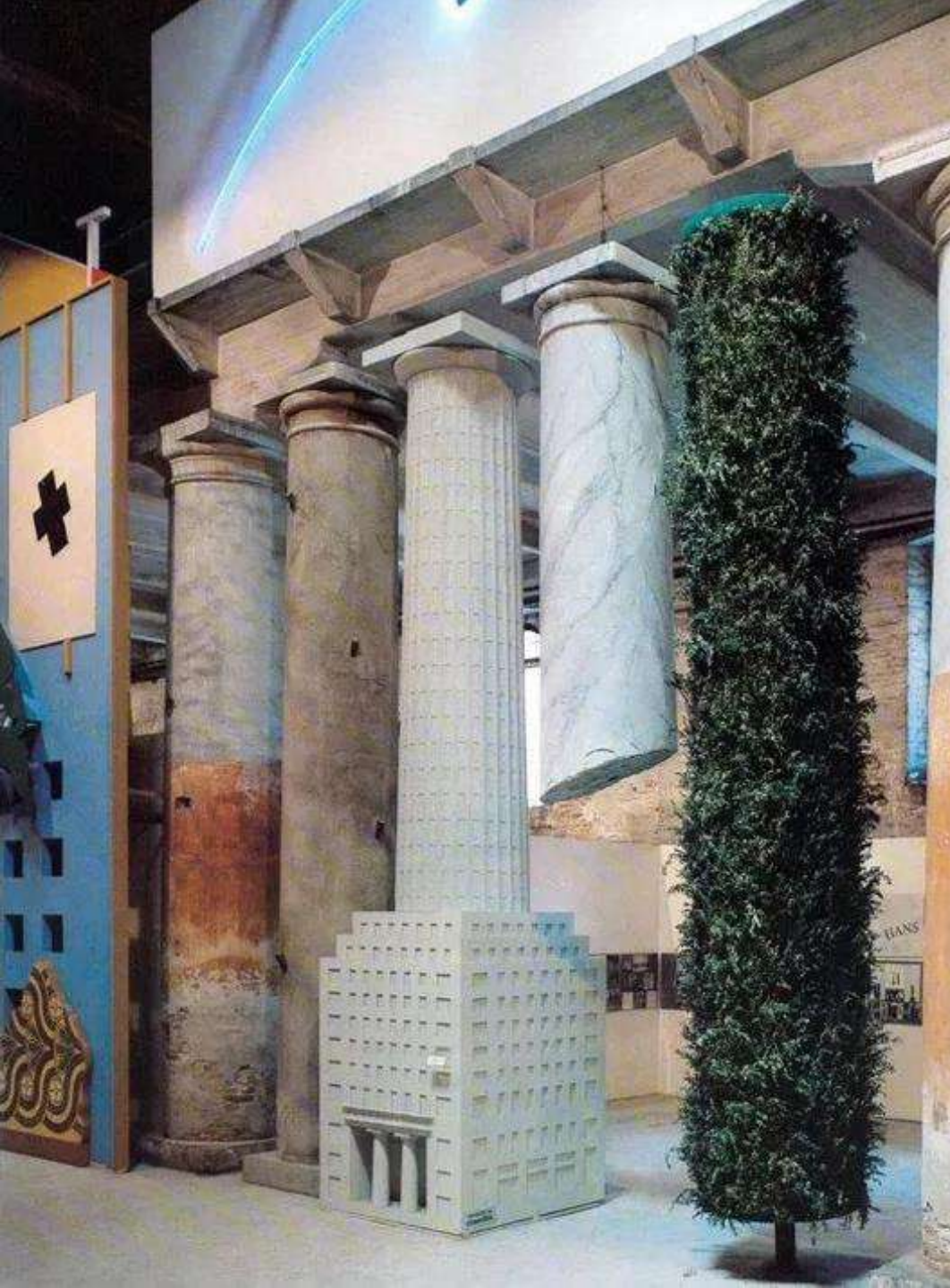
1980 Bienala de la Veneția, *Prezența trecutului*

curator: Paolo Portoghesi

<https://www.youtube.com/watch?v=ALxNnR55sZA>

Căutările merg mână în mână cu o schimbare la nivelul limbajului: la Bienala de la Veneția semnificativ intitulată “**Prezența trecutului**”, strada Novissima este o stradă cu fronturi continui (ca în orașul tradițional), care prezintă o înșiruire de fațade, fiecare proiectată de câte un “nume” al momentului, și în care elementul comun este căutarea unui limbaj de inspirație istorică.

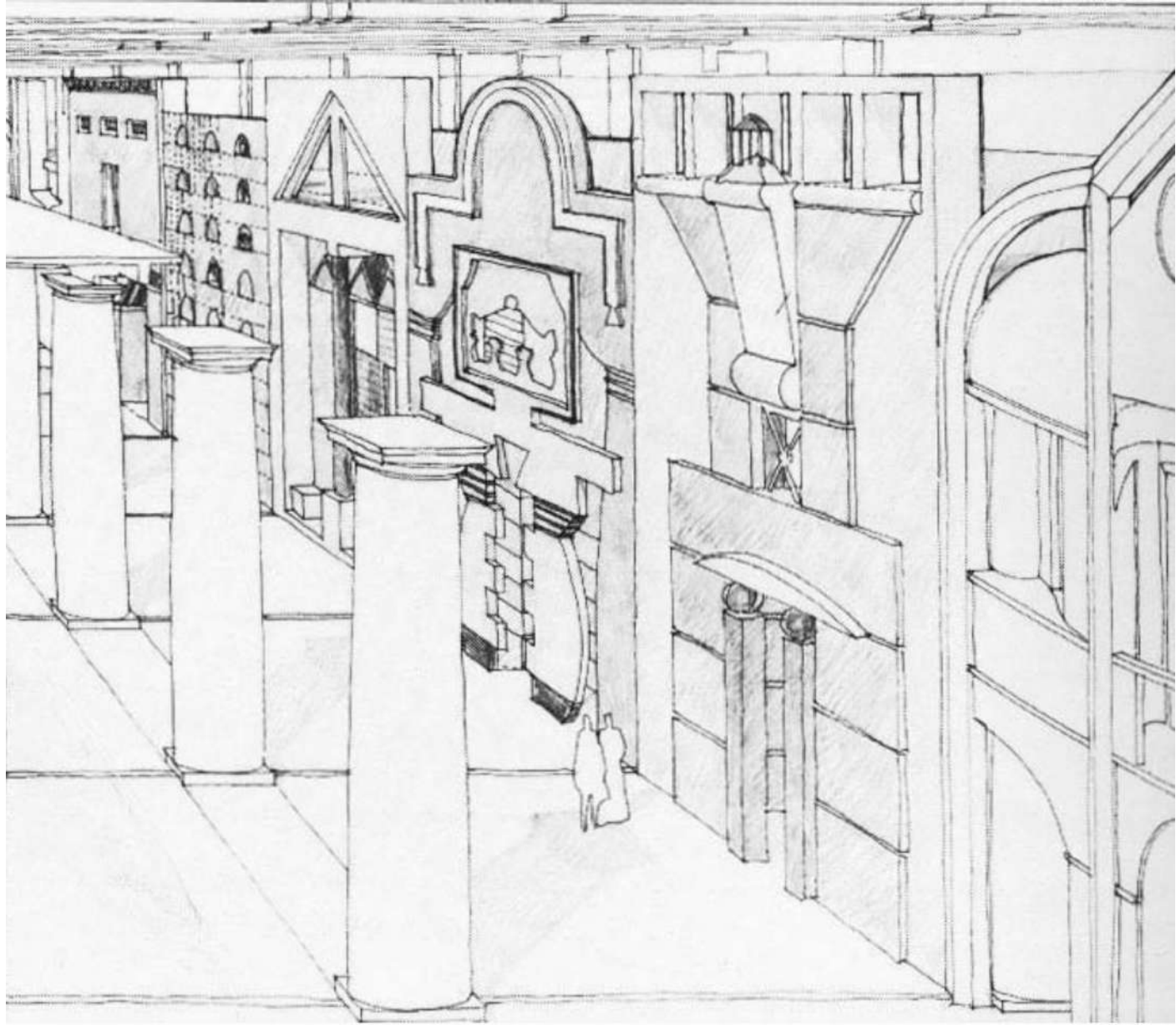

expoziția ca stradă — strada ca expoziție

Formatul expozițional foarte special al "străzii" a fost mai mult decât o simplă invenție formală sau o alegere pragmatică. A fost o critică a planificării urbane moderne și o încercare de a redefini relația dintre arhitectură și scara umană.

Străzile sunt precum coridoarele unei case: sunt chiar spațiile care facilitează întâlnirea dintre oameni ... Cred că această nevoie de spații închise este ceva ce omul modern a redescoperit [recent] și, prin urmare, întoarcerea la stradă este acum o ipoteză cu adevărat vitală!

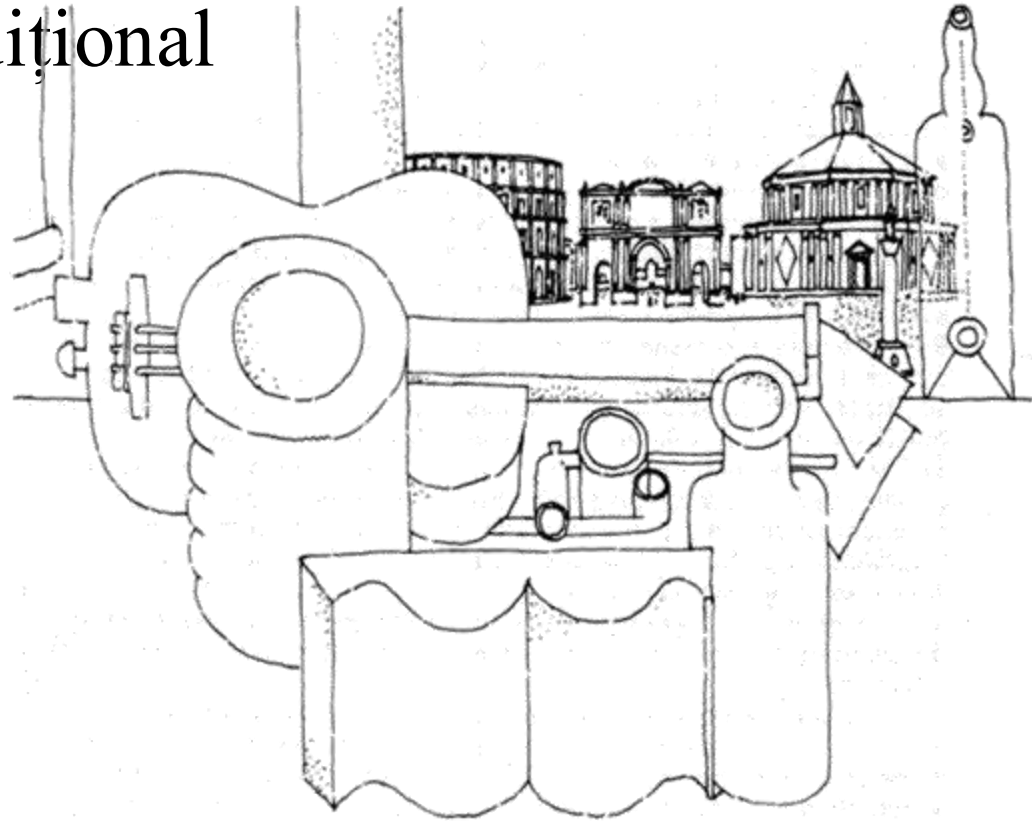
Strada Novissima 1980

Weissenhof Siedlung 1927

Recuperarea oraşului tradiţional devine (şi rămâne) o temă contemporană

- (re)descoperirea ţesutului şi preluarea în proiect a tipurilor de spaţii urbane tradiţionale: străzi, pieţe, scuaruri, clar formalizate (cu forme inteligibile);
- căutări de investire a spaţiilor urbane cu calităţi “sensibile” (experienţiale / care se descoperă prin experimentarea locurilor), deduse din modul de folosire a oraşului tradiţional
- crearea de locuri cu caracter bine definit (public, semipublic, privat)
- proiectarea de spaţii pe care oamenii să şi le poată însuşi / apropria (în care să se simtă „acasă”)
- adaptarea la condiţii particulare, opusă pretenţiei generalizatoare a stilului internaţional
- serioase investigaţii teoretice în toate aceste direcţii
- preluări din limbajul arhitectural tradiţional (ieşirea din tiparele stilului internaţional)

Orașul tradițional

numește generic orașul dinaintea modernismului, în mod particular dinaintea teoriilor și proiectelor care au condus la invenția „orașului funcționalist”; deci **orașul prefuncționalist**. Este un *oraș al sedimentelor/oraș sedimentar* tocmai datorită acestei caracteristici – de a se forma prin depunerea de straturi succesive, etape ale istoriei sale.

Terminologie

Forma urbană este un ansamblu de elemente care se raportează la modul de viață specific unui loc și unei comunități. Ea poate lua contururi fizice foarte diverse, depinzând de evoluția în timp a societății, a economiei și politicii locale, dar și de valorile particulare ale comunităților care locuiesc orașul.

Țesut urban (*tissu urbain*, în franceza, *urban fabric*, în engleza) este un termen preluat din analogia cu o țesătură sau cu țesutul biologic, definește o formă de organizare care prezintă concomitent o puternică solidaritate între elemente, dar și capacitatea de a se adapta, modifica, transforma. Termenul dă seama despre modul de constituire a orașului tradițional și ridică întrebări privind studiul urbanizărilor recente... Presupune o atenție acordată atât banalului, cât și excepționalului, străzilor și construcțiilor obișnuite, dar și ordonanțelor monumentale și monumentelor.

(din Panerai, Depaule, Demorgon, *Analyse urbaine*, Marseille, 1999)

Insula (*paté de maisons*, *ilot*, în franceză, *block*, în engleză) este cea mai mică unitate a sistemului urban delimitată în totalitate de străzi; un ansamblu format din parcele (unități de proprietate), construit și neconstruit. Forma insulelor, logica conformării lor și relațiile dintre ele, contribuie la caracterul distinct al anumitor zone.

Morfologia unui țesut urban — studiul formei și al structurii orașului — se raportează deci la continuitatea care unește un mare număr de elemente — terenul și topografia, rețeaua de străzi, diviziunea parcellară (parcelarul), tipul de insula (insular), raportul dintre spațiile construite și neconstruite, dimensiunile și forma construcțiilor etc. dar și raporturile care leagă aceste elemente între ele, în relație cu modul de viață și valorile specifice ale locuitorilor/comunității urbane.

Elemente tangibile / concrete

- fondul construit – totalitatea clădirilor existente;
- spațiile neocupate de construcții – piața, strada, scuarul, parcul sau zonele plantate, inclusiv cele din interiorul insulei sau al parcelelor – curțile deschise sau cele interioare;
- monumentele de artă (fântâni, sculpturi, instalații, grupuri statuare etc.);
- elementele de mobilier urban (stâlpi de iluminat, bănci, stații de autobuz etc.);

Elementele intangibile/abstracte

- cultura comunității (incluzând și chestiunile economice) – generatoare a unui fel de a trata, percepe și utiliza spațiul urban;
- memoria colectivă specifică;
- elemente definitoare ale identității colective (tradiții, obiceiuri, uzanțe);
- modul de viață al comunității.

Orașul este un sistem social și fizic, coagulat în timp, care reflectă evoluția modului de locuire a unei colectivități umane și a valorilor ei.

**Mai multe dimensiuni cantitative și calitative: fizică, economică, socială, culturală...
Nu este doar o formă fizică cu diferite funcțiuni.**

ce înseamnă oraș?

Orașul este mai degrabă o stare de spirit, un corp de obiceiuri și tradiții și de atitudini și sentimente organizate, inerente acestor obiceiuri și transmise prin aceste tradiții. Altfel spus, orașul nu este doar un mecanism fizic, și nici o construcție artificială. Este implicat în procesul vital al oamenilor care îl compun; este produsul naturii, și în particular al naturii umane.

(Park, R.; „The City: Suggestions for the Investigation of Human Behavior in the Urban Environment”.
The American Journal of Sociology, vol. XX. University of Chicago Press. New Jersey: Prentice-Hall. Inc. 1969. 1916)

Orașul nu este numai un loc în care trăim, facem cumpărături, ieșim și în care se joacă copiii noștri. Este un loc ce implică modul în care ne însușim o etică, modul în care ne dezvoltăm simțul justiției, și mai ales modul în care învățăm să le vorbim și să îi ascultăm pe oamenii care nu ne sunt asemenea, ceea ce face ca ființa umană să devină umană.

(Sennet. R., „The Civitas of Seeing” in *Places*, vol. 5, nr.4.)

Proiectantul urban (urban designer) trebuie mai întâi de toate să creadă în oraș, în importanța și valoarea progresului și culturii umane.

(Kahn, A. ed. 2002. *Urban Design: Practices, Pedagogies, Premises*, New York City, 2002.)

Avem nevoie de o nouă imagine a ordinii, care să includă organicul și personalul și care în cele din urmă să îmbrățișeze toate activitățile și funcțiile omului. Doar dacă reușim să proiectăm această imagine vom fi capabili să găsim o nouă formă pentru oraș.

(Mumford, L. *The City in History. Its Origins, Its Transformations, and Its Prospects*, San Diego - New York, 1989 [1961])

Se poate spune ca orașul în sine este memoria colectivă a locuitorilor săi și, precum memoria, este asociat cu obiecte și lucruri. Orașul este locus-ul memoriei colective.

(Aldo Rossi)

Forma orașului s-a coagulat în timp ca o succesiune de dezvoltări organice și intervenții autoritare, de distrugeri și noi construcții. De aici metafora palimpsestului. Această înțelegere a evoluției orașului este specifică contemporaneității și face obiectul preocupărilor arhitecturii zilelor noastre.

